

RP 188/2002 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till bestämmelser om terrorism i strafflagen och tvångsmedelslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att ett nytt kapitel om terroristbrott, 34 a kap., tas in i strafflagen. Kapitlet skall innehålla bestämmelser om brott som begåtts i terroristiskt syfte och förberedelse till sådana, ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet och finansiering av terrorism samt en bestämmelse med definitioner och en bestämmelse om juridiska personers straffansvar. Beslut om väckande av åtal för de brott som avses i kapitlet skall fattas av riksåklagaren. Kapitlet införs för att de lagändringar som förutsätts i Europeiska unionens rads

rambeslut om bekämpande av terrorism skall kunna genomföras.

I propositionen föreslås dessutom en ny straffbestämmelse om brott mot förbudet mot biologiska vapen. Vidare skall bestämmelsen om kapning av fartyg ses över och försök till grov skadegörelse straffbeläggas. Också i tvångsmedelslagen görs vissa ändringar på grund av det kapitel om terroristbrott som föreslås i strafflagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft på det sätt rambeslutet förutsätter den 31 december 2002.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	3
2.1. Lagstiftning och praxis.....	3
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	4
Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av terrorism.....	4
FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism.....	10
FN:s säkerhetsråds resolution 1373	10
Lagstiftningen i vissa andra länder.....	11
2.3. Bedömning av nuläget	15
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	16
4. Propositionens verkningar	17
5. Beredningen av propositionen	17
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	17
DETALJMOTIVERING.....	19
1. Lagförslag	19
1.1. Strafflagen	19
1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt	19
11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot humaniteten.....	23
15 kap. Om brott mot rättskipning	27
34 kap. Om allmänfarliga brott.....	29
34 a kap. Om terroristbrott	31
35 kap. Om skadegörelse.....	64
1.2. Tvångsmedelslagen	64
5 a kap. Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation	64
6 kap. Andra tvångsmedel	67
2. Ikraftträdande.....	68
3. Lagstiftningsordning	68
LAGFÖRSLAGEN.....	70
om ändring av strafflagen.....	70
om ändring av tvångsmedelslagen	75

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Med stöd av artiklarna 29, 31 e och 34.2 b i Fördraget om Europeiska unionen lade Europeiska unionens kommission den 19 september 2001 fram ett förslag till rambeslut om bekämpande av terrorism. Rådet nådde politiskt samförstånd om förslaget till rambeslut den 6 december 2001. Europaparlamentet godkände förslaget den 6 februari 2002. Rambeslutet godkändes slutligt den 13 juni 2002.

Det huvudsakliga innehållet i rambeslutet utgörs av en definition av terroristbrott och en kriminaliseringskyldighet som gäller terroristbrott. Terroristbrott är enligt definitionen handlingar som begås i syfte att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, otillbörligen tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling eller allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet före utgången av 2002.

Rambeslutet skall vara bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som skall uppnås men skall överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt. (Fördraget om Europeiska unionen, artikel 34.2 b). Utgångspunkten för regeringspropositionen är att kriminaliseringarna inte skall gå just något längre än vad rambeslutet och Finlands övriga internationella förpliktelser förutsätter.

I propositionen föreslås att ett nytt kapitel om terroristbrott tas in i strafflagen. Kapitlet skall innehålla bestämmelser om brott som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till sådana, ledande av terroristgrupp, deltagande

i en terroristgrupps verksamhet, finansiering av terrorism samt definitioner av terroristiskt syfte, terroristgrupp och internationell organisation. Beslut om väckande av åtal för de brott som avses i kapitlet fattas av riksåklagaren. Straffansvaret för juridiska personer skall utvidgas så att det omfattar de brott som avses i det föreslagna kapitlet.

Det föreslås också att en straffbestämmelse om brott mot förbudet mot biologiska vapen tas in i strafflagen. Bestämmelsen skall delvis överensstämma med gällande straffbestämmelse om brott mot förbudet mot kemiska vapen. Bestämmelsen om kapning av fartyg preciseras så att den också täcker spårfordon och motordrivna forskaffningsmedel i kollektivtrafik och så att kapning kan utföras också på något annat orättmätigt sätt än med våld eller hot om våld. Försök till grov skadegörelse skall bli straffbart. Dessutom görs närmast tekniska ändringar i vissa andra paragrafer i strafflagen och i tvångsmedelslagen.

I samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism fogades en straffbestämmelse om finansiering av terrorism till strafflagen, 34 kap. 9 b § (559/2002). Denna bestämmelse föreslås nu med vissa ändringar bli flyttad till kapitlet om terroristbrott i strafflagen. De skyldigheter som följer av resolution 1373 av säkerhetsrådet för Förenta nationerna (FN) har också i behövlig utsträckning beaktats i propositionen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

I Finland finns ingen uttrycklig bestämmelse om terrorism i strafflagen eller i någon annan lag. Många gärningar som skall bedömas som terrordåd är enligt finsk rätt straffbara

enligt de gällande bestämmelserna i strafflagen (39/1889). Dessutom har det lagts fram ett förslag om att deltagande i kriminella organisationers verksamhet skall bli straffbart. En regeringsproposition om detta (RP 183/1999 rd) är under behandling i riksdagen. Att ett brott begås av en medlem i en för allvarliga brott organiserad grupp är dock redan för närvarande en straffskärpningsgrund enligt 6 kap. 2 § 2 punkten strafflagen. Innehållsmässigt ändras straffskärpningsgrunden inte i samband med revideringen av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror (RP 44/2002 rd).

I artikel 1 i rambeslutet uppräknas de gärningar som skall betraktas som terroristbrott när de kvalificerande rekvisiten för terroristiskt syfte är uppfyllda. Gärningarna är så gott som utan undantag sådana som även utan terroristiskt syfte för närvarande är straffbara enligt strafflagen i Finland.

I 34 kap. strafflagen bestäms om allmänfarliga brott. Kapitlet reviderades i sin helhet i samband med det andra skedet av totalrevideringen av strafflagen. Efter det har det gjorts några mindre ändringar i det. Kapitlet innehåller bestämmelser om sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, vållande av allmän fara, grovt vållande av allmän fara, förberedelse till allmänfarligt brott, orsakande av fara för informationsbehandling, finansiering av terrorism, falskt alarm samt kapning av fartyg. Flera av bestämmelserna i kapitlet baserar sig helt eller delvis på internationella konventioner för bekämpande av terrorism. Begreppet terrorism används dock inte i gällande bestämmelser, med undantag av bestämmelsen om finansiering i 9 b §, som fogats till kapitlet i samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism.

Terrordåd kan ofta bedömas också som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. strafflagen eller som brott mot friheten enligt 25 kap. Finansiering av terrorism, deltagande i en terroristgrupps verksamhet och ledande av terroristgrupp kan i vissa fall bedömas också som medhjälp till, anstiftan till och medgärningsmannaskap vid terrordåd i enlighet med bestämmelserna i 5 kap.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av terrorism

Behovet av lagstiftningsåtgärder för att bekämpa terrorismen har konstaterats bl.a. i den handlingsplan som rådet och kommissionen antog i Wien 1998 (EGT C 19, 23.1.1999, s. 1—15). Handlingsplanen behandlar genomförandet av bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I artikel 46 i planen nämns terrorism som en brottstyp för vilken gemensamma minimiregler avseende brottsrekvisit och påföljder bör fastställas. Även i artikel 29 i Fördraget om Europeiska unionen nämns terrorism uttryckligen som en form av brott. Genom förebyggande och bekämpande av sådan brottslighet uppnås unionens mål att ge medborgarna en hög säkerhetsnivå inom ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, ett mål som även nämns i artikeln. I den resultattavla som kommissionen publicerade den 23 maj 2001 (KOM(2001) 278 slutlig) och som är avsedd att vara till hjälp vid planeringen och uppföljningen av samarbetets utveckling inom rättsliga och inrikes frågor, angav kommissionen att man hade för avsikt att presentera ett förslag om gemensamma definitioner, åtal och påföljder för terrorism före utgången av tredje kvartalet 2001.

Europeiska unionens kommission lade fram ett förslag till rådets rambeslut om bekämpande av terrorism den 19 september 2001 (EGT C 332 E, 27.11.2001, s. 300—304). En U-skrivelse i ärendet (U 64/2001 rd) har översänts till riksdagen. Grundlagsutskottet och lagutskottet har givit utlåtanden om skrivelsen (GrUU 41/2001 rd, LaUU 20/2001 rd). Rambeslutet godkändes politiskt vid rådets (rättsliga och inrikes frågor) möte den 6 december 2001 (14845/1/01 DROIPEN 103 CATS 49 REV 1). Europaparlamentet antog förslaget till rambeslut den 6 februari 2001. Rambeslutet godkändes slutligt vid det möte som rådet för inrikes och rättsliga frågor höll den 13 juni 2002. Rambeslutet har publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT L 164, 22.6.2002, s. 3—7).

I artikel 1.1 i rambeslutet definieras terroristbrott. Enligt artikeln skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att de uppsåtliga handlingar som avses i artikeln och som genom sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation skall betraktas som terroristbrott i enlighet med brottsbeskrivningarna i nationell lagstiftning. Definitionen av terroristbrott är enligt artikeln tude-lad. För det första innehåller den en detaljerad förteckning över brott som skall betraktas som terroristbrott när definitionen av terrorism uppfylls. För det andra innehåller den en allmän definition av terroristbrott: de brott som ingår i brottsförteckningen skall bestraffas som terroristbrott när de begås i syfte att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, otillbörligen tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling, eller allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation. Enligt dessa villkor begränsar sig terroristbrott för det mesta till grova brott och grova gärningsformer.

Enligt punkt a i artikeln skall angrepp mot en persons liv som kan leda till döden betraktas som terroristbrott. Enligt lagstiftningen i Finland är sådana handlingar straffbara enligt bestämmelserna i 21 kap. strafflagen. Bestämmelser om dråp finns i kapitlets 1 §, bestämmelser om mord i 2 § och bestämmelser om dråp under förmildrande omständigheter i 3 §. Även handlingar som äventyrar någons liv eller hälsa, såsom framkallande av fara i 21 kap. 13 § och äventyrande av andras hälsa eller grovt äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 eller 5 §, kan leda till döden och motsvarar således de handlingar som avses i punkt a.

Enligt punkt b skall allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet betraktas som terroristbrott. I finsk rätt motsvaras en sådan handling närmast av grov misshandel i 21 kap. 6 § strafflagen.

Enligt punkt c skall människorov eller tagande av gisslan betraktas som terroristbrott. Bestämmelser om människorov finns i 25 kap. 3 § strafflagen och om tagande av giss-

lan i 25 kap. 4 §. Bestämmelsen om tagande av gisslan togs in i strafflagen i samband med bringandet i kraft av den internationella konventionen mot tagande av gisslan (FördrS 38/1983). Konventionen hör till de internationella konventioner mot terrorism som utarbetats inom ramen för FN.

Som terroristbrott betraktas enligt punkt d förorsakande av omfattande förstörelse av en regeringsanläggning eller offentlig anläggning, transportsystem, infrastruktur, inklusive datasystem, en fast plattform belägen på kontinentalsockeln, en offentlig plats eller privat egendom, som kan komma att utsätta människoliv för fara eller förorsaka betydande ekonomiska förluster. De gärningar som uppräknas i punkten skall enligt gällande finsk rätt bestraffas enligt bestämmelserna om allmänfarliga brott i 34 kap. strafflagen. Tillämpliga är åtminstone bestämmelsen om sabotage i kapitlets 1 §, bestämmelsen om trafiksabotage i 2 § och bestämmelsen om grovt sabotage i 3 §. Även bestämmelsen om grov skadegörelse i 35 kap. 2 § strafflagen kan bli tillämplig.

Paragrafen om trafiksabotage ändrades 2000 så att den också gäller fasta plattformar. Ändringen berodde på bringandet i kraft av det i Rom 1988 ingångna protokollet om bekämpande av brott mot säkerheten för fasta plattformar belägna på kontinentalsockeln (FördrS 44/2000). Protokollet hör till de internationella konventionerna mot terrorism. Av konventionerna mot terrorism täcker paragrafen också de kriminaliseringsskyldigheter som ingår i konventionen om förebyggande av olagliga handlingar mot säkerheten inom den civila luftfarten (FördrS 56/1973), i protokollet för bekämpande av våldsbrott på flygplatser som används för civil luftfart i internationell trafik (FördrS 43/1998) samt i konventionen för bekämpande av brott mot sjöfartens säkerhet (FördrS 11/1999).

Enligt punkt e skall kapning av luftfartyg och fartyg eller andra kollektiva transportmedel eller godstransportmedel betraktas som terroristbrott. I 34 kap. 11 § strafflagen föreskrivs om kapning av fartyg. Paragrafen fogades till strafflagen i samband med bringandet i kraft av konventionen om förhindrande av olagligt besittningstagande av luftfartyg (FördrS 62/1971) och den täcker delvis

också kriminaliseringsskyldigheterna i ovan nämnda konventioner om sjöfartens säkerhet och fasta plattformar. Sådan kapning av fartyg eller andra kollektiva transportmedel eller godstransportmedel som avses i punkt e kan dessutom bestraffas som grov stöld enligt 28 kap. 2 § strafflagen. Till kapitlet fogades från ingången av oktober 2002 en ny 9 a § om bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel samt en ny 9 b § om den grova gärningsformen (614/2002). Också bestämmelsen om grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel i 9 b § i kapitlet är tillämplig på de brott som avses i punkt e.

Terroristbrott är enligt punkt f tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av skjutvapen, sprängämnen eller kärnvapen, av biologiska eller kemiska vapen, samt, när det gäller biologiska och kemiska vapen, forskning och utveckling. De gärningar som avses i punkten skall närmast bedömas enligt bestämmelserna om brott mot förbudet mot kemiska vapen i 11 kap. 7 a §, äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 §, grovt äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 5 § och sprängämnesbrott i 44 kap. 11 § strafflagen. Också bestämmelserna om brott mot lagen om eggvapen i 5 § lagen om eggvapen (108/1977), grovt skjutvapenbrott i 102 § skjutvapenlagen (1/1998) samt exportbrott i 7 § lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990) kan bli tillämpliga. En regeringsproposition med förslag till revidering av bestämmelserna för främjande av säkerheten på allmänna platser (RP 20/2002 rd) är under behandling i riksdagen. I propositionen föreslås att en ny ordningslag stiftas. Lagen om eggvapen föreslås bli upphävd och en motsvarande straffbestämmelse skall i framtiden ingå i 17 § 1 mom. ordningslagen.

I Finland finns ingen uttrycklig straffbestämmelse om biologiska vapen eller användningen av sådana. Finland har ratificerat konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 14—15/1975). Konventionen innehåller ingen kriminaliseringsskyldighet. Vissa gärningar som gäller biologiska vapen skall enligt gällande lag bestraffas bl.a. som krigföringsbrott eller enligt

bestämmelserna om äventyrande av andras hälsa eller grovt äventyrande av andras hälsa. Vissa gärningar som hänför sig till biologiska vapen bestraffas dock inte när det inte är fråga om krigshandlingar. Det föreslås därför att till 11 kap. strafflagen fogas en ny straffbestämmelse som gäller förbud mot biologiska vapen.

Enligt punkt g skall utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner, vilka utsätter människoliv för fara, betraktas som terroristbrott. De brott som avses i punkten skall utgående från finsk lagstiftning närmast bedömas enligt bestämmelsen om sabotage i 34 kap. 1 § strafflagen, grovt sabotage i 34 kap. 3 §, äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 §, grovt äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 5 § eller grov miljöförstöring i 48 kap. 2 §. Enligt punkt h kan det anses vara ett terroristbrott att störa eller avbryta försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, när detta utsätter människoliv för fara. De brott som avses i punkten skall utgående från finsk lagstiftning närmast bedömas enligt samma bestämmelser i strafflagen som ovan nämnda punkt g. Utöver dem kan också 35 kap. 2 § om grov skadegörelse bli tillämplig.

Enligt punkt i kan hot om att utföra någon av de handlingar som räknas upp i punkterna a—h betraktas som terroristbrott. Hot om att begå brott ingår i finsk rätt i gärningssätten när det gäller rekvisiten för vissa brott. Enligt 34 kap. 2 § strafflagen är det fråga om trafiksabotage när våld utövas t.ex. mot någon som befinner sig i ett trafikmedel, så att gärningen är ägnad att förorsaka allmän fara för liv och hälsa i trafiken. Enligt 10 § i kapitlet skall den dömas för falskt alarm som beträffande en bomb, en eldsvåda, sjönöd, en storolycka eller annan sådan nöd eller fara gör en grundlös anmälan, som är ägnad att utlösa räddnings- eller säkerhetsåtgärder eller väcka panik. I vissa fall kan hot om brott också innebära inledande av själva verkställigheten av brottet och kan därmed betraktas som försök till brott. I andra fall skall hotet närmast bedömas som olaga hot enligt 25 kap. 7 § strafflagen.

Enligt artikel 1.2 skall rambeslutet inte kunna ha som effekt att skyldigheten att re-

spektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna i enlighet med vad som fastställs i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen på något sätt ändras.

I artikel 2 bestäms om brott som begås av en terroristgrupp. Enligt definitionen i punkt 1 avses med terroristgrupp en strukturerad grupp, inrättad för viss tid, bestående av mer än två personer, som handlar i samförstånd för att begå terroristbrott. Med uttrycket "strukturerad grupp" avses enligt punkten en grupp som inte tillkommit slumpartat i det omedelbara syftet att begå ett brott och som inte nödvändigtvis har formellt fastställda roller för medlemmarna, kontinuitet i sammansättningen eller en noggrant utarbetad struktur.

Enligt artikel 2.2 skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att straffbelägga ledande av en terroristgrupp och deltagande i en terroristgrupps verksamhet, vari inbegripes att förse den med information eller ge den materiellt stöd eller bidra med varje form av finansiering av gruppens verksamhet, med vetskap om att deltagandet kommer att bidra till gruppens brottsliga verksamhet.

Deltagande i brottslig verksamhet, då detta inte innebär medhjälp, är inte straffbart enligt finsk lag. Enligt 6 kap. 2 § 2 punkten strafflagen är det däremot en straffskärpningsgrund att brottet begåtts av medlem i en för allvarliga brott organiserad grupp. Det har föreslagits att deltagande i en kriminell organisations verksamhet skall bli straffbart (RP 183/1999 rd). En bestämmelse om finansiering av terrorism har fogats till strafflagen i samband med ikraftträdandet av FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (558—559/2002).

I artikel 3 bestäms om brott med anknytning till terroristverksamhet. Enligt artikeln skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att vissa i artikeln nämnda handlingar skall betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet.

Enligt artikeln skall medlemsstaterna straffbelägga följande handlingar såsom brott med anknytning till terroristverksamhet: grov stöld eller utpressning som begås i syfte att utföra någon av de handlingar som räknas upp i artikel 1.1 eller upprättande av förfals-

kade administrativa dokument i syfte att utföra någon av de handlingar som räknas upp i artiklarna 1.1 a—h och 2.2 b. Enligt finsk rätt skall de gärningar som avses i artikeln bestraffas enligt bestämmelserna om rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning i 31 kap. 1—4 § strafflagen eller enligt bestämmelserna om förfalskning eller grov förfalskning i 33 kap. 1 och 2 § strafflagen.

Artikel 4 förutsätter att medlemsstaterna vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att straffbelägga anstiftan av eller medhjälp till ett av de brott som anges i artikel 1.1 och artiklarna 2 eller 3. Punkt 2 i artikeln förutsätter dessutom att försök att begå ett av de brott som anges i artikel 1.1 och artikel 3 straffbeläggs, med undantag för innehav enligt artikel 1.1 f och brott enligt artikel 1.1 i. Strafflagens 5 kap. innehåller bestämmelser om medgärningsmannaskap, anstiftan och medhjälp. I strafflagens 4 kap. föreskrivs om försök. Straff döms ut för försök om försök enligt lag är straffbart.

I finsk lagstiftning är försök till sådana gärningar som avses i artikel 4.2 i allmänhet straffbara. Det finns några undantag från detta. Den förteckning över brott begångna i terroristiskt syfte som förutsätts i artikel 1.1 i rambeslutet föreslås uppta uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, grov skadegörelse, brott mot förbudet mot kemiska vapen, den nya brottsbenämningen brott mot förbudet mot biologiska vapen och uppsåtlig grov miljöförstöring, vilken närmare begränsas i förteckningen. För alla dem gäller att försök inte har varit straffbara. En gärningsform som nämns i artikel 3 är "upprättande av förfalskade administrativa dokument" i syfte att begå terroristbrott eller delta i en terroristgrupps verksamhet.

På grund av rambeslutet måste försök till grov skadegörelse straffbeläggas. Ett sådant försök uppfyller inte nödvändigtvis rekvisitet för något annat brott. Eftersom det även annars med tanke på hur allvarlig gärningen är finns skäl att kriminalisera försök till grov skadegörelse, skall ett sådant försök vara straffbart även annars och inte bara när terroristiskt syfte föreligger.

Det finns inget behov av andra nya kriminaliseringar av försök. Försök till uppsåtligt framkallande av fara torde så gott som utan

undantag bedömas som straffbart försök till något allvarligare brott. Inte heller försök till sprängämnesbrott eller till brott mot förbudet mot kemiska vapen behöver straffbeläggas. Dessa straffbestämmelser är redan nu rätt långtgående: det är straffbart att inneha farliga ämnen eller produkter i strid med lagen om explosionsfarliga ämnen (263/1953) eller bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter som utfärdats med stöd den. Likaså är det straffbart att inneha kemiska vapen i strid med konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring. Gärningar som har karaktären av försök kan i dessa fall bedömas som innehav. Enligt artikel 4.2 i rambeslutet behöver däremot försök till innehav inte straffbeläggas. Detsamma gäller den föreslagna bestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen. I propositionen föreslås dessutom en straffbestämmelse om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Denna bestämmelse gäller bl.a. explosiva varor samt biologiska och kemiska vapen. Sådan grov miljöförstöring som avses i förslaget skall för sin del bedömas som fullbordad gärning i ett så tidigt skede att det inte finns något behov att särskilt straffbelägga försök.

”Upprättande av förfalskade administrativa dokument” skall enligt finsk lagstiftning bedömas som förfalskning eller grov förfalskning, för vilka gäller att försök i sig inte är straffbart. Med stöd av 33 kap. 4 §, som gäller innehav av förfalskningsmaterial, är det dock möjligt att ingripa i gärningar som har karaktären av försök. För detta döms bl.a. den som innehar ett redskap eller tillbehör som med fog kan misstänkas huvudsakligen bli använt för begående av förfalskningsbrott.

I artikel 5 föreskrivs om påföljder. Enligt punkt 1 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att de brott som anges i artiklarna 1—4 skall beläggas med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder, som kan medföra utlämning. Artikeln innehåller också minimikrav angående de maximala fängelsestraffen för vissa brott. Enligt punkt 2 skall det vara möjligt att belägga terroristbrott som avses i artikel 1.1 och sådana brott som anges i artikel 4, i den mån de hänför sig till terro-

ristbrott, med strängare straff än motsvarande brott utan terroristiskt syfte, utom då de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell lag. Enligt punkt 3 skall maximistraffet för ledande av terroristgrupp vara fängelse i minst 15 år och för deltagande i en terroristgrupps verksamhet minst åtta år. Om ledande av en terroristgrupp endast gäller hot om att begå terroristbrott enligt artikel 1.1 i, skall maximistraffet vara minst åtta år.

I artikel 6 föreskrivs om särskilda omständigheter på basis av vilka medlemsstaterna kan lindra påföljderna, om gärningsmannen tar avstånd från sin terroristverksamhet och förser administrativa eller rättsliga myndigheter med uppgifter, som de inte skulle ha kunnat erhålla på annat sätt och som hjälper dem att förebygga eller mildra effekterna av brottet, identifiera eller väcka åtal mot de övriga gärningsmännen, finna bevis eller förebygga ytterligare brott som anges i artiklarna 1—4. Artikeln förutsätter inte att medlemsstaterna vidtar lagstiftningsåtgärder. Gällande bestämmelse om strafflindring i 6 kap. 3 § strafflagen gäller endast gärningsmannens strävan att främja utredningen av sitt brott. Enligt regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättsens allmänna läror (RP 44/2002 rd) kommer rättsläget i detta avseende att kvarstå oförändrat.

I artikel 7 föreskrivs om juridiska personers ansvar. Enligt punkt 1 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att juridiska personer skall kunna hållas ansvariga för något av de brott som anges i artiklarna 1—4, om dessa begås till deras förmån av någon person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på befogenhet att företräda den juridiska personen, befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen. Enligt punkt 2 skall en juridisk person dessutom kunna hållas ansvarig när brister i övervakning eller kontroll som skall utföras av en sådan person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till förmån för denna

juridiska person begå något av de brott som anges i artiklarna 1—4. I artikel 8 föreskrivs dessutom om påföljder för juridiska personer.

I 9 kap. strafflagen bestäms om straffansvar för juridiska personer enligt prövning. En juridisk person kan på yrkande av allmän åklagare dömas till samfundsbot på grund av brott, om en sådan påföljd föreskrivs för brottet i strafflagen. I samband med en regeringsproposition med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott (RP 53/2002 rd) föreslås att straffansvaret för juridiska personer skall bli obligatoriskt, men straffansvar för juridiska personer skall fortfarande komma i fråga endast om en sådan påföljd föreskrivs för brottet i strafflagen. Straffansvar för juridiska personer gäller som påföljd för rätt få brott i Finland. Rambeslutet förutsätter att straffansvaret för juridiska personer till vissa delar tillämpas också på sådana brott vilka enligt vedertagen uppfattning i Finland endast kan ha en fysisk person som gärningsman.

I artikel 9 föreskrivs om behörighet och åtal. Varje medlemsstat skall utsträcka sin behörighet till sådana brott som anges i artiklarna 1—4 i de fall att brottet har begåtts helt eller delvis inom dess territorium, brottet har begåtts ombord på ett fartyg som för landets flagg eller ett luftfartyg registrerat i landet, gärningsmannen är medborgare eller bosatt i landet, brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom dess territorium eller brottet har begåtts mot dess institutioner eller befolkning, eller mot en av Europeiska unionens institutioner eller ett av dess organ som har sitt säte i den medlemsstaten. Punkt 3 uttrycker principen ”utlämna eller lagföra”, enligt vilken varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som anges i artiklarna 1—4 i de fall den vägrar att överlämna eller utlämna en person som misstänks för eller som dömts för ett sådant brott till en annan medlemsstat eller till tredje land. Enligt punkt 4 skall varje medlemsstat se till att dess behörighet omfattar sådana fall där ett brott som anges i artiklarna 2 och 4 helt eller delvis har begåtts på dess territorium, oavsett var terroristgruppen är baserad och varifrån den utövar sin brottsliga verksamhet. Enligt punkt 5 skall artikeln

inte utesluta utövandet av den straffrättsliga behörighet som fastställs i en medlemsstat enligt dess nationella lagstiftning.

Bestämmelser om tillämpningsområdet för finsk straffrätt finns i 1 kap. strafflagen. I dess 1 § bestäms om brott som har begåtts i Finland, i 2 § om brott som har anknytning till finska fartyg, i 3 § om brott som riktar sig mot Finland, i 5 § om brott som riktar sig mot finska medborgare, i 6 § om brott som har begåtts av finsk medborgare, i 7 § om internationella brott och i 8 § om annat brott som har begåtts utanför Finland. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser bl.a. om juridiska personers straffansvar, gärningsorten samt kravet på dubbel straffbarhet.

I artikel 10 i rambeslutet finns bestämmelser om skydd av och stöd till brottsoffer. Enligt punkt 1 i artikeln skall medlemsstaterna säkerställa att utredning av eller åtal för de brott som omfattas av detta rambeslut inte är beroende av ett brottsoffers anmälan eller anklagelse, åtminstone om dessa handlingar utförts på medlemsstatens territorium. Enligt vedertagen tolkning innebär sådana bestämmelser i rambeslutet inte att de brott som avses i rambeslutet alltid skall lyda under allmänt åtal.

Sådana i Finland kriminaliserade handlingar som motsvarar de handlingar som avses i artikel 1 i rambeslutet lyder nästan alla under allmänt åtal. För olaga hot gäller bestämmelsen om åtalsrätt i 25 kap. 9 § strafflagen. Enligt den får allmän åklagare inte väcka åtal för olaga hot, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller om inte ett livsfarligt hjälpmedel har använts vid olaga hot, eller om inte ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks. Om olaga hot sker i anslutning till terroristisk verksamhet torde det vara klart att ett sådant synnerligen viktigt allmänt intresse som nämns i paragrafen kräver att åtal väcks. Den vedertagna tolkningen av den typ av bestämmelser som ingår i artikel 10 fordrar inte heller att brotten i alla situationer skall lyda under allmänt åtal.

Enligt artikel 11 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet före utgången av 2002. Före utgången av 2002 skall medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen också översända texten till de

lagstiftningsändringar som hänför sig till rambeslutet. Rådet skall före utgången av 2003 bedöma om medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa rambeslutet.

Avsikten är att de lagstiftningsåtgärder som rambeslutet ger upphov till genomförs så att det tas in ett särskilt kapitel om terroristbrott i strafflagen. De brott som avses i kapitlet om terroristbrott skall anges vara internationella brott. Dessutom skall straffansvaret för juridiska personer utsträckas till de brott om avses i kapitlet.

FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism

Inom FN har det utarbetats flera konventioner mot terrorism, av vilka den senaste är konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism. Den ingicks i New York den 9 december 1999. Kärnan i konventionen gäller kriminalisering av finansiering av terrorism. Konventionen föreskriver om en kriminalisering av rättsstridigt och uppsåtligt tillhandahållande eller insamling av tillgångar i syfte att de skall användas till att utföra de terroristbrott som definieras i konventionen eller med vetskap om att de skall användas i detta syfte. Konventionen förutsätter att finansiering av terrorism skall kriminaliseras.

En proposition om ikraftträdande av konventionen avläts i mars 2002 (RP 43/2002 rd). Riksdagen godkände konventionen och de lagstiftningsändringar som hänför sig till den i juni 2002. Ett bestämmelse om finansiering av terrorism, 34 kap. 9 b §(559/2002), togs in i strafflagen. Straffansvaret för juridiska personer utsträcktes dessutom till finansiering av terrorism genom en ny 13 § som fogades till kapitlet. Konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism trädde för Finlands del i kraft den 28 juli 2002. De lagändringar som konventionen förutsätter trädde i kraft samma dag (622—624/2002).

Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av terrorism förutsätter att deltagande i en terroristgrupps verksamhet kriminaliseras. Deltagandet kan t.ex. ske genom finansiering av terroristgruppens verksamhet. Det föreslås nu att 34 kap. 9 b § strafflagen

flyttas till strafflagens kapitel om terroristbrott. Dessutom föreslås att den bestämmelse som gäller finansiering av terrorism ändras så, att den också täcker kriminaliseringsskyldigheten i rambeslutet. Vid behandlingen av förslaget om ikraftträdandet av konventionen förutsatte riksdagens lagutskott en genomgång av huruvida rekvisitet i den paragraf om finansiering av terrorism som tagits in i strafflagen borde preciseras i enlighet med ordalydelsen i konventionen (LaUB 14/2002 rd). Vidare förutsatte utskottet att bestämmelsen ses över i förhållande till revideringen av 44 kap. strafflagen, eftersom det då ännu inte var känt när konventionen och lagarna i samband med den träder i kraft. Det föreslås att de ändringar utskottet förutsatt genomförs i samband med denna proposition.

FN:s säkerhetsråds resolution 1373

Den 28 september 2001 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1373 (2001). Resolutionen har antagits med stöd av kapitel 7 i Förenta nationernas stadga, i synnerhet artiklarna 39 och 41. Resolutionen innehåller punkter som har karaktären av rekommendationer och punkter som är förpliktande för staterna.

Kläm 1 punkt b i resolutionen medför en förpliktelse att kriminalisera finansiering av terrorism. Punkt c förpliktar dessutom staterna att frysa tillgångarna för personer som misstänks för terroristhandlingar. De lagstiftningsreformer som gäller finansiering av terrorism har genomförts i samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism.

Inom Europeiska unionen genomfördes de i resolutionen angivna förpliktelserna i fråga om tillgångar genom rådets förordning av den 27 december 2001 om särskilda restriktiva åtgärder mot vissa personer och enheter i syfte att bekämpa terrorism (Nr 2580/2001, EGT L 344, 28.12.2001, s. 70—75). På grund av förordningen ändrades våren 2002 lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen samt bestämmelsen om regleringsbrott i 46 kap. 1 § strafflagen (364—365/2002).

Enligt kläm 2 punkt a i resolutionen skall alla stater avstå från att använda någon form

av aktivt eller passivt understöd till sammanlutningar eller personer som är involverade i terroristhandlingar samt bekämpa rekrytering av medlemmar till terroristgrupper och eliminera vapenleveranser till terrorister.

Enligt en tolkning av en rapporteringsanvisning utfärdad av den kommitté som tillsatts med stöd av kläm 6 i resolutionen kan kläm 2 också medföra en förpliktelse att kriminalisera rekrytering av medlemmar till en terroristgrupp samt vapenleverans till en sådan grupp.

Lagstiftningen i vissa andra länder

Sverige

Ett terrordåd är enligt gällande lagstiftning i Sverige straffbelagt enligt flera olika bestämmelser i brottsbalken. Tillämpliga på terrordåd är t.ex. bestämmelserna om mord, dråp och grov misshandel i 3 kap. brottsbalken samt bestämmelserna om allmänfarliga brott i 13 kap. Ledande av en terroristgrupp eller deltagande i dess verksamhet skall i vissa fall bestraffas som medverkan till brott enligt 23 kap. 4 § om ett terrordåd utförs. Planering av ett terrordåd kan bestraffas som förberedelse eller stämpling enligt 23 kap. 2 §. Förberedelse och stämpling blir dock straffbara endast i samband med vissa rekvisit. Också 23 kap. 6 § kan bli tillämplig. Enligt paragrafen kan i särskilt föreskrivna fall och i fråga om vissa brott den straffas som underlåter att avslöja ett brott som är å färde.

Sveriges riksdag godkände rambeslutet om bekämpande av terrorism i maj 2002. Efter det har man i Sverige utarbetat en promemoria om de lagstiftningsreformer som rambeslutet föranleder (Ds 2002:35).

I promemorian konstateras att Sveriges nuvarande lagstiftning i de flesta avseenden torde uppfylla de krav som rambeslutet ställer, även om vissa lagstiftningsändringar konstateras bli nödvändiga. Samtliga av de handlingar som nämns i artikel 1 i rambeslutet är enligt promemorian redan kriminaliserade i Sverige. Enligt promemorian uppfyller svensk rätt dock inte rambeslutets krav på att dessa handlingar skall betraktas som terroristbrott. I promemorian föreslås därför att en särskild lag om straff för terroristbrott stiftas.

I lagens 1 § skall föreskrivas att lagen syftar till att skydda grundvalarna för ett demokratiskt samhälle mot allvarliga angrepp. Lagen är inte avsedd att omfatta handlingar som innebär utövande av den grundläggande rättigheten att föra fram sin åsikt, även om ett brott begås när denna rättighet utövas.

I lagens 2 § skall ingå en definition av terrorism. I paragrafen skall ingå både rambeslutets definition av terrorism och ett krav på att gärningen allvarligt skall kunna skada en stat eller en mellanstatlig organisation. Det föreslagna straffet för terroristbrott är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst tio år, eller på livstid. Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år. Straffet får inte sättas under den lägsta gräns som enligt brottsbalken är föreskriven för gärningen.

I 3 § skall hänvisas till gärningar som är straffbara enligt brottsbalken eller enligt speciallagstiftning och som skall bestraffas som terroristbrott om det syfte som anges i 2 § föreligger.

Det föreslås att den kriminaliserings skyldighet som ingår i artikel 2 i rambeslutet och som gäller deltagande i en terroristgrupps verksamhet och ledande av en terroristgrupp skall genomföras genom en bestämmelse i 4 §, enligt vilken det för försök, förberedelse eller stämpling till samt underlåtenhet att avslöja terroristbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. I fråga om medverkan krävs ingen särskild straffbestämmelse eftersom bestämmelserna om medverkan i 23 kap. 4 § brottsbalken lämpar sig för alla brottsbalksbrott och de brott i specialstraffrätten för vilka fängelse är föreskrivet eller särskild föreskrift finns att medverkan skall bestraffas.

De brott som avses i 2 § i lagen om straff för terroristbrott föreslås bli fogade till brotten i 2 kap. 3 § brottsbalken, vilka kan bestraffas i Sverige oberoende av om gärningen är straffbar också på gärningsorten. I promemorian föreslås också vissa andra mindre ändringar i 2 kap. brottsbalken på grund av artikel 9 i rambeslutet. Dessutom skall bestämmelsen om kapning i 13 kap. 5 a § brottsbalken utsträckas också till bussar, tunga lastbilar, maskindrivna spårfordon på järnväg, spårväg eller tunnelbana som an-

vänds i förvärvsverksamhet för befordran av gods eller passagerare.

Konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism godkändes av Sveriges riksdag i maj 2002. De lagändringar som krävdes för att Sverige skulle kunna tillträda konventionen genomfördes genom en ny lag om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m. Lagen innehåller bestämmelser bl.a. om kriminalisering av sådan särskilt allvarlig brottslighet som avses i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism och av finansiering av vissa andra synnerligen allvarliga brott, om utvidgad domsrätt för brott som utom riket begåtts av svensk medborgare eller utlänning som befinner sig i riket, samt om förverkande av tillgångar. För finansiering av särskilt allvarlig brottslighet kan dömas till fängelse i högst två år och om brottet är speciellt grovt till minst sex månader och högst sex år. I promemorian om terroristbrott föreslås att det görs vissa mindre ändringar i lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.

Norge

I Norge avläts i april 2002 en proposition till stortinget om lagstiftningsåtgärder mot terrorism (Ot.prp. nr. 61/2001—2002). I propositionen hade de krav som ställts i FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism och FN:s säkerhetsråds resolution 1373 beaktats. Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av terrorism hade också beaktats. Propositionen godkändes i juni 2002.

Till straffeloven fogades en ny bestämmelse om terroristbrott (147 a §). I bestämmelsen definieras terrorism på samma sätt som i rådets rambeslut. I bestämmelsen hänvisas till övriga existerande bestämmelser i straffeloven. De straffbara handlingar som nämns i dem bestraffas som terrordåd när definitionen av terrorism uppfylls. Terrorism definieras i paragrafen som handlingar som begås i syfte att allvarligt störa en funktion av grundläggande betydelse i samhället, injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller orättmätigt tvinga offentliga myndigheter eller en mellanstatlig organisation att göra, tåla eller att

avstå från något av väsentlig betydelse för landet eller organisationen eller för ett annat land eller en annan mellanstatlig organisation. Som exempel på funktioner av grundläggande betydelse i samhället nämns lagstiftningsverksamhet, verkställande eller dömande myndighet och energiförsörjning. Straffet är fängelse i högst 21 år. Om den fullbordade gärningen består av att i terroristiskt syfte hota att begå en sådan gärning som avses i paragrafen och hotet har uttalats under sådana omständigheter att det är ägnat att injaga allvarlig fruktan, kan gärningsmannen dömas till fängelse i högst 12 år. Om däremot den fullbordade gärningen består av hot om att begå en sådan gärning som avses i paragrafen och följden av hotet sammanfaller med det som eftersträvas med den i paragrafen avsedda terrorismen, kan gärningsmannen dömas till fängelse i högst 21 år. Den som planlägger eller förbereder en sådan terroristhandling som avses i paragrafen genom att med någon annan överenskomma om att begå handlingen kan dömas till fängelse i högst 12 år.

Också en bestämmelse om finansiering av terrorism fogades till straffeloven (147 b §). Före detta hade det i Norge i oktober 2001 utfärdats en temporär föreskrift som förbjuder finansiering av terrorism. För finansiering av terrorism kan dömas till fängelse i högst 10 år.

Danmark

I Danmark avläts i december 2001 en proposition (L 35/2001—02) vars syfte var att bringa i kraft FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism samt säkerhetsrådets resolution 1373. Propositionen innehöll också andra åtgärder för att bekämpa terrorismen. Avsikten var samtidigt att genomföra de lagstiftningsåtgärder som följer av rambeslutet om bekämpande av terrorism. Folketinget godkände propositionen i maj 2002.

En särskild bestämmelse om terroristbrott (114 §) fogades till straffeloven. Bestämmelsen innehåller en definition av terrorism, som motsvarar den som finns i rådets rambeslut. Bestämmelsen är uppbyggd så, att det i den hänvisas till vissa i straffeloven kriminalise-

rade gärningar, som skall bestraffas som terrorism när definitionen av terrorism uppfylls. För terrorism kan dömas till fängelse på livstid.

Till straffeloven fogades också en bestämmelse om finansiering av terrorism (114 a §). Straffbart är enligt bestämmelsen att direkt eller indirekt ekonomiskt understödja, direkt eller indirekt tillhandahålla eller insamla medel eller direkt eller indirekt ställa medel till förfogande för en sådan person, grupp, eller sammanslutning som begår eller har för avsikt att begå sådana terroristbrott som avses i 114 §. För finansiering av terrorism kan dömas till fängelse i högst tio år.

Till straffeloven fogades också en slags utvidgad medverkansbestämmelse (114 b §). Enligt bestämmelsen skall den straffas som med tillskyndan, råd eller dåd medverkar till att främja en kriminell verksamhet eller ett gemensamt mål hos en grupp eller sammanslutning, även om medverkan i sig inte kan hänföras direkt till det konkreta brott som avses i paragrafen. Gruppens eller sammanslutningens syfte skall vara att begå ett sådant terroristbrott som avses i 114 § eller att finansiera terrorism på det sätt som avses i 114 a §. Ett villkor är att ett eller flera av de brott som avses i paragrafen begås. Av gärningsmannen förutsätts dessutom uppsåtlighet i fråga om gruppens eller sammanslutningens terroristiska syfte. Straffet kan vara fängelse i högst sex år.

En bestämmelse om massförstörelsevapen (114 e §) fogades också till straffeloven. Den gäller produkter med dubbla användningsområden, dvs. produkter som kan användas för civila och militära syften eller som kan användas både för icke-explosiva syften och t.ex. enbart för tillverkning av kärnladdning. Enligt paragrafen kan straff utdömas t.ex. för olovlig export av sådana produkter. Straffet är fängelse i sex år.

För ovan avsedda brott gäller 118 a §, enligt vilken de brott som avses i 111—115 och 118 § i alla situationer är brott som lyder under allmänt åtal som sker efter beslut av justitieministern.

Tyskland

I den tyska strafflagen (Strafgesetzbuch)

finns en bestämmelse både om bildande av kriminella sammanslutningar (129 §) och om bildande av terroristgrupper (129 a §).

I bestämmelsen om bildande av kriminella sammanslutningar är det belagt med straff att grunda en kriminell sammanslutning och understödja dess verksamhet, vara medlem i sammanslutningen och värva nya medlemmar. Sammanslutningens syfte skall vara att begå brott eller dess verksamhet skall vara inriktad på att begå brott. Det föreskrivna straffet är böter eller fängelse i minst fem år.

I bestämmelsen om bildande av terroristgrupper kriminaliseras bildande av en terroristorganisation och medlemskap i en sådan. Bestämmelsen innehåller ingen definition av terrorism, men sammanslutningens syfte skall vara att begå mord, dråp eller folkmord eller vissa brott som gäller frihet eller allmänfarliga brott eller så skall sammanslutningens verksamhet vara inriktad på att begå dessa brott. Straffet är fängelse i minst ett år och högst tio år. Det är också straffbart att understödja och värva medlemmar till en sådan sammanslutning som avses i bestämmelsen. Straffet är då fängelse i minst sex månader och högst fem år.

Hösten 2001 föreslogs en ny 129 b § i strafflagen. Förslaget godkändes av Bundestag i april 2002. Efter detta har 129 och 129 a § kunnat tillämpas också på utländska sammanslutningar.

Österrike

I Österrike avläts våren 2002 ett förslag om ändring av strafflagen. Avsikten med förslaget var att genomföra bl.a. de lagstiftningsskyldigheter som följer av rambeslutet om bekämpande av terrorism samt FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism. Riksdagen godkände förslaget i juli 2002.

En bestämmelse om terroristbrott (278 c §) togs in i strafflagen. Bestämmelsen har utformats så att det där hänvisas till strafflagens existerande bestämmelser om straffbara handlingar, vilka bestraffas som terrorism om det terroristiska syfte som anges i rambeslutet uppfylls. Straffmätningen har skett så att straffet mäts ut enligt skalorna i de bestämmelser som det hänvisas till i paragrafen,

dock så att skalan höjs med hälften. Maximistraffet enligt den höjda skalan får dock inte i något fall överskrida det allmänna maximistraffet, som är fängelse i 20 år. Enligt paragrafen skall en handling inte betraktas som terrorism om dess syfte har varit att åstadkomma eller återinföra demokratiska och rättsstatliga förhållanden eller att säkerställa mänskliga rättigheter.

En bestämmelse som kriminaliserar ledande av terroristgrupp (278 b §) fogades också till strafflagen. Den uppfyller de krav som rambeslutet ställer. Straffet för ledande av terroristgrupp är fängelse i minst fem och högst femton år. Om en terroristgrupp endast har hotat med att begå ett terroristiskt brott, är straffet för ledande då fängelse i minst ett och högst tio år.

Den nya bestämmelse som förbjuder finansiering av terrorism (278 d §) motsvarar för sin del kriminaliseringskyldigheten i FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism. Straffet är enligt paragrafen fängelse i minst sex månader och högst fem år.

Storbritannien

Storbritannien har sedan 1989 haft en egen lag som behandlar terrorism (Prevention of Terrorism Act 1989). Lagen ersattes 2000 med en ny lag (Terrorism Act 2000). Den senare innehåller heltäckande bestämmelser om terrorism, ekonomisk verksamhet i samband med terrorism, undersökningsåtgärder och undersökningsbefogenheter i anslutning till terrorism samt åtgärder för att bekämpa terrorism. I december 2001 godkändes också en ny lag (Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001), som medför ändringar i Terrorism Act 2000 men också i flera andra lagar samt också nya bestämmelser.

I Terrorism Act 2000 kriminaliseras bl.a. medlemskap i en terroristgrupp, understödjande av terrorism, ledande av terroristgrupp och förberedelse till terroristbrott. Enligt lagen är det också straffbart att finansiera terrorism och att bedriva penningtvätt i anslutning till terrorism. I lagen anges också en anmälningsskyldighet, om det finns skäl att anta eller misstänka att någon har gjort sig skyldig till en handling som hänför sig till fi-

nansiering av terrorism.

Terrorism Act innehåller en definition av terrordåd. Terrorism definieras som handlingar eller hot om handlingar som innebär allvarligt våld mot en person, vållar egendom allvarlig skada, äventyrar andras liv än gärningsmannens, medför en allvarlig risk för allmänhetens säkerhet eller hälsa eller är avsedd att allvarligt störa något elektroniskt system. Ett villkor är dessutom alltid att man genom handlingarna eller med hot om dem försöker påverka myndigheternas verksamhet eller injaga fruktan hos befolkningen eller en del av den för att främja politiska, religiösa eller ideologiska syften.

I december 2001 antogs i Storbritannien en ny lag omfattande 129 punkter, Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001. I den nya lagen finns bestämmelser bl.a. om frysning av tillgångar till terrorister, massförstörelsevapen, farliga ämnen, kärnsäkerhet, flygsäkerhet samt emigration och asylförfarande.

I lagen ges också polisen större befogenheter att bekämpa terrorism. Dessutom höjdes bl.a. maximistraffet för rashatsbrott från fängelse i två år till fängelse i sju år, transport av eller avtal om transport av ett biologiskt ämne eller gift för andra än civila ändamål förbjöds, hjälp till en utländsk grupp eller regering vid anskaffning av massförstörelsevapen kriminaliserades, hot om att använda ett farligt ämne kriminaliserades och undanhållande av uppgifter om terrorism kriminaliserades, om undanhållandet sker utan godtagbart skäl och om personen vet eller har skäl att tro att uppgifterna skulle kunna bidra till att förhindra ett terrordåd eller till att en terrorist kan gripas, åtalas eller dömas.

Kanada

I Kanada trädde en ny lag om bekämpande av terrorism (Anti-Terrorism Act) i kraft i december 2001. Avsikten med den nya lagstiftningen är att ratificera såväl FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism som FN:s konvention om bekämpande av bombattentat av terrorister.

Genom lagen infördes bestämmelser i strafflagen (Criminal Code) vilkas syfte är att

försvåra och eliminera verksamheten i terroristgrupper och bland gruppernas anhängare. För det första togs det in en definition av terrorism i strafflagen. Definitionen täcker handlingar och försummelser både i Kanada och utanför dess territorium. I definitionen hänvisas först till de konventioner som nämns i bilagan till FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism samt till själva konventionen om bekämpning av finansiering och de brott som definierats i dem. För det andra skall en terroristisk handling vara en handling eller en försummelse vars orsak, mål eller syfte delvis eller helt är av politisk, religiös eller ideologisk art och som syftar till att injaga fruktan hos en befolkning eller en del av en befolkning eller tvinga en person, en regering eller en nationell eller internationell organisation att utföra eller avstå från att utföra en viss handling. Handlingen eller försummelsen skall dessutom ha till syfte att genom bruk av våld orsaka dödsfall eller allvarlig kroppsskada, äventyra en persons liv, allvarligt äventyra hälsan eller säkerheten för en befolkning eller en del av en befolkning, förorsaka betydande egendomsskador eller allvarligt ingripa i eller avbryta grundläggande service, om en sådan skada eller sådana allvarliga ingrepp troligen skulle leda till dödsfall eller förorsaka allvarlig kroppsskada eller allvarligt skada hälsan eller säkerheten. Vidare förutsätts att handlingen eller försummelsen åtminstone innefattar stämpling, försök eller hot i fråga om ovannämnda handling och att handlingen inte utförs under väpnad konflikt. För terrorism döms till fängelse på livstid.

Till strafflagen fogades också bestämmelser som förbjuder finansiering av terrorism, deltagande i en terroristgrupps verksamhet, främjande av dess verksamhet, understödjande av en terroristgrupp, ledande av terroristgrupp och skyddande av terrorister. För finansiering av terrorism kan dömas till fängelse i högst tio år.

För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms den som med vetskap om gruppens art direkt eller indirekt deltar i eller medverkar till terroristgruppens verksamhet i syfte att göra det möjligt för gruppen att begå ett terroristbrott. För deltagande och medverkan kan dömas till fängelse i högst tio år.

Med deltagande och medverkan avses bl.a. att ordna utbildning, värva personer att begå terrordåd eller att möjliggöra sådana eller att anlända till ett land, vilket som helst, och stanna kvar där för att arbeta till förmån för en terroristgrupp, under dess ledning eller i samarbete med den.

För uppsåtligt främjande eller underlättande av terroristisk verksamhet kan dömas till fängelse i högst 14 år. Gärningssättet när det gäller främjande eller underlättande av terroristisk verksamhet specificeras inte närmare, men straff kan utdömas t.ex. oberoende av om själva terrordådet utförts. Gärningsmannen behöver i sin verksamhet inte heller främja något visst terroristbrott, utan det räcker att uppsåtligheten i fråga om främjande uppfylls.

För ledande av terroristgrupp kan dömas till fängelse på livstid, förutsatt att ett terroristbrott begås. Fängelse på livstid kan även dömas ut för utförande av en terroristisk handling i samarbete med en terroristgrupp och för instruering av en grupp eller en person att utföra en terroristisk handling. Det är också straffbart att skydda en terrorist om man vet att denna har begått ett terroristbrott. Maximistraffet är fängelse i tio år. Enligt samma bestämmelse döms den som skyddar en person som ämnar utföra en terroristisk handling, och om avsikten med skyddet är att göra det möjligt för personen att utföra handlingen.

2.3. Bedömning av nuläget

Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism förutsätter vissa ändringar i strafflagen. Bestämmelserna i vår strafflag är redan nu så gott som utan undantag tillämpliga på de terroristbrott som avses i rambeslutet. Ett undantag utgör de brott som hänför sig till biologiska vapen. Det största behovet av ändringar till följd av rambeslutet gäller ledande av terroristgrupp och deltagande i dess verksamhet, vilket för närvarande skall bedömas enligt strafflagens allmänna bestämmelser om delaktighet. Rambeslutet förutsätter dessutom en bestämmelse som anger när ett terroristiskt syfte höjer maximistraffet för handlingen. För att åstadkomma största möjliga åskådlighet i strafflagen bör

de nya bestämmelser som följer av rambeslutet samlas i ett nytt kapitel om terroristbrott. I samma kapitel kan också en bestämmelse om finansiering av terrorism placeras. En ny bestämmelse om brott mot förbudet mot biologiska vapen passar däremot i kap. 11 strafflagen, där det redan finns en straffbestämmelse om brott mot förbudet mot kemiska vapen.

3. Propositionens mål och de viktiga förslagen

Propositionens mål är att genomföra de lagändringar som förutsätts i Europeiska unionens rambeslut och i andra internationella åtaganden. I och med att det stiftas särskilda bestämmelser om terroristbrott förbättras och klarläggs myndigheternas möjligheter att bekämpa terrorismen.

Utgångspunkten för propositionen är att kriminaliseringarna inte skall gå just något längre än vad Finlands internationella förpliktelser absolut förutsätter. De skyldigheter som rambeslutet förutsätter skall skrivas in i lagen i enlighet med lagskrivningstraditionen inom finsk straffrätt. Detta innebär att bestämmelsernas uppbyggnad och utformning så långt som möjligt skall motsvara de principer som följts vid totalrevideringen av strafflagen. De föreslagna straffskalorna skall bygga dels på rambeslutet och dels på gällande lag.

Enligt förslaget skall ett nytt 34 a kap. om terroristbrott tas in i strafflagen. Det skall innehålla bestämmelser om brott som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till sådana brott, ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet och finansiering av terrorism. Dessutom skall det innehålla definitioner av terroristiskt syfte, terroristgrupp och internationell organisation samt bestämmelser om åtalsrätt och juridiska personers straffansvar.

I 1 §, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte, föreskrivs om brott för vilka straffskalan höjs om de har begåtts i detta syfte. Brottsförteckningen skall motsvara den förteckning som ingår i rambeslutet och skall så gott som utan undantag uppta brott som är straffbara redan från tidigare t.ex. som allmänfarliga brott. Det enda undantaget utgör

brott mot förbudet mot biologiska vapen, för vilket en straffbestämmelse samtidigt föreslås.

Bestämmelsen om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte i 2 § är tillämplig t.ex. på en överenskommelse eller plan om att begå ett sådant brott som avses i 1 §. För förberedelse skall dömas till böter eller till fängelse i högst tre år.

Ledande av terroristgrupp i 3 § baserar sig på rambeslutet. För ledande av terroristgrupp skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år. Om gruppen dock endast har framställt ett hot, skall ledaren dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år. Den som döms för ledande av terroristgrupp skall också dömas för ett sådant i 1 eller 2 § avsett brott som personen i fråga själv eller den terroristgrupp som han eller hon leder har begått. Gemensamt straff för ledande av terroristgrupp och de övriga nämnda brotten är högst 15 år.

Också deltagande i en terroristgrupps verksamhet i 4 § baserar sig på rambeslutet och delvis också på FN:s säkerhetsråds resolution 1373 (2001). De gärningssätt som nämns är t.ex. att grunda och organisera en terroristgrupp, att värva medlemmar till en terroristgrupp, att utrusta en grupp med vapen, utbilda en grupp samt att skaffa hjälpmedel av synnerlig vikt med tanke på en terroristgrupps verksamhet. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

En straffbestämmelse om finansiering av terrorism föreslås i 5 §. En sådan straffbestämmelse fogades till strafflagen i samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism (559/2002). Gällande bestämmelse om finansiering av terrorism skall upphävas. Den föreslagna 5 § baserar sig på FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism och delvis också på rambeslutet. Samtidigt görs det vissa ändringar i den paragraf som tidigare togs in i strafflagen. För finansiering av terrorism döms till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

De föreslagna definitionerna av terroristiskt syfte och terroristgrupp (6 §) baserar sig på rambeslutet. En gärningsman anses ha ett terroristiskt syfte om han eller hon har för av-

sikt att 1) framkalla stark rädsla hos en befolkning, 2) orättmätigt tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något, 3) upphäva eller orättmätigt ändra en stats statsförfattning eller allvarligt destabilisera den eller tillfoga statsekonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller 4) tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada.

Med terroristgrupp avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §.

I paragrafen definieras dessutom begreppet internationell organisation som ingår i kapitlet. Med internationell organisation avses en mellanstatlig organisation eller en organisation som på grund av sin betydelse och internationellt erkända ställning kan jämföras med en sådan.

Beslut om väckande av åtal för de brott som avses i kapitlet skall fattas av riksåklagaren (7 §).

På brott som nämns i kapitlet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar (8 §).

En ny straffbestämmelse utgör bestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen. Den tas in i 11 kap. som en ny 7 b §. Straffbestämmelsen om kapning av fartyg (strafflagens 34 kap. 11 §) ändras så att den också gäller spårfordon och motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik samt även andra gärningssätt än användning av våld eller hot om våld. Försök till sådan grov skadegörelse som avses i 35 kap. 2 § strafflagen skall straffbeläggas även annars och inte bara när brottet begås i terroristiskt syfte.

Dessutom görs ändringar närmast av teknisk art i strafflagens 1 kap. 7 § om internationella brott och i 15 kap. 10 § om underlåtenhet att anmäla grovt brott samt i tvångsmedelslagens 5 a kap. 2—4 § om förutsättningar för teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation och i 6 kap. 5 § om bestämning och registrering av DNA-profiler så, att dessa paragrafer täcker de föreslagna

nya terroristbrotten.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inga verkningar i fråga om organisation, ekonomi eller personal. Den har heller inga verkningar på företag eller miljökonsekvenser.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag. Propositionen baserar sig på ett förslag till regeringsproposition om bestämmelser om terrorism i strafflagen och tvångsmedelslagen (Justitieministeriet, utlåtanden och utredningar 2002:13, "Terrorismia koskeva rikoslain ja pakkokeinolain muuttaminen") och de utlåtanden som givits om det. Begäran om utlåtande om förslaget till proposition sändes till 44 instanser, bestående av myndigheter, organisationer och särskilt namngivna sakkunniga. Sammanlagt 35 utlåtanden sändes in.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

I regeringens proposition 183/1999 rd föreslås att deltagande i kriminella organisationers verksamhet skall göras till ett brott. Definitionen av terroristgrupp i denna proposition motsvarar definitionen av kriminell organisation. Propositionerna är dock inte beroende av varandra.

I regeringens proposition 20/2002 rd föreslås att en ordningslag skall stiftas genom vilken lagen om eggvapen upphävs. När den propositionen blivit godkänd skall den hänvisning till brott mot lagen om eggvapen som föreslås i 34 a kap. 1 § strafflagen i denna proposition ersättas med en hänvisning till det brott som avses i ordningslagen på det sätt som anges i detaljmotiveringen.

I regeringens proposition 44/2002 rd föreslås att lagstiftningen om straffrättens allmänna läror skall revideras. I propositionen ingår bl.a. ett förslag till nya bestämmelser om delaktighet. De straffbestämmelser om ledande av terroristgrupp och deltagande i en

terroristgrupps verksamhet som föreslås i denna proposition utsträcker ansvaret längre än vad som följer av de allmänna delaktighetsbestämmelserna. Propositionen innebär reglering av enskilda, ovanliga situationsituationer och denna reglering inverkar inte på den allmänna delaktighetsregleringen. Denna proposition och proposition 44/2002 rd inverkar inte heller i övrigt på varandra.

I regeringens proposition 52/2002 rd föreslås bl.a. en ändring av bestämmelsen om bestämning och registrering av DNA-profiler i 6 kap. 5 § tvångsmedelslagen. Om proposition 52/2002 rd godkänns i föreslagen form, blir ändringsförslaget gällande samma paragraf i denna proposition överflödigt. Dessut-

om skall de ändringsförslag i propositionerna som gäller bestämmelserna om förutsättningar för teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation samordnas.

I regeringens proposition 109/2002 rd föreslås att lagen om export och transitering av försvarsmateriel skall ändras. Enligt den skall förteckningen över gärningssätt i fråga om exportbrott utökas med olovlig förmedling av försvarsmateriel. Enligt denna proposition skall det i 34 a kap. 1 § hänvisas till den straffbestämmelse som gäller exportbrott. Hänvisningen behöver dock inte ändras även om lagen om export och transitering av försvarsmateriel ändras på det sätt som föreslås i proposition 109/2002 rd.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §. *Internationella brott.* Artikel 9 i rambeslutet innehåller bestämmelser om behörighet och åtal. Enligt artikel 9.1 punkt a skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande sådana brott som anges i artiklarna 1—4 om brottet har begåtts helt eller delvis inom dess territorium. Varje medlemsstat kan utsträcka sin behörighet om brottet har begåtts inom en medlemsstats territorium. Enligt 1 kap. 1 § strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland.

Enligt artikel 9.1 punkt b skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande sådana brott som anges i artiklarna 1—4 om brottet har begåtts ombord på ett fartyg som för landets flagg eller ett luftfartyg registrerat i landet.

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg, om brottet har begåtts

1) när fartyget befann sig på öppna havet eller inom ett område som inte tillhör någon stat eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, eller

2) när fartyget befann sig inom en främmande stats område, eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, och brottet har förövats av fartygets befälhavare eller en medlem av besättningen eller en passagerare eller någon som annars har medföljt fartyget.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas finsk lag även på brott som befälhavaren för eller en medlem av besättningen ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg förövat utanför Finland, om gärningsmannen genom sin gärning brutit mot en särskild skyldighet som

enligt lag åvilar honom i egenskap av befälhavare eller medlem av besättningen.

Strafflagen är således vad tillämpningsområdet beträffar något snävare än vad rambeslutet i princip förutsätter i detta avseende. Strafflagen kan inte tillämpas på ett brott som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg om brottet har begåtts när fartyget befann sig inom en främmande stats område eller när luftfartyget befann sig ovanför ett sådant område och brottet har förövats av någon annan person än de som avses i 1 mom. 2 punkten. När brottet har begåtts inom en främmande stats område kan de straffrättsliga bestämmelserna i kuststaten tillämpas. När det är fråga om finska fartyg och luftfartyg är det skäl att begränsa tillämpningen av finsk lag endast till sådana personer som har en tillräckligt nära anknytning till Finland. I annat fall kan det alltför lätt hända att tredje lands suveränitet i fråga om lagskipningen kränks. Av denna anledning och med beaktande av de skäl som anförts nedan är det inte i detta sammanhang skäl att ändra tillämpningsområdet för finsk straffrätt när det gäller ett brott i anslutning till ett finskt fartyg.

Enligt artikel 9.1 punkt c skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande sådana brott som anges i artiklarna 1—4 om gärningsmannen är medborgare eller bosatt i landet. Enligt 1 kap. 6 § strafflagen tillämpas finsk lag på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. Med finsk medborgare jämställs den som vid gärningstidpunkten eller när rättegången inleds är varaktigt bosatt i Finland, samt den som påträffas i Finland och som när rättegången inleds är medborgare eller varaktigt bosatt i Danmark, Island, Norge eller Sverige. Enligt kravet på dubbel straffbarhet i kapitlets 11 § 1 mom. kan finsk lag tillämpas på ett brott som en finsk medborgare har begått inom en främmande stats område endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande

staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. I paragrafens 2 mom. bestäms att finsk lag tillämpas på vissa gärningar som har begåtts utomlands av finska medborgare eller någon som vid gärningstidpunkten eller när rättegången inleds är varaktigt bosatt i Finland, även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen. Paragrafens 2 mom. innebär således ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Har brottet förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, är det enligt 1 kap. 6 § en förutsättning för straffbarheten att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader.

I detta avseende motsvarar finsk lagstiftning inte till alla delar de krav som rambeslutet ställer. Ett terroristbrott som begås av en finsk medborgare i ett land där gärningen enligt landets lag inte är straffbar — men som enligt kapitlet om terroristbrott i strafflagen är en straffbar handling i Finland — kan inte bestraffas i Finland eftersom kravet på dubbel straffbarhet inte uppfylls.

Enligt artikel 9.1 punkt d skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande sådana brott som anges i artiklarna 1—4 om brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom dess territorium. Den finska översättningen ”lukuun”, dvs. för någons räkning, lämnar rum för tolkning eftersom det i vissa andra språkversioner, bl.a. den svenska, talas om brott som begåtts till förmån för en juridisk person.

Enligt 1 kap. 9 § strafflagen bestäms även juridiska personers straffansvar enligt finsk lag, om finsk lag skall tillämpas på ett brott enligt 1 kap. Enligt kapitlets 5 § tillämpas finsk lag på brott som har begåtts utanför Finland och som riktar sig mot ett finskt samfund, en finsk stiftelse eller någon annan finsk juridisk person, om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. Några andra bestämmelser om behörighet som ansluter sig till straffansvaret för juridiska personer finns inte i finsk strafflagstiftning. Bestämmelser som motsvarar artikel 9.1 punkt d i rambeslutet saknas därmed också.

I 9 kap. strafflagen bestäms om straffansvar för juridiska personer enligt prövning och om

samfundsbot. I regeringens proposition med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott och av vissa lagar som har samband med dem (RP 53/2002 rd) föreslås att det skall bli obligatoriskt att döma till samfundsbot, dock så att det finns tillräckliga bestämmelser om åtgärdseftergift som mildrar detta. Enligt 9 kap. 2 § kan en juridisk person dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett av dess lagstadgade organ eller annars hör till dess ledning eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits den omsorg och försiktighet som krävs för att förebygga brottet. Enligt kapitlets 3 § anses ett brott begånget i en juridisk persons verksamhet, om gärningsmannen har handlat på den juridiska personens vägnar eller till dess förmån och han hör till den juridiska personens ledning eller står i tjänste- eller arbetsförhållande till denna eller han har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen.

I regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror (RP 44/2002 rd) föreslås att till strafflagens 5 kap. om delaktighet fogas en bestämmelse om handlande på en juridisk persons vägnar. Den föreslagna paragrafen skall gälla den som hör till ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons lagstadgade organ samt den som utövar faktisk beslutanderätt inom en juridisk person eller som på grundval av ett anställnings- eller tjänsteförhållande eller ett uppdrag annars handlar på den juridiska personens vägnar. Vidare skall ett brott som har begåtts i en näringsidkares rörelse eller någon annan organiserad verksamhet som kan jämföras med den som utövas av en juridisk person jämföras med brott i juridiska personers verksamhet.

Det är i princip möjligt att ett brott begås till förmån för en inom finskt territorium etablerad juridisk person av en person som inte står i ett sådant förhållande till den juridiska personen som avses i 9 kap. 3 § eller i den föreslagna bestämmelsen om handlande på en juridisk persons vägnar. Det är också möjligt att förövaren av ett sådant brott utför

gärningen så att gärningen inte heller på några andra grunder kan bli straffbar i Finland. Om gärningen de facto utförs till förmån för en inom finskt territorium etablerad juridisk person, och den som begått brottet inte står i ett sådant förhållande till den juridiska personen som lagen förutsätter, kan den juridiska personen i flera fall dock ställas till straffrättsligt ansvar enligt delaktighetsbestämmelserna, eftersom en anstiftares och en medhjälparens brott enligt 1 kap. 10 § 3 mom. strafflagen anses vara begånget på den ort där delaktighetsgärningen utfördes. Till alla delar motsvarar dock gällande lag inte kravet i artikel 9.1 punkt d i rambeslutet.

Enligt artikel 9.1 punkt e skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande sådana brott som anges i artiklarna 1—4 om brottet har begåtts mot dess institutioner eller befolkning, eller mot en av Europeiska unionens institutioner eller ett organ som inrättats i enlighet med fördragen om upprättandet av den Europeiska gemenskapen eller Fördraget om Europeiska unionen och som har sitt säte i den medlemsstaten. I fråga om denna punkt är det möjligt att tillämpa bestämmelsen om brott som riktar sig mot Finland i 1 kap. 3 § strafflagen eller bestämmelsen om brott som riktar sig mot finska medborgare i 1 kap. 5 §. För den sistnämnda gäller dock kravet på dubbel straffbarhet i 1 kap. 11 §. Tillämpningsområdet för artikel 9.1 punkt e är dock något vidare än för ovannämnda paragrafer i strafflagen.

Enligt artikel 9.3 skall varje medlemsstat även vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som anges i artiklarna 1—4 i de fall den vägrar att överlämna eller utlämna en person som misstänks för eller som dömts för ett sådant brott till en annan medlemsstat eller till tredje land. Punkt 3 uttrycker principen ”utlämna eller lagföra”. Den skyldighet i förhållande till andra medlemsstater som anges i punkten uppfylls genom tillämpning av principen om s.k. ställföreträdande lagskipning, om vilken föreskrivs i 1 kap. 8 § strafflagen. Enligt den tillämpas finsk lag på brott som har begåtts utanför Finland och på vilket enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader, om den stat inom vars område brot-

tet har förövats har begärt att åtal för brottet skall väckas vid finsk domstol eller som med anledning av brottet har framställt begäran om att gärningsmannen skall utlämnas men begäran har avslagits. Kravet på dubbel straffbarhet i 1 kap. 11 § gäller principen om ställföreträdande lagskipning. I fråga om de övriga medlemsstaterna uppfylls kravet på dubbel straffbarhet, eftersom artikel 4 i rambeslutet innehåller en kriminaliseringsskyldighet enligt vilken alla medlemsstater skall straffbelägga de brott som avses i artiklarna 1—4. I förhållande till tredje land uppfylls kravet på dubbel straffbarhet inte nödvändigtvis, om dessa länder inte har straffbestämmelser som vad tillämpningsområdet beträffar motsvarar rambeslutets artikel om terroristbrott. Till denna del har principen om ställföreträdande lagskipning luckor och tillämpandet av den uppfyller inte de krav som rambeslutet ställer. Den straffbarhet som principen om ställföreträdande lagskipning förutsätter måste således säkerställas.

Enligt vad som anförts ovan uppfyller tillämpningsområdet för finsk straffrätt inte i alla avseenden de krav som ställs i artikel 9 i rambeslutet. I fråga om vissa gärningar som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg när fartyget eller luftfartyget befann sig inom en främmande stats område eller när luftfartyget befann sig ovanför ett sådant område, och brottet har förövats av någon annan än en sådan person som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten strafflagen, kan finsk lag inte tillämpas. Också i fråga om gärningar som utförts av en finsk medborgare i en sådan stat där gärningar motsvarande dem som avses i det föreslagna kapitlet om terroristbrott inte är straffbara, kan finsk lag inte tillämpas eftersom kravet på dubbel straffbarhet inte uppfylls. Gärningar som utförts för en juridisk persons räkning eller till förmån för en juridisk person faller delvis utanför tillämpningsområdet för finsk straffrätt. Tillämpningsområdet för artikel 9.1 punkt e i rambeslutet är något vidare än tillämpningsområdet för finsk straffrätt. Inte heller principen ”utlämna eller lagföra” i artikel 9.3 kan uppfyllas i alla situationer på grund av att kravet på dubbel straffbarhet eventuellt inte uppfylls.

De ändringar som förutsätts i rambeslutet

kan i princip genomföras på två sätt. Det första alternativet är att de brott som avses i det föreslagna kapitlet om terroristbrott fogas till brotten i 1 kap. 11 § 2 mom. strafflagen, på vilka kravet på dubbel straffbarhet inte tillämpas. Inte heller då skulle tillämpningsområdet för finsk straffrätt täcka alla brott som begåtts ombord på finska fartyg eller luftfartyg, eftersom 1 kap. 11 § inte gäller kapitlets 2 §, där det bestäms om brott som har anknytning till finska fartyg.

Det andra alternativet är att de brott som avses i det föreslagna kapitlet om terroristbrott anges vara internationella brott. Flera av de gärningar som ingår i den föreslagna paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte är gärningar som redan är internationella brott, eftersom kriminaliseringen av dem har baserat sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland. Det skulle i någon mån vara inkonsekvent om dessa gärningar inte skulle vara internationella brott när de begås i sådant terroristiskt syfte som avses i rambeslutet, men nog i andra fall. Terroristbrottens karaktär av allvarlig samt eventuellt gränsöverskridande och organiserad brottslighet talar också för en bestämmelse som fastställer att terroristbrott utgör internationella brott.

I 1 kap. 7 § strafflagen föreskrivs om internationella brott som har begåtts utanför Finland och vars straffbarhet oberoende av lagen på gärningsorten grundar sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller på någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland. Närmare bestämmelser om tillämpningen av paragrafen utfärdas genom förordning. Bemyndigandet att genom förordning definiera internationella brott begränsas dock till brott vars straffbarhet oberoende av lagen på gärningsorten grundar sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller på någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland. Rambeslutet förutsätter inte nödvändigtvis att de brott som avses i artiklarna 1—4 skall vara internationella brott, eftersom principen ”utlämna eller lagföra” i artikel 9.3 i princip kan följas genom tillämpning av principen om ställföreträdande lagskipning. Det är också oklart om

Europeiska unionens råds rambeslut är en sådan i paragrafen avsedd författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland. Det är snarare fråga om att säkerställa den straffbarhet som den ställföreträdande lagskipningen förutsätter samt att i fråga om vissa anslutningsprinciper utsträcka tillämpningsområdet för finsk straffrätt något längre än gällande rätt i enlighet med rambeslutet — i samband med ikraftträdandet av ett enskilt rambeslut finns det inte heller skäl att genomföra lagstiftningsreformer som går längre i fråga strafflagens tillämpningsområde. Av ovan anförda skäl skulle paragrafens bemyndigande att utfärda förordning överskridas om de brott som avses i artiklarna 1—4 i rambeslutet anges vara internationella brott genom förordning. Om de gärningar som avses i artiklarna 1—4 anges vara internationella brott skall detta ske på lagnivå, i strafflagen. Detta var förfarandet i samband med ikraftträdandet av fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (RP 186/1998 rd). Fördraget fordrade inte heller nödvändigtvis att universalitetsprincipen tillämpas.

På grund av ovan relaterade motiveringar föreslås att till 1 kap. 7 § strafflagen tas in ett nytt 3 mom. där de brott som avses i det föreslagna 34 a kap. strafflagen anges vara internationella brott. I samband med ikraftträdandet av ovannämnda fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar fogades ett nytt 2 mom. till paragrafen. Avsikten är att ändringen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Nedan i samband med 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten föreslås att ändringen skall träda i kraft genom förordning samtidigt som de ändringar som följer av denna proposition. Det föreslås därför att en bestämmelse om att brott som begåtts i terroristiskt syfte skall utgöra internationella brott tas in i ett nytt 3 mom. i paragrafen.

Vissa gärningar som ingår i den föreslagna paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte är redan internationella brott med stöd av förordningen om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen. Detta beror på att vissa paragrafer, vilka det hänvisas till i paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte, grundar sig på en internationell överens-

kommelse som är förpliktande för Finland och där bestämmelserna har ansetts förutsätta tillämpning av universalitetsprincipen. De gärningar som genom förordning angivits vara internationella brott är dock med stöd av förordningen i princip sådana internationella brott som avses i respektive konvention utan att de har något sådant uttryckligt terroristiskt syfte som avses i rambeslutet och som på basis av det föreslås i strafflagen. Detta innebär inte att de gärningar som avses i konventionen och som redan genom förordning fastställts vara internationella brott inte skulle kunna vara begångna i terroristiskt syfte. Det är närmast fråga om en lagstiftningsteknisk skillnad. Enligt det aktuella förslaget skall gärningarna vara internationella brott när det uttryckliga terroristiska syfte som avses i det föreslagna 34 a kap. 6 § uppfylls. Även kärnladdningsbrott kommer att utgöra ett internationellt brott när 1 kap. 7 § 2 mom. träder i kraft genom den förordning som skall föreslås. Kärnladdningsbrott som uttryckligen begås i föreslaget terroristiskt syfte utgör däremot ett internationellt brott med stöd av 1 kap. 7 § 3 mom., som hänför sig till det föreslagna kapitlet om terroristbrott.

Lagstiftningstekniskt är det alltså inte fråga om att vissa gärningar anges vara internationella brott två gånger. Även om man på en viss gärning i princip i vissa situationer kunde tillämpa såväl gällande bestämmelser om internationella brott som det föreslagna 3 mom. samtidigt, medför skillnaden i rättsgrund att samma gärningar inte anges vara internationella brott två gånger. De internationella brott som anges i gällande rätt grundar sig närmast på internationella överenskommelser som är förpliktande för Finland. För de brott som avses i överenskommelserna saknas en sådan uttrycklig definition av terrorism som finns i rambeslutet, även om själva brotten delvis är desamma som de som begås i ett sådant terroristiskt syfte som avses i rambeslutet. Om de gärningar som begås i ett sådant terroristiskt syfte som avses i rambeslutet inte anges vara internationella brott, skulle det kunna uppstå oklarhet om huruvida en viss, även i rambeslutet ansedd gärning, som med stöd av en internationell konvention föreskrivits vara ett internationellt brott, skall betraktas som internationellt brott även då

den uttryckligen begås i sådant terroristiskt syfte som avses i rambeslutet.

11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot humaniteten

7 b §. *Brott mot förbudet mot biologiska vapen.* I strafflagen finns ingen uttrycklig kriminalisering av biologiska vapen. I 11 kap. 7 a § finns däremot en bestämmelse om brott mot förbudet mot kemiska vapen. Finland har ratificerat konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 14—15/1975). Enligt artikel 1 i konventionen förbinder sig varje fördragsslutande stat att aldrig under några som helst omständigheter utveckla, framställa, upplagra eller på annat sätt anskaffa eller inneha

1) mikrobiella eller andra biologiska ämnen, eller toxiner, oberoende av deras ursprung eller framställningsmetoder, av sådana typer eller i sådana mängder, att deras användning för profylaktiska, skyddande eller andra fredliga ändamål ej kan anses berättigat;

2) vapen, utrustning eller spridningsredskap med avsikt att använda sådana ämnen eller toxiner för fientliga ändamål eller i väpnad konflikt.

I konventionen ingår ingen kriminaliseringskyldighet, men enligt artikel 4 skall varje fördragsslutande stat i enlighet med sin konstitution skrida till alla nödiga åtgärder för att förbjuda och förhindra utveckling, framställning, lagring, anskaffning eller innehav, på sitt område eller var som helst under sin jurisdiktion eller kontroll, av ämnen, toxiner, vapen, tillbehör och spridningsredskap, som nämns i artikel 1 av konventionen.

Agenser är levande organismer eller infektiösa ämnen som utvunnits ur dem och vars verkan baserar sig på att de förökar sig i de människor, djur eller växter mot vilka de riktats. Till agenserna hör bakterier, rickettsier, virus och svampar, som har odlats uttryckligen i syfte att döda eller skada. Agenser som lämpar sig som biovapen är bl.a. mjältbrandsbakterien (*bacillus anthracis*), pestbakterien (*yersinia pestis*), harpestbakterien (*francisella tularensis*), rickettsiamikroben

coxiella burnetii, som orsakar q-feber samt smittkoppsviruset.

Toxiner är däremot kemiska ämnen, som oftast framställts med hjälp av levande organismer. Toxiner kan tillverkas eller modifieras med hjälp av organismer, växter eller syntetiska reaktioner. Toxiner förökar sig inte och smittar inte heller från ett objekt till ett annat, men den giftverkan de orsakar kan uppstå några minuter eller timmar efter att man exponerats för dem. Toxiner som lämpar sig som biovapen är t.ex. neurotoxiner och stafylokocktoxiner, vilka produceras av bakterien clostridium botulinum.

Finland är också förpliktat att följa protokollet från 1925 rörande förbud för användning i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser samt av bakteriologiska krigsmetoder (FördrS 23/1929). Protokollet förbjuder användningen i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser samt av alla andra dylika vätskor, ämnen eller medel. I protokollet ingår en skyldighet enligt vilken de fördragslutande parterna skall utsträcka förbudet också till bakteriologiska krigsmetoder.

Av de handlingar som anges i konventionen om förbud mot biologiska ämnen skall åtminstone spridning av agenser och toxiner i krig bestraffas som sådana krigföringsbrott som avses i 11 kap. 1—3 § strafflagen. Uppenbarligen skall också användning i krig av vapen, utrustning och redskap som lämpar sig för spridning av agenser och toxiner bestraffas som krigföringsbrott, eftersom protokollet från 1925 förbjuder användningen av vissa metoder och krigsmetoder. Spridning av agenser och toxiner på annat sätt än i krig skall bestraffas enligt bestämmelsen om äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 § eller grovt äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 5 §. I fråga om spridning av agenser och toxiner på annat sätt än i den omfattning som förutsätts i 34 kap. samt utveckling och produktion av sådana torde 44 kap. 4 § 1 mom. (44/1919) ha varit tillämpligt, enligt vilket den straffades som utan laga rätt tillreder, håller till salu eller annars åt annan överlåter gift eller annat sådant livsfarligt ämne. I samband med revideringen av 44 kap. strafflagen ersattes bestämmelsen med en bestämmelse om hälsobrott i 44 kap. 1 § (400/2002) som är exaktare till ordalydelsen

men snävare i fråga om tillämpningsområdet och där det anges att gärningar i strid med särskilt uppräknade lagar är straffbara. Paragrafen torde inte längre, åtminstone inte i alla situationer, lämpa sig för sådana agenser och toxiner som avses i konventionen om förbud mot biologiska ämnen. Brott mot paragrafen är dessutom belagt med relativt lindrigt straff, och dess syfte är inte att uttryckligen förbjuda biologiska vapen.

Enligt gällande strafflag bestraffas inte olaglig lagring, anskaffning och innehav av agenser och toxiner, när det inte är fråga om krigshandlingar. Gällande strafflag är inte heller tillämplig på utveckling, framställning, lagring, anskaffning eller innehav av vapen, utrustning och redskap för spridning av agenser och toxiner, när det inte är fråga om krigshandlingar.

Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av terrorism medför i sig ingen skyldighet att kriminalisera biologiska vapen. Enligt rådets uttalande, som hänför sig till rambeslutet, är rådet överens om att rambeslutet inte ålägger medlemsstaterna en skyldighet att kriminalisera de handlingar som avses i artikel 1.1 punkt f, om dessa inte utförs i avsikt att begå ett terroristbrott. Det skulle således utgående från rambeslutet vara nog att i fråga om biologiska vapen endast kriminalisera forskning och utveckling, tillverkning, innehav, anskaffning, transport, leverans och användning i terroristiskt syfte.

Det skulle dock vara logiskt att i strafflagen ta in en egen straffbestämmelse om brott mot förbudet mot biologiska vapen. Ur lagstiftningsteknisk synvinkel skulle det vara otillfredsställande om en viss handling skulle vara straffbar endast om den utförs i terroristiskt syfte. En sådan lösning står inte heller i samklang med ordalydelsen i den föreslagna paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte, eftersom det i den föreslagna paragrafen hänvisas till redan existerande brottsbestämmelser. Den brottslighet som anknyter till biologiska vapen kan allmänt taget ses som allvarlig, vilket också gäller brott mot förbudet mot kemiska vapen enligt 11 kap. 7 a §. Avsikten med förslaget är också att eliminera de luckor som finns inom området straffbart beteende i anslutning till farliga vapen.

Den föreslagna kriminaliseringen i fråga om brott mot förbudet mot biologiska vapen skall genomföras så att den i fråga om tillämpningsområdet omfattar såväl konventionen om förbud mot biologiska vapen som rådets rambeslut om bekämpande av terrorism, även om ingendera innehåller någon uttrycklig kriminaliseringsskyldighet i detta avseende. Paragrafens 1 och 2 punkt skall täcka rambeslutets bestämmelser och punkt 3 konventionens bestämmelser. Tillämpningen av punkt 3 förutsätter alltid ett förfarande i strid med konventionen.

Biologiska vapen definieras inte i paragrafen. Biologiska vapen definieras inte heller i konventionen mot biologiska vapen. Inte heller kemiska vapen har definierats i den paragraf som gäller förbudet mot kemiska vapen. Med biologiska vapen avses närmast ovan nämnda agenser som används som biologiska eller bakteriologiska vapen. Paragrafen skall också gälla ovan nämnda toxiner som används som vapen. Denna lösning får också stöd av att uttrycket bakteriologiska (biologiska) vapen allmänt används i konventionen mot biologiska vapen.

1 punkten. Enligt punkten skall den dömas för brott mot förbudet mot biologiska vapen som använder biologiska vapen eller toxinvapen på något annat sätt än som avses i 11 kap. 1—3 §. I momentet beaktas rambeslutets artikel 1.1 punkt f om biologiska vapen till den del den sträcker sig längre än bestämmelserna i konventionen om förbud mot biologiska vapen.

Förbudet att använda gäller här annan användning än i krig. För att det klart skall framgå att användning av biologiska vapen i krig bestraffas som krigföringsbrott, skall den föreslagna bestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen inte gälla en gärning som skall bedömas som krigföringsbrott. I fråga om användning gäller det också att beakta att straff enligt paragrafen endast skall dömas ut om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag. Användning skall således i många fall bedömas som grovt äventyrande av andras hälsa. Enligt den föreslagna punkten utgör straffbar användning närmast sådan användning som inte sker så att en stor mängd människor utsätts för allvarlig

fara för liv eller hälsa och brottet inte heller bedömt som en helhet är grovt.

2 punkten. Enligt punkten skall den dömas som olagligen framställer, transporterar eller levererar biologiska vapen eller toxinvapen. På samma sätt som punkt 1 hänför sig också denna punkt till rambeslutet.

Framställning kan ske för eget bruk eller för någon annans räkning. Olaglig framställning i sig föreslås bli straffbar även då det inte finns någon avsikt att använda det biologiska vapnet eller toxinvapnet. Gärningssätt som gäller olaglig framställning skall särskilt bedömas i förhållande till speciallagstiftningen, där det t.ex. föreskrivs om forskningslaboratorier och forskningsverksamhet avseende ämnena. Lagar som eventuellt kan komma i fråga är bl.a. lagen om bekämpningsmedel (327/1969), kemikalielagen (744/1989), hälsoskyddslagen (763/1994), livsmedelslagen (361/1995), gentekniklagen (377/1995), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om djursjukdomar (55/1980) samt lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996). När det gäller framställning av biologiska vapen bör det också noteras att bestämmelsen om äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 § ändrades i samband med revideringen av 44 kap. strafflagen så, att det blev straffbart att i strid med gentekniklagen (377/1995) framställa, använda, föra in i landet, hålla till salu eller överlåta genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller sådana. Att i strid med gentekniklagen framställa biologiska vapen med hjälp av genetiskt modifierade organismer skall således när reformen trätt i kraft bestraffas som äventyrande av andras hälsa, om gärningen är ägnad att förorsaka allmän fara för liv eller hälsa.

Det gärningssätt som avser transport visar att också flyttning av ett biologiskt vapen på någon annans uppdrag är straffbar. Straffbarheten gäller också sådan transport där vapnet inte direkt levereras till beställaren utan då endast något skede av transporten tas om hand. Leverans avser t.ex. direkt förmedling av biologiska vapen från framställaren till en tredje part, som eventuellt använder vapnen.

Paragrafens 2 punkt skall endast tillämpas på olagliga gärningar. Det har redan ovan sagts att de gärningar som avses i 2 punkten

skall bedömas i förhållande till speciallagstiftningen. I speciallagstiftningen reglerad forskningsverksamhet och till den ansluten tillverkning eller transport av biologiska vapen t.ex. hör således inte till tillämpningsområdet för den föreslagna straffbestämmelsen. Ofta kan sådan laglig forskning kring biologiska vapen dessutom hänga samman med arbetet för att effektivisera den nationella beredskapen när det gäller möjligheterna att kontrollera t.ex. biologiska hot. I Finland vidtas sådana åtgärder av Folkhälsoinstitutet. I 1 punkten behöver däremot inte ingå något villkor om att den straffbara verksamheten skall vara olaglig, eftersom laglig användning av biologiska vapen eller toxinvapen i alla situationer torde utgöra laglig forskningsverksamhet kring vapen, vilket utan särskilt omnämnande är tillåtet. Paragrafens 3 punkt förutsätter alltid ett förfarande i strid med konventionen mot biologiska vapen, vilket innebär att den i de fall som avses t.ex. i artikel 1.1 i konventionen endast gäller ett förfarande som inte kan anses berättigat för profylaktiska, skyddande eller andra fredliga ändamål.

3 punkten. Enligt paragrafens 3 punkt är det straffbart att i strid med konventionen om förbud mot biologiska vapen utveckla, framställa, annars förvärva, lagra eller inneha biologiska vapen eller toxinvapen. När det gäller förbudet mot utveckling är det dock motiverat att tolka det enligt artikel 10 i konventionen, där det talas om användning av bakteriologiska (biologiska) ämnen och toxiner för fredliga ändamål. Utveckling och framställning är olika sätt att förvärva vapen. Även annat slag av förvärvande skall vara straffbart. Med lagring avses förvaring för egen eller annans räkning oberoende av om det skall betraktas som innehav. I fråga om innehav är det resonemang som förs på finska inte aktuellt på svenska. På finska används i konventionen gärningssättet "säilyttäminen", vilket i paragrafen skall täckas av "hallussapito". På svenska används "innehav" både i konventionen och i paragrafen.

Enligt 3 punkten skall det också vara straffbart att utveckla, framställa, annars förvärva, lagra eller inneha vapen, utrustning eller redskap för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen. Dessa vapen, denna utrust-

ning eller dessa redskap skall vara avsedda uttryckligen för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen. Ett biologiskt vapen kan spridas med i och för sig helt lagliga medel, t.ex. som bakterier i brevfröskeddelser. För att punkt 3 skall kunna tillämpas bör det vara klart att redskapen är avsedda uttryckligen för spridning av biologiska vapnen eller toxinvapen. Många biovapen kan spridas också i aerosolform. Straffbart är då att utveckla, framställa, annars förvärva, lagra eller inneha aerosolsprutor eller tryckgasbehållare avsedda enkom för spridning t.ex. av pestbakterien.

Straffskala och subsidiaritetsklausul. Straffskalan för brott mot förbudet mot biologiska vapen föreslås bli fängelse i minst fyra månader och högst sex år, vilket är detsamma som för brott mot förbudet mot kemiska vapen. Möjligheten till stränga straff är motiverad av den anledningen att det kan finnas stora variationer när det gäller hur farliga eller klandervärdiga enskilda gärningar är. Å andra sidan kan t.ex. lagring av biologiska vapen eller toxinvapen i enskilda fall bedömas relativt mildt, och det bör därför finnas en möjlighet att döma ut relativt lindriga straff för brott mot förbudet mot biologiska vapen.

Paragrafen skall inte tillämpas om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag. Av det ovan relaterade framgår att en gärning kan bestraffas antingen som krigföringsbrott enligt 11 kap. 1—3 §, som äventyrande av andras hälsa enligt 34 kap. 4 § eller som grovt äventyrande av andras hälsa enligt 34 kap. 5 §. Bestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen skall således inte tillämpas om gärningen betraktas som krigföringsbrott, för vilket maximistraffet är fängelse i sex år, som grovt krigföringsbrott, för vilket maximistraffet är fängelse i 12 år, eller som grovt äventyrande av andras hälsa, för vilket maximistraffet är fängelse i 10 år.

Paragrafen om förbud mot biologiska vapen skall vara en specialbestämmelse, som i princip skall ha företräde framför eventuellt tillämpliga allmänna bestämmelser. Förbudet mot biologiska vapen skall således i första hand tillämpas t.ex. i förhållande till bestämmelsen om äventyrande av andras hälsa i

34 kap. 4 §, för vilket också föreskrivs ett lindrigare straff. Det bör dock noteras att den föreslagna paragrafen om förbudet mot biologiska vapen uttryckligen gäller biologiska vapen och toxinvapen, medan paragrafen om äventyrande av andras hälsa har ett vidare tillämpningsområde som också inbegriper annat än biologiska vapen och toxinvapen.

Synnerligen lindriga gärningar kan också bestraffas som hälsobrott enligt 44 kap. 1 § eller som hälsoskyddsförseelse enligt 44 kap. 2 §. I nämnda paragrafer ingår en subsidiaritetsklausul, enligt vilken de inte tillämpas om strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag. Enligt detta skall den föreslagna straffbestämmelsen om förbud mot biologiska vapen ha företräde framför paragraferna i 44 kap. Nämnda paragrafer kan dock bli tillämpliga i situationer där det inte egentligen är fråga om biologiska vapen. Bestämmelsen om förbudet mot biologiska vapen gäller agenser och toxiner som uttryckligen används som vapen, medan bestämmelserna i 44 kap. är tillämpliga särskilt på behandling eller transport av ämnen eller annan motsvarande verksamhet i strid med bestämmelser eller föreskrifter i anslutning till en lag som hänför sig till hälso- och säkerhetslagstiftningen.

Försök till brott mot förbudet mot biologiska vapen föreslås inte bli straffbart. Exempelvis försök i fråga om användning blir i flera fall i praktiken straffbart som innehav enligt punkt 3. Försök till innehav, lagring eller transport är däremot till sin natur sådana handlingar som inte torde vara värda att bestraffas.

15 kap. Om brott mot rättskipning

10 §. *Underlåtenhet att anmäla grovt brott.* I paragrafen bestäms om underlåtenhet att anmäla grovt brott. I samband med totalrevideringen av strafflagen (RP 6/1997 rd) ansågs en omfattande skyldighet att ange brott inte vara förenlig med Finlands rättsordning. På grund av detta begränsades den med straffhot förenade anmälningsskyldigheten så långt som möjligt. Det ansågs motiverat att bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott skulle innehålla en uttömmande förteckning över brott där underlåtenhet att

anmäla brottet är straffbart. Anmälningsskyldigheten ansågs motiverad närmast då det ifrågavarande brottet är synnerligen allvarligt och överlagt samt ett resultat av systematiska förberedelser och riktar sig mot viktiga rätts-goda som skall skyddas. En förutsättning var dessutom att brottet eller dess fortsättning kan förhindras genom en anmälan. Det ansågs motiverat att begränsa anmälningsskyldigheten så att den endast täcker de allvarligaste brotten, som hotar staten, människoliv, andras hälsa eller miljön.

De motiveringar som anfördes då kan fortfarande anses relevanta. Terrorism kan räknas till de allvarliga brott som hotar statens säkerhet, människoliv, andras hälsa eller miljön. Genom terrorism kan samhället tillfogas betydande skada eller en stor mängd människor utsätts för allvarlig fara för liv eller hälsa. Att vissa terroristbrott fogas till paragrafen om anmälningsskyldighet är motiverat också på grund av de betydande skador som eventuellt åstadkoms genom terrorism och på grund av brottets allvarliga natur.

Det skall enligt förslaget vara straffbart att underlåta att anmäla att ett visst brott som begås i terroristiskt syfte är på färde. En förutsättning för att anmälningsskyldighet skall uppkomma är inte att det brott som är på färde redan har nått ett sådant stadium då det blivit straffbart. Å andra sidan gäller anmälningsskyldigheten så länge brottet är på färde. Brottet måste fortfarande kunna hindras vid den tidpunkt då anmälningsskyldigheten blir aktuell. Anmälningsskyldigheten skall fullgöras i tid medan brottet ännu kan förhindras. En förutsättning för att underlåtenheten skall vara straffbar är att det brott eller det straffbara försök till brott som anmälningsskyldigheten gäller begås.

Underlåtenhet att anmäla vissa terroristbrott skall särskiljas från förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Underlåtenhet att anmäla är ett självständigt underlåtenhetsbrott. Anmälningsskyldigheten kan däremot bedömas i fråga om de personer som deltar i en terroristgrupps verksamhet. Medlemmarna i en terroristgrupp känner ofta till planerade terrordåd. Den kriminalisering av deltagande i en terroristgrupps verksamhet som nu föreslås är primär i förhållande till underlåtenheten att anmäla grovt brott. Det är

klart att den som förbereder ett brott inte själv är skyldig att anmäla ett brott som är på färde. Detta gäller också delaktiga i brottet och i regel också den som deltar i en terroristgrupps verksamhet. Bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla brott kan dock bli tillämplig åtminstone i situationer där en medlem i en terroristgrupp inte själv har deltagit i planeringen eller genomförandet av ett terrordåd, men förhåller sig likgiltig till själva dådet och följderna av det. I ett sådant fall kan han eller hon inte bestraffas för delaktighet i gärningen eller enligt bestämmelsen om deltagande i en terroristgrupps verksamhet, men bestämmelsen om underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten kan bli tillämplig förutsatt att brottet eller ett straffbart försök till det begås.

Av ovannämnda skäl föreslås att en hänvisning till bestämmelsen om brott som begåtts i terroristiskt syfte i behövliga delar fogas till bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott. De övriga paragrafer som föreslås i kapitlet om terroristbrott lämpar sig inte att tas in i underlåtenhetsparagrafen antingen på grund av det föreslagna straffet eller på grund av brottets natur. Det skulle t.ex. inte vara meningsfullt att kriminalisera underlåtenhet att anmäla deltagande i en terroristgrupps verksamhet som är på färde och detta skulle inte heller vara förenligt med Finlands rättsordning.

De gärningar som nämns i den föreslagna paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte är i hög utsträckning sådana som redan ingår i paragrafen om underlåtenhet att anmäla grovt brott. De gärningar som avses i det föreslagna 34 a kap. 1 § 1 mom. 5—7 punkten och 2 mom. ingår även utan terroristiskt syfte i paragrafen om underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten, vilket innebär att det inte är motiverat att de omfattas av anmälningsskyldighet. Att låta de brott som avses i det föreslagna 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten omfattas av anmälningsskyldighet skulle åter onödigt utvidga anmälningsskyldigheten, eftersom bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott för närvarande innehåller brott för vilka det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst sex år. Bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott skulle förlora i konsekvens om

anmälningsskyldigheten nu utvidgades också till brott som begås i terroristiskt syfte och som skall bestraffas mildare än så.

Enligt det föreslagna 34 a kap. 1 mom. 4 punkten bestraffas den som i terroristiskt syfte gör sig skyldig till brott mot förbudet mot kemiska vapen och brott mot förbudet mot biologiska vapen samt grov miljöförstöring. Det föreskrivna eller föreslagna maximistraffet för brott mot förbudet mot kemiska eller biologiska vapen, om brotten begås utan terroristiskt syfte, är fängelse i sex år och brotten kan anses grova. För konsekvensens skull föreslås att underlåtenhet att anmäla brott mot förbudet mot kemiska och det föreslagna brottet mot förbudet mot biologiska vapen skall bestraffas med stöd av bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott. Underlåtenhet att anmäla grov miljöförstöring är straffbar redan med stöd av gällande lag. Någon hänvisning till 1 mom. 4 punkten i paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte behövs då inte, eftersom anmälningsskyldigheten redan gäller de gärningar som avses i 4 punkten och som utförs utan terroristiskt syfte.

De gärningar som avses i den föreslagna 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten ingår inte i paragrafen om underlåtenhet att anmäla grovt brott då de begås utan terroristiskt syfte. Om gärningarna begås i terroristiskt syfte kan gärningsmannen dömas till fängelse i högst sex år, vilket för närvarande motsvarar minimikraven i fråga om maximistraffet för de brott som ingår i paragrafen om underlåtenhet att anmäla grovt brott. Eftersom brott som begåtts i terroristiskt syfte och skall bestraffas strängare ingår i paragrafen också utan att de begås i detta syfte, är det ändamålsenligt att till paragrafen endast foga sådant brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten.

Underlåtenhet att anmäla grovt brott är straffbar endast om den sker uppsåtligt. I fråga om brott som begåtts i terroristiskt syfte är det en förutsättning för att den i paragrafen avsedda anmälningsskyldigheten skall uppkomma att den som vet att ett brott är på färde också vet att brottet uttryckligen begås i terroristiskt syfte — på samma sätt som det i fråga om brottets grova gärningsform fordras vetskap om att det brott som är på färde

är grovt. Uppsåtligheten hos den som underlåter att anmäla ett grovt brott skall utsträckas också till denna omständighet.

Också underlåtenhet att anmäla folkmord och förberedelse till folkmord föreslås bli straffbar. Folkmord är straffbart enligt 11 kap. 6 § och förberedelse till folkmord enligt 11 kap. 7 §. För folkmord döms den som för att helt eller delvis förinta en nationell, raslig, etnisk eller religiös grupp eller en med dessa jämförbar folkgrupp dödar medlemmar av gruppen, tillfogar medlemmar av gruppen svåra fysiska eller psykiska sjukdomar eller skador, vidtar tvångsåtgärder för att hindra fortplantning inom gruppen, tvångsflyttar barn från en grupp till en annan eller på något annat motsvarande sätt avsevärt försämrar levnadsvillkoren för gruppen. För folkmord döms till fängelse i minst fyra år eller på livstid. Den som i ovannämnd avsikt med någon annan kommer överens om att begå folkmord eller gör upp en plan för folkmord skall dömas för förberedelse till folkmord. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

I gällande 15 kap. 10 § hänvisas inte till de gärningar som är straffbara enligt 11 kap. Folkmord hör till de allvarligaste brott mot humaniteten man kan tänka sig. Folkmord omfattar också etniska förintelseoperationer. Folkmord är ett till naturen överlagt brott och kan ofta inbegripa systematiska förberedelser. Av denna anledning har det ansetts motiverat med en självständig kriminalisering av förberedelse till folkmord, även om FN:s konvention från 1948 om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (FördrS 4—5/1960) inte direkt förutsätter detta. Det är därför motiverat att ta in folkmord i bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott. Det är också motiverat att ta in förberedelse till folkmord i paragrafen som ett undantagsfall, även om straffskalan för detta är lägre än för de brott som för närvarande ingår i paragrafen. Att förberedelse till folkmord tas in är motiverat eftersom brottet folkmord har ansetts vara den allvarligaste tänkbara typen av brott mot humaniteten.

Folkmord är straffbart både under krig och i fredstid. De övriga brotten i 11 kap. strafflagen är straffbara gärningar som utförs antingen under krig eller annars under excep-

tionella förhållanden eller utgör brott mot humaniteten som bestraffas lindrigare. Det är inte ändamålsenligt att foga gärningar som utförs under krig eller annars under exceptionella förhållanden, t.ex. krigföringsbrott, till bestämmelsen om underlåtenhet att anmäla grovt brott.

Brott mot förbudet mot kemiska vapen kan allmänt taget anses som ett allvarligt brott, liksom även det föreslagna brottet mot förbudet mot biologiska vapen. Nämnda gärningar är straffbara också annars och inte bara om de utförs under krig eller under exceptionella förhållanden. Också av dessa orsaker är det motiverat att straffbelägga underlåtenhet att anmäla brott mot förbudet mot kemiska vapen och brott mot förbudet mot biologiska vapen. Förslagen medför ingen betydande utvidgning av anmälningsskyldigheten, och sådana brott tas inte in i bestämmelsen som är betydligt mindre klandervärda än de brott som ingår i gällande bestämmelse. Avsikten är att också framledes begränsa den med straffhot förenade anmälningsskyldigheten så mycket som möjligt.

34 kap. Om allmänfarliga brott

9 b §. *Finansiering av terrorism.* Den reglering som gäller finansiering av terrorism skall placeras i 34 a kap. 5 §, som behandlas nedan. Det föreslås därför att 9 b § skall upphävas.

11 §. *Kapning.* Enligt 1 mom. i gällande paragraf om kapning av fartyg är det straffbart att med våld eller hot om våld obehörigen ingripa i manövreringen av ett luftfartyg under flygning eller av ett fartyg i handels-sjöfart eller på ett sätt som äventyrar flyg- eller sjösäkerheten bemäktiga sig ett luftfartyg eller ett fartyg i handelssjöfart eller bemäktiga sig en fast plattform. Paragrafen är inte tillämplig på spårtrafik eller på motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik.

Bestämmelsen om trafiksabotage i 2 § är däremot tillämplig på spårtrafik. Enligt paragrafens 1 mom. är det i fråga om spårtrafik straffbart att förstöra ett spårfordon eller dess tillbehör eller en trafikled, en spårtrafikanordning eller någon annan spårtrafikutrustning eller att skada eller ändra dem, att ge oriktig information om något som angår spår-

trafiken eller att utöva våld mot någon som befinner sig i ett spårfordon eller mot den som sköter spårtrafikledningsuppgifter eller hotar en sådan person med våld. Vidare förutsätts att gärningen är ägnad att förorsaka allmän fara för liv eller hälsa i trafiken och att gärningen bedömd som en helhet inte är ringa. Även bestämmelsen om grovt sabotage i 3 § är tillämplig på spårtrafik. Nämnade paragrafer är på motsvarande sätt tillämpliga också på motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik.

Det är möjligt att kapa ett spårfordon, i synnerhet ett tåg, så att det medför mer än obetydlig fara för liv eller hälsa eller trafik-säkerheten. Exempel på en sådan gärning är att kapa ett fullsatt persontåg och manövrera det rakt mot en station eller ett annat tåg. Om en sådan gärning utförs med våld eller hot om våld skall den bestraffas som trafik-sabotage eller grovt sabotage. Dessutom kan bestämmelserna i 21 kap. om brott mot liv och hälsa eller bestämmelserna i 25 kap. om brott mot friheten bli tillämpliga. Det är dock rätt svårt att se skäl till varför kapning av ett spårfordon inte skulle kunna jämföras med kapning av ett fartyg eller luftfartyg. I fråga om det klandervärda ligger gärningarna rätt nära varandra oberoende av vilket slag av fordon som har kapats.

Det är också möjligt att kapa t.ex. en buss eller något annat motordrivet fortskaffningsmedel i kollektivtrafik så att det medför mer än obetydlig fara för liv eller hälsa eller trafik-säkerheten. Kapning av en buss torde också i praktiken gå betydligt lättare än t.ex. kapning av ett flygplan, ett fartyg eller ett tåg. Om gärningen utförs med våld eller hot om våld skall den bestraffas som trafik-sabotage eller grovt sabotage. Dessutom kan bestämmelserna i 21 kap. eller 25 kap. eller bestämmelserna om bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel och dess grova gärningsform i 28 kap. 9 a och 9 b § bli tillämpliga. Rekvisitet för grov gärningsform i bestämmelsen om grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel lämpar sig dock inte särskilt väl för kapningar. I fråga om det klandervärda närmar sig även kapning av ett kollektivt fortskaffningsmedel kapning av ett fartyg eller ett luftfartyg.

Ett fartyg, luftfartyg, spårfordon eller mo-

tordrivet fortskaffningsmedel i kollektivtrafik kan också kapas utan våld eller hot om våld. I princip är det möjligt att med list locka bort föraren åtminstone från ett fartygs eller ett spårfordons förarhytt och hindra föraren att återvända dit. De gällande bestämmelserna om kapning av fartyg eller trafik-sabotage är inte tillämpliga på sådana situationer, utan gärningen måste bedömas t.ex. med stöd av bestämmelserna om olovligt brukande eller bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel. Det slutresultat som uppnås och det klandervärda i gärningen kan dock vara det-samma som när ett fartyg kapas med våld.

Av ovannämnda skäl föreslås att bestämmelsen om kapning av fartyg förutom fartyg och luftfartyg också skall gälla spårfordon samt motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik. Med spårfordon avses alla fordon i spårtrafik, även om tillämpningen primärt skall gälla tåg. Det är dock möjligt att förorsaka lika stor skada eller fara genom att kapa t.ex. ett metrotåg som genom att kapa ett tåg. Med kollektivtrafik avses enligt 1 § lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik (472/1977) järnvägarnas persontrafik samt spårvägs-, metro- och busstrafik. Avsikten med att spårfordonen nämns särskilt, även om järnvägarnas persontrafik omfattas av kollektivtrafiken är att också t.ex. godståg skall höra till tillämpningsområdet för paragrafen.

I fråga om spårfordon begränsar sig förslaget till spårfordon i spårtrafik, för att endast de mest klandervärda brotten riktade mot ett spårfordon skall bestraffas som kapning. Det förutsätts alltså att t.ex. ett tåg används i spårtrafik, dvs. tåget skall i regel vara i trafik. Även ett tåg som står på stationen är såtillvida i spårtrafik att t.ex. bemäktigande av ett sådant enligt förslaget skall bestraffas som kapning. I andra fall skall gärningen bedömas t.ex. som bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel eller som den grova gärningsformen av detta.

I fråga om kollektiva fortskaffningsmedel begränsar sig förslaget till motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik. På detta sätt uttrycks att gärningen är mer klandervärd än bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel. När t.ex. en buss som befinner sig i en bussdepå bemäktigas skall detta bestraffas

som bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel, men om en buss som används i kollektivtrafik bemäktigas medan den är i trafik skall detta bedömas som kapning.

I fråga om motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik förutsätts dessutom att bemäktigandet enligt paragrafens 1 mom. 2 punkt sker på ett sätt som allvarligt äventyrar trafiksäkerheten. På så sätt skiljer sig detta från sådant äventyrande av trafiksäkerheten och dess grova gärningsform som avses i 23 kap. 1 och 2 §. I fråga om det klandervärda begränsas straffbar kapning av motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik till gärningar som kan jämföras med kapning av fartyg.

Även rubriken för paragrafen ändras. Detta medför ändringar också i andra paragrafer där den nuvarande bestämmelsen om kapning av fartyg nämns. Åtminstone 15 kap. 10 § strafflagen och 5 a kap. 2 § tvångsmedelslagen skall ändras. Dessa båda paragrafer föreslås i denna proposition bli ändrade även till andra delar. Kapning av fartyg nämns också i förordningen om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen. Förordningen behöver dock inte ändras, eftersom kapning av fartyg i förordningen snarare avser den gärningsbeskrivning som används i vissa internationella konventioner och inte namnet på paragrafen i strafflagen. En ändring bör däremot göras i den bestämmelse om finansiering av terrorism i 34 kap. 9 b § strafflagen som fogats till strafflagen i samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism och som nu föreslås bli flyttad till kapitlet om terroristbrott.

Rekvisiten för gärningssätten vid kapning skall förutom våld eller hot om våld också innebära andra orättmätiga sätt att ingripa i manövreringen av ett fartyg eller att bemäktiga sig ett fartyg. Kapning som sker på annat sätt än med våld eller hot om våld skall alltid vara orättmätig. Detta betyder att paragrafen fortfarande inte är tillämplig t.ex. på sådana åtgärder från en flygledares eller lots sida som annars förefaller att uppfylla rekvisitet för kapning.

Paragrafens 3 mom. kvarstår i sak oförändrat. Det skall dock ändras så att det motsvarar det reviderade 1 mom. Om alltså en sådan kapning som avses i 1 eller 2 punkten med-

fört endast obetydlig fara för flyg-, sjö-, spårtrafik- eller den övriga trafiksäkerheten och brottet med beaktande av våldets eller hotets art, något annat orättmätigt tillvägagångssätt som använts vid gärningen eller andra omständigheter vid gärningen även bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen inte dömas för kapning utan för de andra brott som gärningen innefattar. De strafflagsbestämmelser som i praktiken kan bli tillämpliga i en sådan situation är t.ex. bestämmelserna om misshandel, tvång, olovligt brukande eller bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel.

13 §. *Juridiska personers straffansvar.* Paragrafen gäller juridiska personers straffansvar i fråga om finansiering av terrorism. Enligt förslaget skall 34 a kap. 8 § gälla juridiska personers straffansvar i fråga om alla terroristbrott, också finansiering av terrorism. Det föreslås således att 12 § skall upphävas.

34 a kap. Om terroristbrott

1 §. *Brott som begåtts i terroristiskt syfte.* I artikel 1 i rambeslutet om bekämpande av terrorism uppräknas terroristbrott. De uppsåtliga handlingar som särskilt uppräknas i artikeln skall betraktas som terroristbrott när de på grund av sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation och när de begås i terroristiskt syfte, vilket närmare definieras i artikeln. Av artikel 1 framgår också att dessa handlingar kan fastställas som brott enligt den nationella lagstiftningen.

Artikel 4 i rambeslutet gäller anstiftan, medhjälp och försök. Enligt artikel 5.2 skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att terroristbrott och sådana brott som anges i artikel 4 och som hänföra sig till terroristbrott skall beläggas med frihetsstraff som är strängare än det som föreskrivs i nationell lag för sådana brott, när det inte föreligger terroristiskt syfte.

Rambeslutet förutsätter alltså att straffen för brott som begåtts i terroristiskt syfte höjs jämfört med de vanliga maximistrafen för brott av detta slag. Någon höjningsskyldighet föreligger enligt artikel 5.2 inte när de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraf som kan dömas ut enligt nationell lag.

Begreppet terroristbrott i rambeslutet är av teknisk art. Med terroristbrott avses vissa brott för vilka straffskalorna skall skärpas. Dessa brott kan anges närmare enligt nationell lagstiftning. Rambeslutet fordrar inte att terroristbrott skall tas i medlemsstaternas strafflagar såsom en brottstyp.

För att skyldigheten i rambeslutet skall kunna genomföras föreslås att det i 1 § 1 mom. uppräknas de brott för vilka straffen höjs om de har begåtts i terroristiskt syfte och så att de är ägnade att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. En till brottstypen knuten straffskärpning uppfyller det straffrättsliga systemets krav på förutsägbarhet. Samtidigt är det möjligt att genomföra proportionalitetsprincipen, enligt vilken gärningar av olika allvarlighetsgrad bestraffas olika. Paragrafens 2 mom. gäller mord som begåtts i terroristiskt syfte. Här kan straffskalan inte höjas.

Paragrafen innebär alltså inte att en ny brottstyp, terroristbrott, tas in i strafflagen. I paragrafen är det fråga om gärningar som även annars är straffbara och har som gemensamt drag att de begås i terroristiskt syfte. För att framhäva detta får rubriken lydelserna "brott som begåtts i terroristiskt syfte".

De straffskalor som ingår i paragrafen kan på vanligt sätt sänkas om den allmänna grunden för att nedsätta straffet är tillämplig på gärningen, såsom det faktum att gärningsmannen är ung eller att brottet stannade vid försök.

I paragrafen föreslås ingen särskild bestämmelse om straffbarhet för försök. När det gäller de gärningar som uppräknas i paragrafen är försök i de flesta fall belagda med straff även annars, antingen som försök eller jämställda med fullbordade gärningar. Undantag från detta utgör olaga hot, falskt alarm, framkallande av fara, sprängämnesbrott, brott mot förbudet mot kemiska vapen, det föreslagna brottet mot förbudet mot biologiska vapen och grov miljöförstöring. Enligt artikel 4.2 i rambeslutet är det inte nödvändigt att kriminalisera försök till olaga hot och falskt alarm. I den allmänna motiveringen ovan förklaras närmare att försök till sprängämnesbrott, brott mot förbudet mot kemiska vapen och brott mot förbudet mot biologiska vapen skall bedömas som andra,

fullbordade gärningar och att det annars inte finns behov att kriminalisera sådana försök till framkallande av fara och grov miljöförstöring som avses i paragrafen.

För att ett försök skall vara straffbart uttryckligen som försök till ett brott som begåtts i terroristiskt syfte måste det uppfylla de villkor som uppställts för gärningens syfte samt i de fall som anges i 1 mom. även villkoret att gärningen om den fullbordades skulle ha varit ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation.

1 mom. Det första absoluta villkoret för att en gärning skall bedömas som ett brott enligt 1 mom. är att gärningen har utförts i terroristiskt syfte. En definition av terroristiskt syfte skall ingå i 6 §.

Det andra absoluta villkoret för att en gärning skall bedömas som ett brott enligt 1 mom. är att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Detta villkor överensstämmer med rambeslutet. Enligt rambeslutet fordras av brotten att de genom sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation. Den föreslagna ordalydelsen motsvarar bättre det skrivsätt som iakttagits i strafflagen hos oss.

Detta villkor är av betydelse på två olika sätt. För det första innebär villkoret att vissa gärningar, som i och för sig finns i rambeslutets brottsförteckning men är relativt ringa, inte har nämnts i den föreslagna paragrafen, eftersom bedömningen varit att de under inga som helst förhållanden kan förorsaka sådan skada. För det andra har villkoret betydelse också när det gäller att bedöma hur farligt ett enskilt brott är i praktiken. Den föreslagna ordalydelsen "är ägnad" visar på samma sätt som det något annorlunda uttrycket i rambeslutet att det är fråga om en s.k. abstrakt fara. Det måste alltså inte kunna visas att gärningen just i den situationen har förorsakat allvarlig skada, det räcker att gärningen som typ, enligt det man av erfarenhet vet, i allmänhet förorsakar sådan skada. Om gärningen inte är ägnad att förorsaka sådan skada, skall den inte betraktas som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, även om gärningsmannen har haft ett terroristiskt syfte och även om gärningen i sig överensstämmer med brottsförteckningen i paragrafen.

Uppsåtligheten hos gärningsmannen skall också sträcka sig till att gärningen är ägnad att förorsaka sådan skada som avses i momentet. För att detta skall understrykas används uttrycket ”så att gärningen är ägnad--”.

En definition av internationell organisation skall ingå i 6 §.

De brott som har begåtts i terroristiskt syfte uppräknas i 1 mom. ordnade enligt maximistraff, från de lindrigaste till de allvarligaste brotten. Terroristiskt syfte skall i de flesta fall skärpa maximistrafteffekten med två år.

1 punkten. Denna punkt skall gälla olaga hot och falskt alarm. Enligt artikel 1.1 punkt i skall hot om att utföra någon av de handlingar som uppräknas i artikeln betraktas som terroristbrott. Enligt rådets uttalande, som godkändes i december 2001, skall ett brott som avser hot enligt 1.1 punkt i anses vara definierat i enlighet med den nationella lagstiftningen i den berörda medlemsstaten. Om detta brott skulle behöva en ytterligare brottsrubricering, ett ”trovärdigt” hot, är det enligt uttalandet möjligt att tillämpa rättsakten på ett sådant sätt.

I strafflagen motsvaras punkten i närmast av olaga hot i 25 kap. 7 §. Enligt paragrafen skall den som lyfter vapen mot någon eller på något annat sätt hotar någon med brott under sådana omständigheter att den hotade har grundad anledning att frukta för att hans egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarlig fara, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för olaga hot dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Utöver olaga hot skall punkten också gälla falskt alarm. Även om artikel 1.1 punkt i inte uttryckligen förutsätter att en sådan gärning som falskt alarm skall betraktas som terroristbrott, är gärningen dock till sin natur i vissa situationer lik ett hot. Dessutom utgör falskt alarm till sin natur en gärning som också i praktiken kan utföras i terroristiskt syfte. För falskt alarm döms enligt 34 kap. 10 § den som beträffande en bomb, en eldsvåda, sjönöd, en storolycka eller annan sådan nöd eller fara gör en grundlös anmälan, som är ägnad att utlösa räddnings- eller säkerhetsåtgärder eller väcka panik. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.

Dessutom kan hot utgöra gärningssätt i frå-

ga om något annat brott, och hotet bedöms då enligt rekvisitet för det brottet. När det gäller trafiksabotage (34 kap. 2 §) och kapning (34 kap. 11 §), vilka behandlas nedan, är ett tillvägagångssätt att hota med våld.

För olaga hot eller falskt alarm som görs i terroristiskt syfte döms till fängelse i minst fyra månader och högst tre år, om gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Eftersom detta ytterliga krav utesluter de lindrigaste gärningarna, kan böter inte dömas ut för brottet. Å andra sidan är maximistrafteffekten relativt lindrigt, eftersom det är fråga om situationer där det egentliga terrordådet inte har utförts. Att hot är en relativt ringa gärning har beaktats också i rambeslutet eftersom det inte förutsätts att försök till hot skall straffbeläggas (artikel 4.2). Likaså kan ledning av terroristgrupp bestraffas lindrigare om endast ett hot har framställts (artikel 5.3).

2 punkten. Denna punkt skall gälla uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämbesbrott och brott mot lagen om eggvapen.

Enligt artikel 1.1 punkt a skall angrepp mot en persons liv som kan leda till döden bestraffas som terroristbrott. I artikel 1.1 punkt b nämns allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet. Ordalydelsen i den franska originaltexten visar att terroristbrott inte nödvändigtvis behöver vara brott som leder till döden eller förorsakar kroppsskada. Även brott som enbart innebär äventyrande av liv eller hälsa skall tas med i den föreslagna förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte.

De straffbestämmelser i finsk lagstiftning som avser äventyrande av liv och hälsa gäller äventyrande av andras hälsa och dess grova gärningsform, vilka behandlas nedan, samt framkallande av fara (21 kap. 13 §). För framkallande av fara döms enligt paragrafen den som uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet utsätter någon för allvarlig fara till liv eller hälsa. Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

Straffbestämmelsen om framkallande av fara gäller alltså också gärningar som utförts av grov oaktsamhet, vilka inte omfattas av rambeslutets förteckning över terroristbrott. Rambeslutet gäller endast uppsåtliga gär-

ningar. I den föreslagna förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte görs av denna anledning en avgränsning till uppsåtligt framkallande av fara. I praktiken blir tillämpningsområdet för denna gärningsform begränsat, eftersom den som handlar med uppsåt i allmänhet torde försöka nå längre genom sina handlingar än att enbart framkalla fara.

Enligt artikel 1.1 punkt f i rambeslutet skall innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av bl.a. skjutvapen och sprängämnen bestraffas som terroristbrott. Gärningarna skall bedömas enligt de särskilda straffbestämmelser som gäller vapen. Dessutom torde den som gjort sig skyldig till brott som gäller vapen ofta vara delaktig i något annat terroristbrott, såsom sabotage.

Bestämmelser om sprängämnen finns i lagen om explosionsfarliga ämnen (263/1953). Enligt dess 1 § 3 mom. är införsel av explosiva varor tillåten endast med tillstånd. Om utförsel av explosiva varor gäller vad som bestäms om utförsel av krigsförnödenheter.

Sådana plastiska sprängämnen som avses i konventionen om märkning av plastiska sprängämnen i detekteringssyfte får inte införas i landet, tillverkas, innehas eller överlåtas om inte detekteringsmedel har införts i dem i enlighet med konventionen (1 a § 1 mom.). Enligt 4 mom. gäller för utförsel ur landet av sådana plastiska sprängämnen vad som bestäms i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990).

Enligt 8 § förordningen om explosiva varor (473/1993) är tillverkning av explosiva varor tillåten endast med särskilt tillstånd. Enligt förordningens 39 § skall tillstånd sökas för upplagring av explosiva varor i samband med handel. I 49 § bestäms åt vem explosiva varor får överlåtas. I 55 § bestäms att tillstånd skall sökas för permanent upplagring av explosiva varor. I 7 kap. bestäms hur stor mängd explosiva varor som får förvaras utan upplagringstillstånd.

En straffbestämmelse om sprängämnen finns i 44 kap. 11 § strafflagen. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med lagen om explosionsfarliga ämnen eller bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter som utfärdats med stöd av den framställer, för in i landet, använder, innehar,

lagrar, förvarar, transporterar, håller till salu eller överlåter farliga ämnen eller produkter skall, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för sprängämnesbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den helhet som bildas av 44 kap. 11 § strafflagen samt lagen om explosionsfarliga ämnen och förordningen om explosiva varor täcker delvis det som sägs i punkt f i rambeslutet om innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av sprängämnen. Sprängämnesbrott skall således nämnas i förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte. Eftersom rambeslutet endast gäller uppsåtliga brott, görs dock en avgränsning till uppsåtligt sprängämnesbrott. I fråga om utförsel av sprängämnen gäller exportbrott, som nämns nedan i 3 punkten.

I artikel 1.1 punkt f i rambeslutet finns ingen begränsning när det gäller vilka vapen som avses. Därför kan också sådana eggvapen som avses i lagen om eggvapen (108/1977) i princip komma i fråga. Behovet att klassificera de brott som anges i lagen om eggvapen som brott som begåtts i terroristiskt syfte minskas dock i praktiken av att de i allmänhet inte uppfyller det allmänna villkoret, enligt vilket gärningen skall vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Det räcker därför att det allvarligaste brottet enligt lagen om eggvapen, dvs. brott mot lagen om eggvapen, nämns i den föreslagna förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte.

Enligt 5 § lagen om eggvapen skall den som olovligen till landet inför, tillverkar, salubjuder eller saluhåller farligt eggvapen eller gör försök därtill, dömas för brott mot lagen om eggvapen. Straffet är böter eller fängelse i högst två år. Farliga eggvapen uppräknas i 1 § lagen om eggvapen och i 1 § förordningen om eggvapen (409/1977). Bestämmelserna om farliga eggvapen tillämpas förutom på egentliga eggvapen också på olika tillhyggen samt på elbatong, precisionslangbåge och annat motsvarande redskap som avses bli använt för att skada någon annan eller vars egenskaper gör att det lämpar sig för detta.

Regeringen har avlåtit en proposition med förslag till ny ordningslag (RP 20/2002 rd).

När den stiftas upphävs samtidigt lagen om eggvapen. Av de straffbestämmelser som föreslås i lagförslaget utgör bestämmelsen i det föreslagna 17 § 1 mom. ordningslagen (brott mot bestämmelserna om farliga ämnen) sådan att den skall fogas till 2 punkten när väl ordningslagen trätt i kraft. I punkten stryks då på motsvarande sätt brott mot lagen om eggvapen.

För en gärning enligt 2 punkten som har utförts i terroristiskt syfte och så att den är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. För sådana brott som avses i punkten men som inte begås i terroristiskt syfte döms till böter eller fängelse i högst två år, vilket innebär att maximistraffet höjs med två år. Enligt de lösningar som allmänt använts i fråga om skalor försvinner samtidigt möjligheten till böter.

Det föreslagna maximistraffet bestäms för det första utgående från att maximistraffen i paragrafen i regel höjs med två år på grund av terroristiskt syfte. Maximistraffet är för det andra fyra år därför att det är möjligt att döma till fängelse i tre år för försök till nämnda gärningar. Enligt den skyldighet som anges i rambeslutet skall det vara möjligt att för ledande av terroristgrupp döma ut ett maximistraff på fängelse i 15 år. Detta behandlas närmare nedan i samband med 3 §.

3 punkten. Denna punkt skall gälla grov stöld och grov bruksstöld av motordrivna fortkaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik och godstransport, sabotage, trafik sabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott samt sådant exportbrott som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990).

Enligt artikel 1.1 punkt e i rambeslutet skall kapning av luftfartyg och fartyg eller andra kollektiva transportmedel eller gods-transportmedel bestraffas som terroristbrott. I finsk lagstiftning är det vid motsvarande gärningar fråga om dels kapning, dels stöld och dels bruksstöld. I många fall torde den som bemäktigar sig ett fordon på detta sätt dessutom vara delaktig i något annat brott som begåtts i terroristiskt syfte.

Vid bruksstöld har gärningsmannen inte för

avsikt att bli ägare till fordonet, utan att endast använda det en tid och sedan återlämna eller överge det. Bruksstöld kan endast gälla motordrivna fortkaffningsmedel. Det är möjligt att någon tillägnar sig fordonet och då kan bestämmelserna om bruksstöld inte tillämpas. I stället tillämpas bestämmelserna om stöld.

Trots ordalydelsen i rambeslutet behöver punkten inte omfatta alla slag av fordon, utan punkten skall endast gälla motordrivna fortkaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport. Genom denna avgränsning till motordrivna fortkaffningsmedel utesluts luftfartyg, fartyg och gods-transportmedel som saknar motor. Man kan utgå ifrån att stöld eller olovligt brukande av ett fordon eller fortkaffningsmedel som saknar motor inte kan vara ägnat att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Detta behöver därför inte nämnas i punkten. De motordrivna fortkaffningsmedlen begränsas för sin del i enlighet med rambeslutet till sådana som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport. Punkten skall således inte gälla sådana små motordrivna fortkaffningsmedel som på grund av sin storlek eller transportkapacitet inte kan anses vara kollektiva transportmedel eller gods-transportmedel.

Med beaktande av avgränsningarna kan man utgå ifrån att ett i punkten avsett fordon som blir föremål för stöld utgör synnerligen värdefull egendom. En stöld anses enligt 28 kap. 2 § grov bl.a. när föremål för tillgreppet är synnerligen värdefull egendom och stölden även bedömd som en helhet är grov. För grov stöld döms till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Om det är fråga om bruksstöld kan man också då utgå ifrån att gärningen i de situationer som avses i punkten skall anses grov. Bruksstöld av motordrivna fortkaffningsmedel anses enligt 28 kap. 9 b § grov om vid gärningen eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning eller den drabbade, med beaktande av hans eller hennes förhållanden eller annars åsamkas synnerligen kännbar skada eller olägenhet, och gärningen även bedömd som en helhet är grov. Vid bedömningen av dessa grunder kan man enligt regeringens proposition om bruksstöld av motordrivna fortkaffningsmedel (RP

240/2001 rd) fästa vikt bl.a. vid värdet av föremålet för brottet. Också för grov bruksstöld av motordrivnet fortkaffningsmedel döms till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Enligt artikel 1.1 punkt d i rambeslutet är det fråga om ett terroristbrott om en handling förorsakar omfattande förstörelse av en regeringsanläggning eller offentlig anläggning, transportsystem, infrastruktur, inklusive datasystem, en fast plattform belägen på kontinentalsockeln, en offentlig plats eller privat egendom, som kan komma att utsätta människoliv för fara eller förorsaka betydande ekonomiska förluster. I artikel 1.1 punkt g nämns på motsvarande sätt utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner, vilka utsätter människoliv för fara. I 1.1 punkt h nämns störningar eller avbrott i försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, när detta utsätter människoliv för fara.

Gärningar som motsvarar dessa punkter i rambeslutet skall i finsk strafflag bedömas dels som sabotage, trafik sabotage eller grovt sabotage, dels som grov skadegörelse och dels som äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa eller grov miljöförstöring.

För sabotage döms enligt 34 kap. 1 § den som 1) anlägger en eldsvåda, 2) spränger någonting eller 3) åstadkommer en översvämning eller någon annan naturkatastrof så att gärningen är ägnad att förorsaka allmän fara för liv eller hälsa eller så att därav uppstår allmän fara för en synnerligen betydande ekonomisk skada. För sabotage döms också den som genom att skada eller förstöra egendom eller genom att obehörigen ingripa i ett produktions-, distributions- eller datasystems funktion, förorsakar allvarlig fara för energiförsörjningen, den allmänna hälsovården, försvaret, rättsvården eller någon med dessa jämförbar viktig samhällsfunktion. Straffet för sabotage är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

För trafik sabotage döms enligt 34 kap. 2 § den som 1) förstör ett trafikmedel, en fast plattform eller deras tillbehör eller en trafikled, en trafikordning eller någon annan trafikutrustning eller skadar eller ändrar dem, 2) ger oriktig information om något som an-

går trafiken eller 3) utövar våld mot någon som befinner sig i ett trafikmedel, på en flygplats eller på en fast plattform eller mot den som sköter trafikledningsuppgifter, eller hotar en sådan person med våld så att gärningen är ägnad att förorsaka allmän fara för liv eller hälsa i trafiken eller på den fasta plattformen, och gärningen bedömd som en helhet inte är ringa. Straffet för trafik sabotage är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

I straffbestämmelserna om sabotage och trafik sabotage och å andra sidan straffbestämmelserna om grovt sabotage bedöms faran för liv och hälsa på olika sätt. En s.k. abstrakt fara för liv och hälsa uppfyller rekvisitet för sabotage eller trafik sabotage. I straffbestämmelsen om grovt sabotage (34 kap. 3 §) är det en kvalificeringsgrund att sabotage eller trafik sabotage begås så att en stor mängd människor utsätts för allvarlig fara för liv eller hälsa. Rekvisitet förutsätter en konkret fara. Om inte heller de övriga kvalificeringsgrunderna är tillämpliga uppfyller abstrakt fara för liv eller hälsa endast rekvisitet för sabotage eller trafik sabotage. Den fara som anges i artikel 1.1 punkt d i rambeslutet ("kan komma att utsätta människoliv för fara") är abstrakt. Rambeslutet bör därför anses förutsätta att också grundrekvisiten sabotage och trafik sabotage tas in i förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte.

I vissa situationer torde sådan omfattande förstörelse som avses i artikel 1.1 punkt d kunna åstadkommas också på andra sätt än de som avses i rekvisitet för sabotage och trafik sabotage. Därför måste också grov skadegörelse ingå i den föreslagna brottsförteckningen. För skadegörelse döms enligt 35 kap. 1 § den som orättmätigt förstör eller skadar någon annans egendom eller som för att skada någon orättmätigt förstör, skadar, döljer eller hemlighåller information som har upptagits på ett datamedium eller någon annan upptagning. För grov skadegörelse döms enligt 35 kap. 2 § om gärningsmannen genom skadegörelsen vållar 1) synnerligen stor ekonomisk skada, 2) synnerligen kännbar skada för den drabbade, med beaktande av dennes förhållanden, eller 3) avsevärd skada på egendom som är synnerligen värdefull i historiskt eller kulturellt hänseende, och skade-

görelsen även bedömd som en helhet är grov. De gärningar som avses i rambeslutet anses vara lika allvarliga som grov skadegörelse. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Enligt artikel 1.1 punkt g i rambeslutet skall bl.a. utsläpp av farliga ämnen i terroristiskt syfte betraktas som terroristbrott. Enligt strafflagen skall en sådan gärning bedömas som äventyrande av andras hälsa (34 kap. 4 §), som grovt äventyrande av andras hälsa (34 kap. 5 §) eller som grov miljöförstöring (48 kap. 2 §).

För äventyrande av andras hälsa döms enligt 34 kap. 4 § den som 1) förgiftar livsmedel eller något annat ämne som är avsett att förtäras eller användas av människor eller på något annat sådant sätt gör det hälsovådligt eller håller ett sådant hälsovådligt ämne tillgängligt för andra, 2) sprider en allvarlig sjukdom, 3) använder en strålkälla i strid med strålskyddslagen (592/1991), 4) använder ett kärnämne eller kärnavfall eller vid användning av kärnenergi handlar i strid med kärnenergilagen (990/1987), eller 5) i strid med gentekniklagen (377/1995) framställer, använder, för in i landet, håller till salu eller överlåter genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller sådana, så att gärningen är ägnad att orsaka allmän fara för liv eller hälsa. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

För grovt äventyrande av andras hälsa döms enligt 34 kap. 5 § om äventyrande av andras hälsa begås så att en stor mängd människor utsätts för allvarlig fara för liv eller hälsa och brottet även bedömt som en helhet är grovt.

Man kan tänka sig en situation där äventyrande av andras hälsa riktar sig mot en mindre grupp av människor som är viktiga för en stats eller internationell organisations verksamhet och gärningen begås i terroristiskt syfte och även är ägnad att allvarligt skada en stat eller en organisation. Tröskeln för tillämpning av grovt äventyrande av andras hälsa överskrids dock inte, eftersom gärningen inte riktar sig mot en stor mängd människor. Det är därför nödvändigt att också nämna grundgärningsformen äventyrande av andras hälsa i den föreslagna förteckningen över brott som begåtts i terroristiskt syfte.

Äventyrande av andras hälsa och grovt äventyrande av andras hälsa motsvarar också vissa gärningssätt som nämns i andra punkter i artikel 1 i rambeslutet.

Terroristbrott kan enligt artikel 1.1 punkt f vara tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av skjutvapen, sprängämnen eller kärnvapen, av biologiska eller kemiska vapen, samt, när det gäller biologiska och kemiska vapen, forskning och utveckling. I finsk lagstiftning motsvaras punkten av flera olika brott. Redan tidigare (under 2 punkten) behandlades sprängämnesbrott och brott mot lagen om eggvapen. Under denna punkt behandlas grovt skjutvapenbrott samt sådant exportbrott som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel.

Enligt 18 § 1 mom. skjutvapenlagen (1/1998) är följande funktioner beroende av tillstånd, om inte något annat bestäms i skjutvapenlagen: 1) överföring och införsel till Finland, överföring och utförsel från Finland, kommersiell transitering, förvärv, innehav och tillverkning av samt handel med skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler, 2) reparation och modifiering av skjutvapen och vapendelar, 3) i kommersiellt syfte bedriven skjutbaneverksamhet, 4) i kommersiellt syfte bedriven utbildning i användningen av skjutvapen. I lagens 43 § uppräknas godtagbara användningssyften för vilka förvärvstillstånd kan meddelas. Enligt lagens 84 § 1 mom. får ett skjutvapen, en vapendel, patroner och särskilt farliga projektiler inte överlåtas till någon annan, om inte något annat bestäms i skjutvapenlagen.

Enligt lagens 41 § skall lagen om export och transitering av försvarsmateriel och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den iakttas vid överföring, utförsel och transitering av sådana skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som skall betraktas som försvarsmateriel.

I lagens 101 § finns bestämmelser om skjutvapenbrott. De bestämmelser som är centrala med tanke på denna proposition är 1 mom. 1—3 punkten. För skjutvapenbrott döms den som i strid med skjutvapenlagen uppsåtligt 1) överför eller för in till Finland, överför från Finland, i kommersiellt syfte för

ut, transiterar eller tillverkar eller saluför, förvärvar, innehar eller överlåter ett skjutvapen, en vapendel, patroner eller särskilt farliga projektiler, 2) i kommersiellt syfte reparerar eller modifierar ett skjutvapen eller en vapendel, bedriver skjutbaneverksamhet eller ger utbildning i användningen av skjutvapen, eller 3) lånar ut ett skjutvapen eller en vapendel till någon som inte har rätt att inneha ett sådant. Enligt 102 § är det fråga om grovt skjutvapenbrott om i samband med ett skjutvapenbrott 1) föremålet för brottet är ett särskilt farligt skjutvapen eller en stor mängd skjutvapen eller vapendelar, 2) betydande ekonomisk nytta eftersträvas eller 3) brottet begås särskilt planmässigt, och brottet också som helhet bedömt är grovt. Enligt lagens 9 § avses med särskilt farligt skjutvapen 1) ett rekylfritt pansarvärnsvapen, en granatkastare, en bakladdningspjäs eller ett till konstruktion och användningssyfte motsvarande skjutvapen samt ett robot- och raketuppskjutningssystem, 2) ett automatvapen, och 3) ett skjutvapen maskerat som ett annat föremål.

För grovt skjutvapenbrott döms till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. De brott gällande skjutvapen som anges i rambeslutet skall i finsk lagstiftning anses vara lika allvarliga som grova skjutvapenbrott.

Artikel 1.1 punkt f i rambeslutet gäller transport av vapen. Transport innefattar också export. Lagen om export och transitering av försvarsmateriel skall tillämpas i fråga om utförelse av explosionsfarliga ämnen och sådana skjutvapen och vissa andra förnödenheter som skall betraktas som försvarsmateriel. Enligt 7 § 1 mom. i den lagen skall den som utan tillstånd exporterar försvarsmateriel eller till utlandet överlåter eller överför rätt att tillverka försvarsmateriel eller genom finskt territorium transporterar försvarsmateriel till ett tredje land eller försöker göra det, för exportbrott dömas till böter eller fängelse i högst fyra år. För exportbrott skall enligt 2 mom. även den dömas som för att få exporttillstånd lämnar osanna uppgifter eller hemlighåller uppgifter.

I 2 § förordningen om export och transitering av försvarsmateriel (108/1997) uppräknas de försvarsmateriel som avses i lagen med samma namn. Sådana är bl.a. automatvapen och precisionsgevär, storkalibriga va-

pen och kastare, bomber, torpeder, raketer och motsvarande anordningar och robotar, enkom för militärt bruk planerade eldledningssystem, giftiga stridsmedel och tårgas, militära sprängämnen, vapensystem för riktad energiverkan och vapensystem med kinetisk energi. Exempel på vapen för riktad energiverkan är laservapen. Vapen med kinetisk energi baserar sig på den höga hastigheten och massan hos det icke-detonerande föremålet.

För de brott som avses i den föreslagna 3 punkten skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år om de har begåtts i terroristiskt syfte och så att de är ägnade att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Maximistrafen för brotten höjs alltså i ett sådant fall med två år jämfört med det normala maximistrafet. Minimistrafen skall i övrigt vara de normala, men för konsekvensens skull skall minimistrafet för exportbrott som begåtts i terroristiskt syfte höjas. Det är nämligen möjligt att också döma ut böter för exportbrott.

4 punkten. Denna punkt skall gälla brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen och grov miljöförstöring, vilken närmare begränsas i punkten.

Artikel 1.1 punkt f i rambeslutet gäller i mycket vidsträckt mening biologiska och kemiska vapen. Tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande, användning, forskning och utveckling av biologiska och kemiska vapen skall betraktas som terroristbrott.

För brott mot förbudet mot kemiska vapen döms enligt 11 kap. 7 a § den som i strid med konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring 1) använder kemiska vapen på annat sätt än som avses i 1—3 § i samma kapitel, 2) utvecklar, producerar, annars förvärvar, lagrar, innehar eller transporterar kemiska vapen eller 3) deltar i militära förberedelser för användning av kemiska vapen. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst sex år. De bestämmelser som det hänvisas till i paragrafen, dvs. 11 kap. 1, 2 och 3 §, gäller krigföringsbrott.

Enligt artikel I.1 i konventionen om förbud

mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (FördrS 18—19/1997) åtar sig varje konventionsstat att aldrig under några som helst omständigheter a) utveckla, producera eller på annat sätt förvärva, lagra eller bibehålla kemiska vapen eller överföra, direkt eller indirekt, kemiska vapen till någon, b) använda kemiska vapen, c) delta i militära förberedelser för användning av kemiska vapen, d) hjälpa, uppmuntra eller förmå någon att delta i en verksamhet som är förbjuden för en konventionsstat enligt denna konvention. Varje konventionsstat skall enligt artikel VII.1 förbjuda nämnda verksamhet under sin jurisdiktion och införa strafflagstiftning som avser sådan verksamhet.

Straffbestämmelsen om brott mot förbudet mot kemiska vapen täcker i övrigt skyldigheterna i artikel 1.1 punkt f, men ”forskning” kring kemiska vapen förefaller inte till alla delar vara förbjuden i straffbestämmelsen. Inte heller konventionen mot kemiska vapen förutsätter ett så långtgående förbud. ”Forskning” i terroristiskt syfte blir dock straffbar dels som brott som begåtts i terroristiskt syfte genom att brott mot förbudet mot kemiska vapen också gäller innehav av kemiska vapen, och dels som förberedelse till brott enligt 2 § 3 punkten, vilken behandlas nedan.

Enligt den föreslagna 11 kap. 7 b § skall den dömas för brott mot förbudet mot biologiska vapen som 1) använder biologiska vapen eller toxinvapen på något annat sätt än som avses i 1—3 § i samma kapitel, 2) olagligen framställer, transporterar eller levererar biologiska vapen eller toxinvapen, eller 3) i strid med konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande utvecklar, framställer, annars förvärvar, lagrar eller innehar biologiska vapen eller toxinvapen eller vapen, utrustning eller redskap för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen. Straffet föreslås vara fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Enligt artikel 1 i nämnda konvention om förbud mot bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen (FördrS 14—15/1975) förbinder sig varje fördragsslutande stat att aldrig under några som helst omständigheter

utveckla, framställa, upplagra eller på annat sätt anskaffa eller inneha 1) mikrobiella eller andra biologiska ämnen, eller toxiner, oberoende av deras ursprung eller framställningsmetoder, av sådana typer eller i sådana mängder, att deras användning för profylaktiska, skyddande eller andra fredliga ändamål ej kan anses berättigat, och 2) vapen, utrustning eller spridningsredskap med avsikt att använda sådana ämnen eller toxiner för fientliga ändamål eller i väpnad konflikt. Enligt artikel 4 skall varje fördragsslutande stat skrida till alla nödiga åtgärder för att förbjuda och förhindra utveckling, framställning, lagring, anskaffning eller innehav, på sitt område eller var som helst under sin jurisdiktion eller kontroll, av ämnen, toxiner, vapen, tillbehör och spridningsredskap, som nämns i artikel 1 av konventionen.

Inte heller den föreslagna straffbestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen täcker till alla delar forskning, som i rambeslutet nämns som ett gärningssätt. I fråga om forskning är det dock möjligt att förutom straffbestämmelsen om brott mot förbudet mot biologiska vapen också tillämpa bestämmelsen om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte i 2 § 3 mom.

Enligt artikel 1.1 punkt g i rambeslutet skall utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner, vilka utsätter människoliv för fara betraktas som terroristbrott. I finsk lagstiftning kan det vara fråga om äventyrande av andras hälsa, vilket behandlats i 3 punkten, eller grovt äventyrande av andras hälsa, vilket behandlas i 5 punkten. Gärningen kan dessutom i vissa fall betraktas som grov miljöförstöring. För grov miljöförstöring döms enligt 48 kap. 2 § om vid miljöförstöring 1) den skada eller fara för skada som vållats miljön eller hälsan är synnerligen stor med beaktande av den orsakade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter eller 2) brottet begås trots en myndighets påbud eller förbud som har givits med anledning av ett förfarande som avses i 1 §. Dessutom skall brottet även bedömt som en helhet vara grovt. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Gärningssätten vid grov miljöförstöring framgår av 48 kap. 1 §, som gäller miljöför-

störing. Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt döms den som uppsåtliga eller av grov oaktsamhet i miljön för eller släpper ut eller lämnar ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor. Paragrafens 1 mom. 2 punkt gäller behandling av ett ämne, ett fabrikat eller en produkt eller användning av en anordning i strid med bestämmelser som har utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet eller avfallslagen. Punkten gäller dessutom försummelse av en skyldighet att ordna avfallshantering. Paragrafens 1 mom. 3 punkt gäller införsel eller utförsel av avfall. En förutsättning för straffbarhet i fråga om alla de gärningar som anges i 1 mom. är att gärningen är ägnad att förorena eller skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. Enligt paragrafens 3 mom. bestraffas också vissa förfaranden för att ändra miljön som miljöförstöring.

När man beaktar de omständigheter som gör miljöförstöring grov, bör de gärningar som avses i rambeslutet betraktas som grov miljöförstöring. Rambeslutet gäller endast uppsåtliga gärningar, vilket innebär att det i punkten görs en begränsning till uppsåtlig grov miljöförstöring. Dessutom görs en begränsning till det gärningssätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, dvs. att släppa ut ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i miljön. De gärningssätt som avses i de övriga punkterna i momentet eller i 3 mom. kan däremot lämnas utanför den föreslagna 4 punkten, eftersom de inte motsvarar det gärningssätt som avses i rambeslutet, dvs. utsläpp av farliga ämnen.

För de brott som avses i 4 punkten skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år, om de har begåtts i terroristiskt syfte och så att de är ägnade att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Maximistrafen skall alltså höjas med två år om det är fråga om ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Minimistrafen kvarstår oförändrade.

5 punkten. Denna punkt skall gälla grov

misshandel, människorov, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott och kapning.

Artikel 1.1 punkt b gäller allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet. Av inledningen till punkten framgår att rambeslutet endast gäller uppsåtliga brott.

De gärningar som avses i rambeslutet skall enligt finsk lag närmast betraktas som grov misshandel. Enligt 21 kap. 6 § skall gärningsmannen dömas för grov misshandel om vid misshandel 1) någon tillfogas svår kroppsskada eller en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge, 2) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt, eller 3) används skjut- eller eggvapen eller något annat jämförbart livsfarligt hjälpmedel, och brottet även bedömt som en helhet är grovt. För grov misshandel döms till fängelse i minst ett och högst tio år.

I artikel 1.1 punkt c nämns människorov och tagande av gisslan som terroristbrott. I strafflagen finns motsvarande brottsrubricering. Bestämmelser om människorov finns i 25 kap. 3 §. Av betydelse med tanke på rambeslutet är närmast paragrafens 1 punkt, enligt vilken den skall dömas för människorov som med våld, hot eller list bemäktigar sig någon i avsikt att försätta honom i förhållanden som kränker människovärdet eller i tvångsarbete. Paragrafens 2 punkt gäller barn som inte fyllt femton år medan dess 3 punkt gäller slaveri och slavar. I alla situationer förutsätts att gärningen även bedömd som en helhet är grov. För människorov döms till fängelse i minst två och högst tio år. Bestämmelser om tagande av gisslan finns i 4 § i samma kapitel. För tagande av gisslan döms den som berövar någon friheten för att tvinga någon annan att göra, tåla eller underlåta något, vid hot om att gisslan kvarhålls, dödas eller skadas till hälsan. Dessutom skall gärningen bedömd som en helhet vara grov. För tagande av gisslan döms till fängelse i minst ett och högst tio år.

Artikel 1.1 punkterna d, g och h gäller olika brott av typen sabotage eller skadegörelse. Innehållet i punkterna har relaterats närmare ovan i samband med 3 punkten. Såsom även anfördes där kan gärningar enligt dessa punkter i rambeslutet också utgöra grovt sabotage

enligt finsk lagstiftning. För grovt sabotage döms enligt 34 kap. 3 § om sabotage eller trafiksabotage begås 1) så att en stor mängd människor utsätts för allvarlig fara för liv eller hälsa, 2) så att någon viktig samhällsfunktion på grund av den hotande skadans långvarighet, omfattning eller någon annan orsak utsätts för synnerligen allvarlig fara eller 3) under krig eller andra undantagsförhållanden och brottet även bedömt som en helhet är grovt. För grovt sabotage döms till fängelse i minst två och högst tio år.

Början av artikel 1.1 punkt g gäller utsläpp av farliga ämnen vilka utsätter människoliv för fara. I finsk lagstiftning kan det förutom sådant äventyrande av andras hälsa som avses ovan i 3 punkten och sådan grov miljöförstöring som behandlats ovan i punkt 4 också vara fråga om grovt äventyrande av andras hälsa. För grovt äventyrande av andras hälsa döms enligt 34 kap. 5 § om äventyrande av andras hälsa begås så att en stor mängd människor utsätts för allvarlig fara för liv eller hälsa och brottet även bedömt som en helhet är grovt. Straffet är fängelse i minst två och högst tio år.

Artikel 1.1 punkt f gäller tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av bl.a. kärnvapen. I finsk lagstiftning är det fråga om kärnladdningsbrott. För kärnladdningsbrott döms enligt 34 kap. 6 § den som för in i landet eller här tillverkar eller spränger en kärnladdning eller innehar en sådan. Straffet är fängelse i minst två och högst tio år. För kärnladdningsbrott döms också den som spränger en kärnladdning i Antarktis. Till övriga delar gäller kärnladdningsbrott alltså endast gärningar som begåtts i Finland.

År 1998 godkändes en ändring av 34 kap. 6 § (RSv 214/1998 rd). Enligt ändringen skall tillämpningsområdet för 1 mom. utvidgas så att begränsningen i fråga om gärningar som begåtts i Finland endast skall gälla införsel. Enligt den nya ordalydelsen skall den dömas för kärnladdningsbrott som för in i Finland eller som tillverkar eller spränger en kärnladdning eller innehar en sådan. Lagändringen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Ikraftträdandet av lagändringen har förmodats vara beroende av ikraftträdandet av det 1996 antagna för-

draget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar. Eftersom det inte är troligt att fördraget träder i kraft inom en nära framtid och eftersom den ändrade ordalydelsen motsvarar rambeslutet avsevärt bättre än gällande ordalydelse, skall det genom förordning av republikens president föreskrivas att den redan godkända lagändringen skall träda i kraft vid samma tidpunkt som de lagändringar som föreslås i denna proposition.

Artikel 1.1 punkt e i rambeslutet gäller kapning av luftfartyg och fartyg eller andra kollektiva transportmedel eller godstransportmedel. Det är delvis fråga om gärningar som enligt finsk lagstiftning skall bedömas som kapning. Enligt gällande bestämmelse i 34 kap. 11 § skall den dömas för kapning av fartyg som med våld eller hot om våld obehörigen 1) ingriper i manövreringen av ett luftfartyg under flygning eller av ett fartyg i handelssjöfart, 2) på ett sätt som äventyrar flyg- eller sjösäkerheten bemäktigar sig ett luftfartyg eller ett fartyg i handelssjöfart eller 3) bemäktigar sig en fast plattform. För kapning av fartyg döms till fängelse i minst två och högst tio år.

Ovan i denna proposition föreslås att paragrafens rubrik ändras till "kapning" och att paragrafen förutom fartyg också skall gälla spårfordon och motordrivna fortskaffningsmedel i kollektivtrafik. Ett gärningssätt som nämns utöver våld eller hot om våld är något annat orättmätigt tillvägagångssätt.

För de brott som uppräknas i punkten skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år om brotten har begåtts i terroristiskt syfte och så att de är ägnade att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Maximistraffet för de brott som avses i punkten höjs alltså i detta fall med två år ända upp till den allmänna maximilängden för fängelsestraff. Minimistraffet för människorov, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott och kapning kvarstår oförändrat. För konsekvensens skull skall minimistraffet för grov misshandel och tagande av gisslan, som begåtts i terroristiskt syfte, vara två år i stället för det normala ett år.

6 punkten. Denna punkt skall gälla dråp under förmildrande omständigheter. Enligt artikel 1.1 punkt a i rambeslutet skall an-

grepp mot en persons liv som kan leda till döden betraktas som terroristbrott. Enligt ordalydelsen i början av punkt 1 i rambeslutet är dessa gärningar uppsåtliga.

De brott mot liv i finsk lagstiftning som motsvarar denna punkt i rambeslutet är mord, dråp och dråp under förmildrande omständigheter. Bestämmelser om dråp skall ingå i 7 punkten och om mord i 2 mom.

Dråp under förmildrande omständigheter är den lindrigaste gärningsformen i fråga om brott mot liv. Att någon i terroristiskt syfte skulle göra sig skyldig till dråp under förmildrande omständigheter är troligen tänkbart endast under ytterst exceptionella förhållanden. För konsekvensens skull måste dock alla gärningsformer i fråga om brott mot liv nämnas i paragrafen.

Enligt 21 kap. 3 § döms för dråp under förmildrande omständigheter om ett dråp, med beaktande av de exceptionella förhållandena när brottet begicks, gärningsmannens motiv eller andra omständigheter som har samband med brottet, bedömt som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter. För dråp under förmildrande omständigheter döms till fängelse i minst fyra och högst tio år.

Om förutsättningarna för straffskärpning i fråga om terroristiskt syfte och den skada gärningen föranleder uppfylls är straffet för dråp under förmildrande omständigheter fängelse i minst fyra och högst tolv år.

7 punkten. Denna punkt skall gälla dråp. Enligt 21 kap. 1 § skall den som dödar någon dömas för dråp. Straffet är fängelse för viss tid, minst åtta år. Maximistraffet är alltså det maximistraff för viss tid som lagstiftningen i Finland anger, dvs. fängelse i tolv år.

Enligt artikel 5.2 i rambeslutet förutsätter terroristiskt syfte inte någon höjning av maximistraffet, om de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell lag. Det skulle dock överensstämma med andan i rambeslutet att inställningen till dråp som begås i terroristiskt syfte är strängare än till dråp i allmänhet. Det föreslås därför att också fängelse på livstid skall kunna dömas ut. Om gärningen har begåtts i terroristiskt syfte så att den är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation, skall gärningsmannen dömas

till fängelse i minst åtta år eller på livstid.

Även om maximistraffet för dråp således ligger på samma nivå som för mord, om det är fråga om ett terrordåd, visar dock minimistraffet klart att dråp är en gärning som skall bestraffas lindrigare än mord. För mord kan endast fängelse på livstid dömas ut.

Dråp i likhet med dråp under förmildrande omständigheter kan i få fall bedömas som brott som begåtts i terroristiskt syfte, eftersom ett sådant i allmänhet begås med berätt mod eller i syfte att förorsaka allmän fara, vilket för det mesta torde leda till att gärningen bedöms som mord.

2 mom. Detta moment skall gälla mord. Enligt 21 kap. 2 § är det fråga om mord om ett dråp begås 1) med berätt mod, 2) på ett synnerligen rått eller grymt sätt, 3) så att allvarlig allmän fara förorsakas eller 4) genom att en tjänsteman dödas, medan denne på tjänstens vägnar upprätthåller ordning och säkerhet, eller på grund av tjänsteåtgärd och brottet även bedömt som en helhet är grovt. För mord döms till fängelse på livstid.

Det skulle i och för sig inte vara nödvändigt att nämna mord i paragrafen. Enligt artikel 5.2 i rambeslutet förutsätter terroristiskt syfte nämligen inte någon höjning av maximistraffet, om de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell lag. För mord kan endast livstids fängelse dömas ut, vilket medför att minimistraffet eller maximistraffet inte kan höjas på grund av terroristiskt syfte när det gäller mord. Det föreslås dock att mord tas med i paragrafen, för det första för konsekvensens skull, för att också den allvarligaste gärningen i rambeslutet skall kunna bedömas som brott som begåtts i terroristiskt syfte i finsk lagstiftning. För det andra är det skäl att ta in mord i paragrafen av den anledningen att de senare hänvisningarna i kapitlet till 1 § också skall gälla mord.

Eftersom straffskalan för mord inte ändras, är det inte nödvändigt i fråga om gärningssättet för mord att ange villkoret att gärningen skall vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Enligt momentet skall den som i terroristiskt syfte begår mord dömas till fängelse på livstid.

2 §. Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. I strafflagen är förberedelse

till brott straffbelagt endast i undantagsfall. Straffbara gärningar är bl.a. förberedelse till folkmord (11 kap 7 §), upprätthållande av landsförrädisk förbindelse (12 kap. 11 §), förberedelse till högförräderi (13 kap. 3 §), förberedelse till väpnat störande av allmän ordning (17 kap. 5 §), förberedelse till allmänfarligt brott (34 kap. 9 §) och stämpling i syfte att begå farligt militärt brott (45 kap. 24 §). Kriminaliseringarna av förberedelse gäller alltså i allmänhet brott som i rättsordningen räknas till de allvarligaste. Det är motiverat att förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, vilken är lika allvarlig som de nämnda, också skall straffbeläggas.

Behovet av att kriminalisera förberedelse framgår också av rambeslutet. Dess 2 artikel gäller brott som begås av en terroristgrupp. Straffbarheten i fråga om ett sådant brott förutsätter inte att gruppen ännu skulle ha utfört några egentliga terroristdåd. Det är därför skäl att utsträcka kriminaliseringen rätt långt, ända till förberedelse.

1 mom. Detta moment innehåller specificerade förfaringsätt som skall anses som förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. En förutsättning för straffbarhet är att förberedelsen har gjorts i avsikt att begå en gärning som avses i 1 § mom. 2—7 punkten eller 2 mom. Förberedelsen har alltså varit inriktad på att någon av de gärningar som nämns i punkterna i 1 § 1 mom. eller mord begås. Hänvisningen skall inte gälla de relativt lindriga brotten i 1 § 1 mom. 1 punkten. Rambeslutet förutsätter inte att ens försök till de brott som nämns i denna punkt skall straffbeläggas, för att inte tala om förberedelse.

Förberedelse skall bestraffas om den siktar på en gärning som om den hade fullbordats skulle ha utförts i terroristiskt syfte så att den varit ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Förberedelse till en gärning enligt 1 § 1 mom., dvs. mord, skall dock bestraffas redan enbart på grund av terroristiskt syfte.

För förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte skall dömas till böter eller fängelse i högst tre år. Den föreslagna straffskalan skall för det första stå i proportion till straffen för de gärningar som anges i 1 § 1 mom. 2—7 punkten och i synnerhet till straf-

fen för försök till sådana. Enligt rambeslutet skall försök till de gärningar som anges i dessa punkter vara straffbara. För försök till en gärning enligt den föreslagna 1 § 1 mom. 2 punkten skall fängelse i tre år kunna dömas ut. För konsekvensens skull finns det ingen anledning att föreslå ett strängare maximistraff för förberedelse.

För det andra skall straffskalan stå i proportion till de övriga kriminaliseringarna i fråga om förberedelse. För förberedelse till folkmord och förberedelse till högförräderi kan dömas till fängelse i fyra år, för upprätthållande av landsförrädisk förbindelse och förberedelse till allmänfarligt brott till fängelse i två år samt för förberedelse till väpnat störande av allmän ordning och stämpling i syfte att begå farligt militärt brott till fängelse i ett år. Jämfört med dessa skalor är den straffskala som föreslås för förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, böter eller fängelse i högst tre år, lämplig.

För det tredje är ett maximistraff på tre år lämpligt av den anledningen att det enligt rambeslutet skall vara möjligt att döma ut ett maximistraff på 15 år för ledande av terroristgrupp. Detta behandlas närmare i samband med 3 §.

1 punkten. För förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte döms för det första den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott. Gärningssätten jämföras med förberedelse till folkmord enligt 11 kap. 7 §. Även i straffbestämmelsen om stämpling i syfte att begå farligt militärt brott (45 kap. 24 §) nämns överenskommelse med någon annan som ett gärningssätt.

Den föreslagna punkten skall tolkas på samma sätt som i förslaget gällande förberedelse till folkmord (RP 94/1993 rd). Tillämpningen av den föreslagna punkten förutsätter således att det föreligger en verklig och seriös överenskommelse eller plan för att begå ett brott i terroristiskt syfte. Överenskommelser och planer som helt klart är ogenomförbara faller utanför tillämpningsområdet. Den föreslagna punkten gäller handlingar av sådana personer som, när ett lämpligt tillfälle yppar sig, kan börja verkställa planen

i praktiken, samt uppgörande av en seriös plan som kan realiseras.

2 punkten. Det skall betraktas som förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte om någon i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen.

Enligt artikel 1.1 punkt f i rambeslutet skall tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av skjutvapen, sprängämnen eller kärnvapen, av biologiska eller kemiska vapen, samt, när det gäller biologiska och kemiska vapen, forskning och utveckling betraktas som terroristbrott. Enligt den föreslagna 1 § och på grund av denna punkt i rambeslutet kan sprängämnesbrott, brott mot lagen om eggvapen, grovt skjutvapenbrott, sådant exportbrott som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen och kärnladdningsbrott betraktas som brott som begåtts i terroristiskt syfte.

Utgångspunkten för de flesta kriminaliseringar som gäller vapen och explosiva varor är att verksamheten bedrivits utan tillstånd, dvs. i strid med respektive lag eller internationella konvention. Det är dock möjligt att tänka sig en situation då t.ex. ett skjutvapen skaffats för ett i och för sig lovligt ändamål, t.ex. för jakt. Enligt konventionen mot kemiska vapen är det möjligt att använda sådana giftiga kemikalier som ingår i definitionen av kemiska vapen för i konventionen tillåtna ändamål. Också biologiska vapen kan enligt konventionen användas lagligt, t.ex. i lagliga forskningslaboratorier för fredliga ändamål. Senare kan det dock framkomma att ursprungligen lagliga vapen har innehafts i avsikt att förbereda ett brott som begås i terroristiskt syfte. För att straffbarheten skall bli heltäckande är det nödvändigt att särskilt straffbelägga sådana gärningar som till sin natur utgör förberedelse och som gäller vapen, skjutförnödenheter eller explosiva varor även i de fall då gärningsmannen inte har brutit mot lagstiftningen om vapen eller explosiva varor.

Den föreslagna punkten kan också jämställ-

las med bestämmelsen i 34 kap. 9 § 1 mom. om förberedelse till allmänfarligt brott. Den som i avsikt att begå ett brott som nämns i 34 kap. 1—5 § innehar en bomb, en annan sprängladdning, en farlig anordning eller ett farligt ämne, skall för förberedelse till allmänfarligt brott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

De olika gärningssätten — tillverkning, innehav, anskaffning, transport, användning och överlåtelse — skall gälla alla explosiva varor, vapen och andra förnödenheter som uppräknas i punkten. Beskrivningarna av de olika gärningssätten baserar sig på rambeslutet och speciallagarna i fråga. Med vapen och andra förnödenheter — explosiva varor, kemiska och biologiska vapen samt skjutvapen — avses i punkten detsamma som i respektive specialbestämmelse. Med farliga föremål och ämnen avses vilket föremål eller ämne som helst som kan förorsaka allmän fara. Ämnet kan vara farligt t.ex. för att det är giftigt, frätande eller har någon annan liknande egenskap.

Eftersom den föreslagna straffbestämmelsen sträcker sig långt, skall eggvapen eller sådana vapendelar, patroner och projektiler som avses i skjutvapenlagen inte särskilt nämnas i punkten. Om de i undantagsfall förorsakar allmän fara kan de betraktas som farliga föremål. Å andra sidan behöver kärnladdningar inte nämnas särskilt, eftersom införsel, tillverkning, användning och innehav av en kärnladdning enligt 34 kap. 6 § alltid är straffbart oberoende av om gärningen skett i strid med någon lag eller internationell konvention. Den föreslagna bestämmelsen i 1 § 1 mom. 5 punkten täcker således alla gärningar gällande kärnladdningar som begåtts i terroristiskt syfte.

3 punkten. För förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte döms också den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett biologiskt eller kemiskt vapen. Med formler avses alla slag av tillverkningsanvisningar.

Den föreslagna bestämmelsen påminner om 34 kap. 9 § 2 mom., som gäller förberedelse till allmänfarligt brott. För förberedelse

till allmänfarligt brott döms den som i avsikt att begå ett kärnladdningsbrott skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning.

I den föreslagna punkten är det till skillnad från förberedelse till allmänfarligt brott fråga om att gärningsmannen vidtar åtgärder för att främja tillverkningen av en kärnladdning i avsikt att begå ett brott i terroristiskt syfte, och alltså inte enbart i avsikt att begå ett allmänfarligt brott. I detta avseende skall också biologiska och kemiska vapen jämföras med kärnladdning. Ett sådant jämförande kan för det första motiveras med att biologiska och kemiska vapen är farliga. För det andra är en sådan utvidgning nödvändig därför att forskning kring och utveckling av biologiska och kemiska ämnen i terroristiskt syfte i enlighet med artikel 1.1 punkt f i rambeslutet skall betraktas som terroristbrott. Skyldigheten att utsträcka straffbarheten till forskning är långtgående och avsikten är att den föreslagna kriminaliseringen av anskaffning av anordningar, ämnen eller formler eller ritningar skall motsvara den skyldigheten.

2 mom. I momentet föreskrivs att en gärning enligt 1 mom. 2 punkten som skall bestraffas enligt 1 § 1 mom. eller 4 § 2 punkten inte betraktas som förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Momentet skall alltså gälla gärningar som gäller explosiva varor, vapen och andra farliga föremål eller ämnen. Regleringen i fråga om sådana föremål är rätt komplicerad i det föreslagna kapitlet och momentet behövs därför av tydlighetsskäl. Lösningen är denna trots att en fullbordad gärning enligt 1 § även annars går före förberedelse enligt 2 §.

3 §. *Ledande av terroristgrupp.* Paragrafen skall innehålla en straffbestämmelse om ledande av en terroristgrupp som har begått ett brott i terroristiskt syfte. Enligt paragrafens 1 mom. skall den som leder en terroristgrupp som har begått ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, för ledande av terroristgrupp dömas till fängelse i minst två och högst tolv år. Den som leder en terroristgrupp som endast har begått ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten skall för ledande av terroristgrupp dömas till fäng-

else i minst fyra månader och högst sex år (2 mom.). Den som döms för ledande av terroristgrupp skall också dömas för ett i 1 avsett brott som personen i fråga själv eller den terroristgrupp som han eller hon leder har begått eller för ett i 2 § avsett brott (3 mom.). En definition av terroristgrupp finns i 6 §.

1 mom. Enligt förslaget skall den som leder en terroristgrupp som har begått ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, för ledande av terroristgrupp dömas till fängelse i minst två och högst tolv år. Ett enda sådant brott är alltså nog för att gärningsmannen skall kunna dömas för ledande av terroristgrupp.

Enligt artikel 2.2 punkt a i rambeslutet skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att straffbelägga uppsåtligt ledande av terroristgrupp. Enligt artikel 5.3 skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att ledande av terroristgrupp beläggs med ett frihetsstraff med ett maximistraff på minst 15 år. När ledande av terroristgrupp endast avser handlingar enligt artikel 1.1 punkt i (dvs. hot), skall maximistraffet vara minst åtta år.

Enligt den definition som behandlas mer ingående nedan handlar en terroristgrupp för att begå terroristbrott. Av den finska översättningen och även av de andra språkversionerna får man den uppfattningen att gruppen i och för sig inte ännu behöver ha begått något terroristbrott för att ledande av den skall bestraffas. I praktiken kan man dock inte tänka sig att någon person skulle dömas för ledning av terroristgrupp i en situation då gruppen ännu inte har begått något brott. Ledande som begrepp förefaller kräva att gruppen har bedrivit någon verksamhet som visar att den uttryckligen är en terroristgrupp. Det samma kommer också indirekt fram av rambeslutet. Den mildare straffskalan, ett maximistraff på åtta år, har reserverats för situationer då ledande av terroristgrupp endast avser hot, dvs. situationer där det lindrigaste av de brott som anges i brottsförteckningen i artikel 1.1 har begåtts. Om avsikten i rambeslutet hade varit att införa en skyldighet att straffbelägga ledande också när inte ens ett hot har ägt rum, skulle detta ha beaktats i

rambeslutet genom en lindrigare straffskala för sådana fall.

I propositionen har försök till och förberedelse till brott som begåtts i terroristiskt syfte jämförts med dessa brott i den meningen att också försök och förberedelse är gärningar som kan leda till ett gemensamt fängelsestraff på 15 år. En gärning kan stanna vid försök av slumpmässiga skäl och det är inte motiverat att behandla försök så mycket mildare än en gärning som stannar vid försök skulle omfattas av den betydligt mildare straffskalan i 2 mom. När det gäller förberedelse enligt den föreslagna 2 § finns det mer rum för tolkning. Då ordalydelsen i rambeslutet i fråga om ledande av terroristgrupp är mycket lös, är det vid det nationella genomförandet av rambeslutet säkrast att utgå ifrån att också förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte betraktas som en gärning för vilken ledaren av den grupp som gjort sig skyldig till gärningen kan dömas enligt 1 mom. Detta betyder att endast hot skall omfattas av den lindrigare straffskala som anges i 2 mom.

I rambeslutet ges ingen närmare definition av ledare. Straffbestämmelser som gäller ledning av en grupp finns det inte särskilt många av i finsk straffrätt. Ledande eller deltagande i ledande ställning förekommer som gärningssätt i straffbestämmelserna om förberedelse till högförräderi (13 kap. 3 §), olaglig militär verksamhet (13 kap. 4 §) och anförande av våldsamt upplopp (17 kap. 4 §). När någon döms för stämpling i syfte att begå farligt militärt brott (45 kap. 24 §) skall initiativtagaren och ledaren bestraffas strängare. Begreppet ledande av terroristgrupp är dock snävare än i dessa paragrafer. Vid förberedelse till högförräderi och vid olaglig militär verksamhet är gruppen av ledande aktörer mer omfattande, eftersom dessa bestämmelser gäller alla som agerar i ledande ställning. Vid anförande av våldsamt upplopp är det fråga om en oorganiserad folkmassa, medan en terroristgrupp enligt definitionen är en strukturerad grupp med ett gemensamt mål.

Även om det inte behöver vara så att varje terroristgrupp endast har en ledare som kan dömas för ledande, kan antalet ledare per grupp inte vara mer än ett fåtal personer. Ledarskapet kan framgå av gruppens hierarki

men ledande i sig skall inte vara bundet till någon formell ställning utan snarare utgöras av faktisk verksamhet. Exempel på sådan är utfärdande av order och anvisningar.

För ledande av terroristgrupp skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år. Maximistraffet skall alltså vara det strängaste straffet på viss tid enligt strafflagen. Straffskalan är densamma som vid grovt krigföringsbrott och vid grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. Också för dråp kan dömas till fängelse i tolv år, men minimistraffet är då åtta år. Det föreslagna stränga straffet för ledande av terroristgrupp kan motiveras med att brottet är allvarligt. Å andra sidan behövs det stränga maximistraffet för att den i rambeslutet inskrivna skyldigheten om att ledande av terroristgrupp skall beläggas med ett maximistraff på minst 15 år skall uppfyllas. I det föreslagna 3 mom. bestäms om gemensamt straff som när det döms ut kan leda till ett straff på 15 år.

Den föreslagna straffskalan för ledande av terroristgrupp är omfattande, vilket är nödvändigt när man beaktar att brotten i 1 och 2 § inte är lika allvarliga sinsemellan. Även om arten av den gärning gruppen utfört inverkar på hur strängt straff som döms ut och därigenom också på det gemensamma straff som enligt 3 mom. döms ut till ledaren, är det också vid straffmätningen när det gäller ledande av terroristgrupp skäl att beakta hur allvarlig och farlig terroristgruppens verksamhet är.

2 mom. Om en terroristgrupp endast gjort sig skyldig till sådant olaga hot eller sådant falskt alarm som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten skall den ledare som avses i 1 mom. dömas för ledande av terroristgrupp till fängelse i minst fyra månader och högst sex år. Denna lindrigare straffskala baserar sig på bestämmelsen i artikel 5.3, enligt vilken maximistraffet skall vara minst åtta år när ledande av terroristgrupp endast avser hot enligt artikel 1.1 punkt e.

Det hör till undantagen med en situation där en terroristgrupp endast gjort sig skyldig till hot. Det finns därför inget behov att utforma en särskild straffbestämmelse för sådana situationer, utan den lindrigare straffskalan anges i ett särskilt moment.

Maximistraflet i en sådan situation som avses i 2 mom. är fängelse i sex år. För olaga hot eller falskt alarm i terroristiskt syfte kan enligt 1 § 1 mom. 1 punkten dömas till fängelse i tre år, vilket innebär att det gemensamma straff som kan dömas ut enligt 3 mom. kan bli nio år. Detta räcker för att uppfylla rambeslutets krav på ett maximistraff på åtta år. För detta skulle det också räcka med ett fem års maximistraff för sådant ledande av terroristgrupp som anges i 2 mom. I strafflagen har dock fem år inte använts som maximilängd för straff.

3 mom. Den som döms för ledande av terroristgrupp skall också dömas för ett i 1 § avsett brott som personen i fråga själv eller den terroristgrupp som han eller hon leder har begått eller för ett straffbart försök till ett sådant brott eller för ett i 2 § avsett brott.

Enligt rambeslutet skall det i regel vara möjligt att döma ut ett maximistraff på åtminstone 15 år för ledande av terroristgrupp. I Finland kommer ett maximistraff på 15 år enligt 2 kap. 2 § 1 mom. i fråga som maximilängd på fängelsestraff på viss tid. Enligt 7 kap. 2 § får det strängaste maximistraff som kan följa på de olika brotten överskridas när ett gemensamt straff bestäms, men strafftiden får inte vara längre än den sammanlagda tiden för brottens maximistraff. Det strängaste maximistraflet får överskridas med tre år, om det strängaste maximistraflet är fängelse på viss tid, minst fyra år. I samband med förhandlingarna om rambeslutet meddelade Finland att det kommer att göra det möjligt att döma ut straff på 15 år på så sätt att ledare döms till gemensamt straff.

För ledande av terroristgrupp skall dömas till fängelse i högst 12 år. För alla brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 1 § samt för förberedelse till sådana brott enligt 2 § är maximistraflet fängelse i tre år eller mer. Det gemensamma fängelsestraflet kan alltså vara 15 år som i rambeslutet (i det fall som avses i 2 mom. dock nio år). På motsvarande sätt skall straffbara försök beaktas. För försök utdöms straff självfallet endast när försök enligt respektive straffbestämmelse är straffbart. I den föreslagna 1 § 1 mom. 1 punkten och 2 § finns endast sådana brott för vilka gäller att försök inte är straffbart. Vissa sådana brott finns också i de övriga punkterna i

1 § 1 mom. (framkallande av fara, sprängämnesbrott, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen och grov miljöförstöring). Till dessa delar skall gärningar som har karaktär av försök bedömas som straffbara försök till andra brott eller som fullbordade brott, såsom anförts i den allmänna motiveringen. Både till den del försök är straffbara och till den del de skall bedömas som fullbordade brott är det möjligt att med beaktande av den allmänna straffnedsättningsregeln för försök (4 kap. 1 §) döma ut ett straff på åtminstone tre år för dem. När ett brott som begås i terroristiskt syfte stannar vid försök kan det gemensamma fängelsestraflet alltså vara fängelse i 15 år.

Det föreslagna 3 mom. skall för det första föreskriva att den som leder en terroristgrupp skall dömas, inte bara för ledandet av terroristgruppen i sig utan också för ett brott i terroristiskt syfte som han eller hon har gjort sig skyldig till eller för ett straffbart försök eller för förberedelse till ett sådant brott. Brottet skall kunna specificeras.

En ledare av en terroristgrupp skall förutom för ledande dömas, inte bara för ett sådant brott som han eller hon personligen har gjort sig skyldig till eller varit delaktig i, utan också för andra i 1 eller 2 § avsedda brott som terroristgruppen har begått eller för straffbara försök till sådana brott. Det är fråga om en exceptionell bestämmelse som utvidgar ledarens ansvar också till sådana av gruppen begångna gärningar som enligt de allmänna bestämmelserna om medgärningsmannaskap eller delaktighet och etablerad rättspraxis inte annars kunde tillräknas ledaren. Genom bestämmelsen betonas ledarens ansvar och användningen av t.ex. mellanhänder för att undfly ansvar förhindras. Det strikta ledaransvaret förutsätter å andra sidan att endast sådana personer som besitter verklig makt att bestämma över organisationens verksamhet betraktas som ledare.

Gruppen i sig kan inte begå brott. Uttrycket ”brott som terroristgruppen har begått” hänvisar till ett sådant brott som har begåtts på gruppens vägnar. Dessutom skall gärningsmannen höra till gruppen eller agera på uppdrag av en person som hör till gruppen.

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte

ett objektivt ansvar oberoende av tillräknelighet. När det är fråga om farliga brott som begåtts av en terroristgrupp är det motiverat att anse att gruppledarens ansvar i princip också skall utsträckas till sådana enskilda brott som överensstämmer med gruppens verksamhetsidé och i vilka ledaren inte kan anses vara delaktig eller ens medhjälpare. Ett sådant ansvar som går utöver det normala baserar sig alltså på samma synpunkter som det tidigare förslaget om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott (RP 183/1999 rd). I bägge fallen skall straffansvaret sträcka sig längre än vad som följer av delaktighetsansvaret.

Inte heller rambeslutet kan dock anses förutsätta att en ledare för en terroristgrupp skall dömas också för brott som gruppen begått när det framgår att han eller hon inte kan anses ansvarig för dem. Läran om förmannens ansvar för brott som de underlydande har begått har utvecklats i synnerhet inom den internationella straffrätten. Eftersom krigföring som sådan inte är ett brott är militära befälhavares och andra förmäns agerande naturligtvis inte av samma slag som när det gäller en ledare av en terroristgrupp. Trots det kan man få en viss tolkningshjälp av praxis inom den internationella straffrätten.

Av artikel 28 punkt a i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen framgår t.ex. att en militär befälhavares ansvar endast sträcker sig till gärningar som utövas av styrkor under hans eller hennes effektiva befäl och kontroll eller effektiva myndighet och kontroll till följd av hans eller hennes oförmåga att utöva kontroll över dessa styrkor på ett riktigt sätt. De ytterliga förutsättningarna för detta ansvar är av två slag. För det första har den militära befälhavaren eller den som tjänstgjorde som sådan antingen vetat eller, med hänsyn till omständigheterna vid tillfället, borde ha vetat att styrkorna var i färd med eller stod i begrepp att utföra brotten i fråga. Bedömningen av om befälhavaren borde ha känt till de underordnades gärningar måste således göras utifrån omständigheterna vid det tillfälle då händelserna inträffade. Dessutom förutsätter det straffrättsliga ansvaret att den militära befälhavaren eller den som tjänstgjorde som sådan har underlåtit att vidta alla tillgängliga nödvändiga och skäliga

åtgärder för att motverka eller avvärja att brotten utfördes eller för att hänskjuta saken till berörda myndigheter för undersökning och väckande av åtal. Punkt b i artikeln gäller andra förhållanden mellan förmän och underordnade än sådana som grundar sig på militär befälsrätt. Förmannens ansvar ingår också i stadgorna för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen. Rättspraxis som belyser saken har uppkommit i dessa tribunaler och i tribunaler verksamma under tiden efter andra världskriget.

Av stadgorna för de internationella krigstribunalerna och av internationell rättspraxis kan man dra den slutsatsen att förmannens ansvar elimineras om ett verkligt förhållande chef-underlydande inte har existerat. På motsvarande sätt innebär detta för ledaren av en terroristgrupp att han eller hon inte kan vara ansvarig åtminstone för sådana gärningar som inte har utförts inom ramen för gruppens verksamhet. Ledaren svarar t.ex. inte för ett terroristbrott som i och för sig skulle kunna begås av gruppen men som gruppen har begått utanför själva verksamheten och även i övrigt utan att handla på gruppens vägnar. För att detta skall understrykas talas i momentet om ledarens ansvar för "terroristgruppens" gärningar. Ledaren kan inte heller vara ansvarig när han eller hon inte har varit medveten om en gärning som en gruppmedlem har utfört eller givit någon annan i uppdrag att utföra och inte heller om ledaren har försökt förhindra gärningen.

Om det i terroristiskt syfte begångna brott som tillräknas ledaren är sådant att straffet som skall dömas ut är fängelse på livstid, skall gärningsmannen enligt den allmänna regeln (7 kap. 1 § 3 mom.) som gemensamt straff för samtliga brott dömas till livstids fängelse. Mord är ett sådant brott. Inom ramen för ovan anförda principer kan en ledare dömas för mord som personen i fråga själv eller den terroristgrupp som han eller hon leder har begått.

Även om straffet i praktiken inte påverkas av att gärningsmannen döms för mord och även för ledande av terroristgrupp, är utgångspunkten för den föreslagna paragrafen dock inte att låta bli att bestraffa ledande om gärningsmannen döms till livstids straff för något annat brott. Om en ledare för en terro-

ristgrupp var ansvarig för mord skulle en sådan utgångspunkt leda till att det i domen inte behövde nämnas att han eller hon också gjort sig skyldig till ledande av terroristgrupp, medan ledande skulle nämnas om terordåden var lindrigare. Ett sådant förfarande skulle inte i tillräcklig grad föra fram det speciellt klandervärda i ledandet av en terroristgrupp.

4 §. *Deltagande i en terroristgrupps verksamhet.* Enligt artikel 2.2 punkt b i rambeslutet skall varje medlemsstat straffbelägga deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Som exempel på deltagande nämns i rambeslutet att förse gruppen med information eller ge den materiellt stöd eller bidra med finansiering. För allt deltagande gäller att den involverade skall vara medveten om att deltagandet kommer att bidra till gruppens brottsliga verksamhet.

Deltagande beskrivs alltså mycket allmänt i rambeslutet. Det är dock klart att det vid deltagande är fråga om aktiv verksamhet. I det ursprungliga förslaget till rambeslut föreslogs att också olika former av understöd till en terroristgrupp skall kriminaliseras, men denna gärningsform lämnades bort vid den fortsatta behandlingen.

I den allmänna motiveringen presenteras resolution 1373, som FN:s säkerhetsråd godkände 2001. Enligt kläm 2 punkt a i resolutionen skall alla stater avstå från att använda någon form av aktivt eller passivt understöd till sammanslutningar eller personer som är involverade i terroristhandlingar samt bekämpa rekrytering av medlemmar till terroristgrupper och eliminera vapenleveranser till terrorister.

Av ordalydelsen i punkten framgår inte direkt om staterna bara själva skall avstå från den i punkten nämnda verksamheten eller om det förutsätts att varje stat skall kriminalisera dessa handlingar. En rapporteringsanvisning som utfärdats av den kommitté som övervakar genomförandet av resolutionen tyder dock på att utgångspunkten åtminstone för övervakningskommittén är kriminalisering. I rapporteringsanvisningen frågas nämligen vilka straffbestämmelser som förbjuder rekrytering av medlemmar till en terroristgrupp samt vapenleverans till gruppen. Övervakningskommitténs anvisning är visserligen

inte bindande.

När gärningssätten för deltagande i en terroristgrupps verksamhet preciseras kan man som hjälp också använda de straffbestämmelser i gällande strafflag som gäller verksamhet i grupp. Bestämmelser om förberedelse till högförräderi finns i 13 kap. 3 §. Den som i syfte att begå högförräderi 1) träder i förbindelse med en främmande stat eller dess agent, 2) tillverkar, skaffar, samlar eller lagrar vapen, ammunition eller annan jämförbar utrustning som lämpar sig för våldshandlingar, 3) ger utbildning i vapenbruk eller användning av annan utrustning som lämpar sig för våldshandlingar eller 4) värvar eller samlar manskap eller utrustar manskap med vapen, skall dömas för förberedelse till högförräderi. För förberedelse till högförräderi döms också den som grundar eller organiserar en sammanslutning vars syfte är att med våld upphäva eller ändra Finlands statsförfattning eller statskick, deltar i ledande ställning eller annars på ett framträdande sätt i en sådan sammanslutnings verksamhet eller, medveten om dess syfte, ger den ett betydande ekonomiskt, organisatoriskt eller annat sådant stöd.

För olaglig militär verksamhet döms enligt 13 kap. 4 § den som olagligen grundar, organiserar eller utrustar en militärt uppbyggd sammanslutning med politiskt syfte, intar en ledande ställning i en sådan sammanslutning, ekonomiskt eller annars på ett betydande sätt stöder sammanslutningen eller inom den anordnar eller meddelar militär utbildning.

För förberedelse till väpnat störande av allmän ordning döms enligt 17 kap. 5 § den som i avsikt att begå något av de brott som närmare uppräknas i paragrafen värvar eller samlar beväpnat manskap.

En regeringsproposition med förslag till bestämmelser om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott har avlåtits till riksdagen. Den bygger på en år 1998 godkänd gemensam åtgärd om att göra deltagande i en kriminell organisation till ett brott i Europeiska unionens medlemsstater (EGT L 351, 29.12.1998, s. 1—3). Enligt förslaget skall en ny 1 a § fogas till 17 kap. Den som aktivt deltar i sådan av en kriminell organisation bedriven verksamhet vars syfte är att begå brott för vilka det föreskriv-

na maximistrafvet är fängelse i minst fyra år eller hets mot folkgrupp, skall dömas för deltagande i en kriminell organisations verksamhet. En förutsättning för straffbarhet är att ett sådant brott faktiskt begås. Det föreslagna straffet är böter eller fängelse i högst ett år. I propositionen nämns exempel på deltagande i en kriminell organisations verksamhet: värvning av nya medlemmar till organisationen, deltagande i organisationens möten, insamlande av avgifter för att finansiera verksamheten, anskaffning av verksamhetslokaler för organisationen och anskaffning eller tillverkning av vapen eller andra hjälpmedel som är avsedda att användas vid begåendet av brott. Det har konstaterats att deltagande i verksamheten alltid ligger längre från själva brottet än medhjälp. I utlåtandena om propositionen (GrUU 10/2000 rd, FvUU18/200 rd) noterades en viss inexakthet i fråga om rekvisiten. Samtidigt konstaterades att detta problem delvis försvinner genom att förutsättningen för straffbarhet är att huvudgärningen begås.

Rambeslutet om bekämpande av terrorism skiljer sig väsentligt från den gemensamma åtgärden om deltagande i en kriminell organisations verksamhet, eftersom rambeslutet inte förutsätter att ett brott faktiskt begås. Enligt den gemensamma åtgärden om deltagande i en kriminell organisations verksamhet kan en medlemsstat, om de allmänna principerna i den nationella straffrätten så kräver, föreskriva att straffbarhet förutsätter att ett brott de facto har begåtts. I rambeslutet finns inget sådant undantag. Enligt rambeslutet är en terroristgrupp en grupp som handlar "för att begå terroristbrott". I samband med 3 § ansågs att en förutsättning för att ledande av terroristgrupp skall kunna bestraffas är att gruppen har gjort sig skyldig åtminstone till straffbar förberedelse. Det finns inga motsvarande grunder för att ta detta som utgångspunkt för straffbestämmelsen om deltagande i en terroristgrupps verksamhet, utan deltagande skall straffbeläggas också när själva gärningen eller förberedelsen till den ännu inte har utförts. Av denna anledning skall straffbestämmelsen vara så detaljerat utformad som möjligt. Eftersom rambeslutet i detta avseende är allmänt hållet, blir det dock i paragraferna nödvändigt att använda också

en allmän hänvisning till andra lika allvarliga gärningar.

Enligt förslaget skall den dömas för deltagande i en terroristgrupps verksamhet som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet 1) grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp, 2) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen, 3) ordnar eller försöker ordna utbildning för en terroristgrupp eller ger en terroristgrupp utbildning för brottslig verksamhet, 4) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver samt fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, 5) för att gynna en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp, eller 6) på något annat lika allvarligt sätt arbetar till förmån för en terroristgrupp.

Bestämmelser om finansiering av terrorism, som skall ses som ett specialfall av deltagande i en terroristgrupps verksamhet, ingår i 5 §. En definition av terroristgrupp ingår i 6 §.

Deltagande i en terroristgrupps verksamhet skall i likhet med de övriga brotten i kapitlet vara straffbart endast om brottet begås uppsåtligt. På grund av straffbestämmelsens speciella karaktär skall avsikt eller vetskap som uttrycker uppsåt nämnas särskilt i det inledande stycket i paragrafen. Även i rambeslutet nämns särskilt att deltagande måste ha skett med vetskap om att deltagandet kommer att bidra till gruppens brottsliga verksamhet. För konsekvensens skull nämns i paragrafens inledande stycke också en högre grad av uppsåt, dvs. att gärningen har utförts för att främja denna brottsliga verksamhet.

Kravet på uppsåt innebär för det första att den som deltar i verksamheten åtminstone

skall vara medveten om att han eller hon handlar till förmån för en terroristgrupp. Denna medvetenhet skall inbegripa vetskap om att det är fråga om en grupp som motsvarar definitionen i den föreslagna 6 §. En person kan t.ex. överlåta lokaler till en privatperson utan att på något sätt få veta att lokalerna kommer att utnyttjas av en grupp. Denna person handlar då inte uppsåtligt på det sätt som avses i paragrafen. Uppsåt förutsätter dessutom att gärningsmannen är medveten om gruppens avsikt att begå terroristbrott. Om personen i fråga tror att han eller hon har att göra med t.ex. något annat slag av kriminell grupp handlar han eller hon inte uppsåtligt.

Dessutom skall personen handla åtminstone med vetskap om att verksamheten främjar terroristgruppens brottsliga verksamhet. Eftersom med terroristgrupp avses en grupp som handlar för att begå brott i terroristiskt syfte, avses med brottslig verksamhet i detta sammanhang sådana brott som anges i 1 och 2 §. Om en person i och för sig är medveten om att han eller hon har att göra med en terroristgrupp, men tror att hans eller hennes verksamhet främjar t.ex. egendomsbrott utan samband med terrordåd, handlar han eller hon inte heller då med vetskap om verksamhetens art på det sätt som förutsätts i paragrafen. Såsom ovan konstaterades avser "brottslig verksamhet" dock inte att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller förberedelse till ett sådant ännu skulle ha begåtts.

1 punkten. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms för det första den som grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp.

Att grunda och organisera är åtgärder av avgörande betydelse för att en grupp skall kunna uppstå och fortbestå. Organiserandet kan ske när gruppen grundas eller utgöras av andra aktiva åtgärder av ytterst stor betydelse för gruppens existens. Det skall i sig inte vara straffbart att ansluta sig som medlem. Att endast delta i möten är inte heller det nog för att kriterierna för aktiva åtgärder skall uppfyllas. En terroristgrupp har inte ens nödvändigtvis något formellt medlemskap. Även om ett sådant existerade skulle medlemskap inte utgöra ett avgörande kriterium. De som

grundar en grupp och organiserar den kan handla utan att vara medlemmar i gruppen. Det är klart att det varken enligt denna punkt eller de andra föreslagna bestämmelserna är straffbart att understödja en grupp genom att framföra åsikter eller att ge sitt stöd på något annat sätt.

Värkning kan ske i diskussioner på tumanhand eller i större skala, i samband med grundandet eller senare. Värningen har genomförts först när den person som den riktar sig till har anslutit sig till gruppen. Med värkning jämföras därför försök att värva, som i fråga om klandervärdhet kan ligga nära en framgångsrik värkning.

2 punkten. Det är också fråga om deltagande i en terroristgrupps verksamhet om någon utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen.

Enligt 1 § 1 mom. eller 2 § 1 mom. 2 punkten kan det vara straffbart att i terroristiskt syfte överlåta eller inneha explosiva varor eller vapen. När en grupp utrustas med vapen är det fråga om en mer omfattande verksamhet. För det första ställs vapnen till gruppens förfogande, medan det i 1 och 2 § t.ex. kan vara fråga om att överlåta ett vapen till en enskild person. Begreppet "utrusta" visar att det inte är fråga om ett enskilt vapen eller en mindre mängd skjutförnödenheter, utan att det måste finnas mer av vapnen och de föremål och ämnen som nämns i punkten. Urusta kan också innebära att skaffa vapen eller de föremål eller ämnen som avses i punkten eller att överlåta dem till gruppen, antingen mot vederlag eller gratis.

Med explosiva varor, vapen och skjutförnödenheter jämföras ämnen och förnödenheter som är avsedda för tillverkning av dem. Med andra farliga föremål eller ämnen avses detsamma som i 2 § 1 mom. 2 punkten.

Med utrusta jämföras också försök att utrusta, vilket närmast kan vara ett försök att skaffa vapen.

3 punkten. Deltagande i en terroristgrupps verksamhet är det också om någon ordnar eller försöker ordna utbildning för en terroristgrupp eller ger en terroristgrupp utbildning för brottslig verksamhet.

Den utbildning som avses i punkten är inte specificerad, det enda kriteriet är att den ordnas med tanke på gruppens brottsliga verksamhet. En typisk sådan är utbildning i användningen av skjutvapen eller explosiva varor eller annan träning i att begå brott. Politisk eller ideell utbildning kan i allmänhet inte betraktas som sådan utbildning.

Med att ordna utbildning avses att organisera den och genomföra den i praktiken. Med detta jämföras försök att ordna utbildning. Punkten gäller naturligtvis inte utbildning som myndigheter eller organisationer har tillstånd att ge, t.ex. i användning av vapen, förutsatt att de inte ger den för att främja en brottslig organisations verksamhet eller med vetskap om att utbildningen främjar sådan verksamhet.

4 punkten. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms den som för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver samt fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet.

Ett exempel på deltagande i en terroristgrupps verksamhet är enligt rambeslutet att förse den med "materiellt stöd". I den föreslagna punkten anges mer exakt vad som avses med detta, dvs. hjälpmedel. Utgångspunkten är att hjälpmedlen skall vara av synnerlig vikt med tanke på terroristgruppens verksamhet. Lokaler och andra utrymmen som gruppen behöver samt fordon nämns särskilt. Också i fråga om fordon gäller kravet att de skall vara av synnerlig vikt med tanke på gruppens verksamhet. Detta extra krav gäller inte lokaler och andra utrymmen, eftersom sådana alltid bör anses vara ytterst viktiga. Med lokaler jämföras andra utrymmen som gruppen behöver, t.ex. för att in kvartera eller gömma en medlem. Andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet kan t.ex. vara databehandlings- eller kommunikationsutrustning eller förfälskade dokument eller falska pengar. Bestämmelser om anskaffning av medel finns i 5 §, där det föreskrivs om finansiering av terrorism.

Som gärningssätt nämns för det första anskaffning. Om detta sker illegalt, kan gärningen i princip bedömas också t.ex. som

grov stöld eller som kapning. Valet mellan olika straffbestämmelser avgörs då med stöd av subsidiaritetsklausulen i slutet av paragrafen. Försök att skaffa jämföras med att skaffa.

Gärningssättet överlåtelse nämns också. Här, liksom i den föreslagna paragrafen i övrigt, skall kravet på uppsåt säkerställa att t.ex. en hyresvärd eller handelsman som handlat i god tro inte skall kunna bestraffas för deltagande i en terroristgrupps verksamhet.

5 punkten. Ett annat exempel på deltagande i en terroristgrupps verksamhet som nämns i rambeslutet är att förse terroristgruppen med "information". I den föreslagna punkten används en exaktare ordalydelse. En utgångspunkt är dessutom att informationen skall vara viktig. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms den som för att gynna en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp.

Gärningssättet är av samma slag som i straffbestämmelsen om spioneri (12 kap. 5 §). Gärningen skall rikta sig mot en stat eller en internationell organisation. En definition av internationell organisation ingår i 6 §. För att deltagande i en terroristgrupps verksamhet skall vara straffbart skall gärningen ha utförts uttryckligen för att gynna terroristgruppen och alltså inte enbart för att skada en stat eller en organisation eller t.ex. endast av nyfikenhet.

Information t.ex. om landets försvar, beredskap för undantagsförhållanden, energiförsörjning eller säkerhetsarrangemang i centrala statsorgans lokaler kan vara sådan information att den om den kommer till en terroristgrupps kännedom allvarligt kan skada staten. Också en internationell organisation kan ha sådan information, t.ex. om säkerhetsarrangemangen i sitt högkvarter. Den information som avses i punkten behöver i och för sig inte vara hemligstämplad, utan såsom vid tolkningen av spioneribestämmelsen är uppgifternas betydelse avgörande för om de skall hållas hemliga eller ej.

För att det skall vara fråga om deltagande i

en terroristgrupps verksamhet skall informationen, om den kommer till terroristgruppens kännedom, vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en organisation. Informationen skall alltså vara sådan att den i normala fall förorsakar allvarlig skada, men sådan skada har inte nödvändigtvis ännu förorsakats.

De gärningssätt som nämns är anskaffning av information, med vilket försök till anskaffning av information jämföras, samt förmedling och överlåtelse av information till en terroristgrupp eller röjande av information för en terroristgrupp.

6 punkten. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet döms också den som på något annat lika allvarligt sätt som de som nämns i punkterna 1—5 arbetar till förmån för en terroristgrupp.

På grund av rambeslutets allmänna karaktär är en sådan icke närmare specificerad punkt nödvändig. Såsom framgår av punkterna 1—5 är tröskeln för att döma för deltagande dock relativt hög. Inte heller denna punkt gör det möjligt att döma ut straff t.ex. enbart för deltagande i gruppens möten, stödjande av gruppen genom åsiktsyttringar eller annat understöd.

Enligt punkten kan åtminstone sådana även annars straffbara gärningar bestraffas som har utförts i syfte att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet eller med vetskap om att denna verksamhet främjas. En sådan är penningtvätt av medel som en terroristgrupp förvärvat genom brott. Enligt gällande lag bestraffas penningtvätt som häleri, grovt häleri eller yrkesmässigt häleri (32 kap. 1—3 §). I regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott och av vissa lagar som har samband med dem (RP 53/2002) föreslås en särskild straffbestämmelse om penningtvätt. Både enligt gällande lag och regeringens proposition är det strängaste straffet för penningtvätt fängelse i sex år, vilket innebär att maximistraffet för deltagande i en terroristgrupps verksamhet är högre. Om någon har utfört penningtvätten åtminstone med vetskap om att den främjar terroristgruppens brottsliga verksamhet, kan bestämmelsen om deltagande i en terroristgrupps verksamhet tillämpas i stället för bestämmelserna om penningtvätt.

Enligt punkten kan vissa i och för sig lagliga handlingar bli straffbara. Åtminstone skötsel av en terroristgrupps ekonomi eller ekonomisk rådgivning av vikt för gruppens verksamhet torde vara lika allvarliga gärningssätt som de som anges i punkterna 1—5. Om också kravet på uppsåt uppfylls, kan sådan verksamhet anses som deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Att däremot biträda en terroristgrupps medlem vid en rättegång, att ge medlemmen juridiska råd eller annan rättshjälp kan inte i något fall anses vara sådant deltagande i en terroristgrupps verksamhet som avses i punkten. En annan tolkning skulle äventyra den åtalades rätt att försvara sig, en rätt som garanterats bl.a. i artikel 6.3.c i Europarådets människorättskonvention.

Straffskala och subsidiaritetsklausul. För deltagande i en terroristgrupps verksamhet skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. Om en gärning skall bestraffas enligt 1 eller 2 §, skall dock de bestämmelserna tillämpas. Om däremot en lika sträng eller strängare straffskala för gärningen bestäms på något annat ställe i lag, tillämpas den straffbestämmelsen.

Enligt artikel 5.3 i rambeslutet skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att deltagande i en terroristgrupps verksamhet beläggs med ett frihetsstraff med ett maximistraff på minst åtta år. Det föreslagna maximistraffet har alltså valts på basis av rambeslutet. Det föreslagna minimistraffet är fängelse i fyra månader. Även om strävan har varit att lämna bort de lindrigaste brotten ur de olika gärningssätten för deltagande i en terroristgrupps verksamhet, kan det dock i vissa situationer vara nödvändigt att använda också relativt lindriga straff. På grund av detta föreslås en omfattande straffskala. Den föreslagna straffskalan är också densamma som i 34 kap. 9 b § om finansiering av terrorism och den straffskala som föreslås också i denna proposition i fråga om finansiering av terrorism. Valet av samma straffskala kan motiveras med att gärningarna är av samma typ, vilket också framgår av rambeslutet där finansiering av gruppens verksamhet nämns som ett exempel på deltagande i en terroristgrupps verksamhet.

Det föreslagna maximistraffet, som överensstämmer med rambeslutet, möjliggör strängare straff än de som kan dömas ut för flera av de brott som anges i 1 och 2 § och i synnerhet för medhjälp till dem, eftersom straffskalan lindras när det är fråga om medhjälp. Deltagande är dock en mindre allvarlig gärning än själva huvudgärningen eller medhjälp till en sådan. När det är fråga om deltagande är det inte alls säkert att det terroristbrott som skall dömas som huvudgärning alls existerar. Om någon t.ex. har fungerat som medhjälpare till ett brott för vilket straffet enligt 1 eller 2 § är fängelse i högst tre år kan han enligt nedsättningsbestämmelsen i 5 kap. 3 § dömas till fängelse i minst 14 dagar och högst två år och tre månader. Om gärningen å andra sidan har utförts till förmån för en terroristgrupp, förefaller i synnerhet den föreslagna 6 punkten tillåta bestraffning på så sätt att såväl minimi- som maximistraffet är mångdubbelt strängare än det straff som döms ut för medhjälp.

Den allmänna utgångspunkten är att tillämpningen av en specialbestämmelse går före tillämpningen av en allmän bestämmelse. Förhållandet mellan de föreslagna 1 och 2 § samt å andra sidan 4 § i egenskap av specialbestämmelser och allmänna bestämmelser är inte helt entydigt. Å ena sidan gäller 4 § en terroristgrupp, medan 1 och 2 § gäller också andra terroristbrott än sådana som begås av terroristgrupper. Å andra sidan gäller 1 och 2 § endast en viss typ av klart specificerade brott, medan 4 §, och särskilt dess 6 punkt, är allmänt utformad. Den senare aspekten bör ses som ett tyngre vägande argument för att man när såväl 1 eller 2 § som 4 § förefaller tillämplig, skall tillämpa 1 eller 2 § också när det leder till ett lindrigare straff än om 4 § tillämpades. En sådan reglering av förhållandet mellan paragraferna säkerställer också konsekvens inom straffsystemet. Det avgörande kan inte i detta fall vara att maximistraffet enligt 4 § i många fall är högre. Det föreslagna maximistraffet i 4 § baserar sig nämligen på rambeslutet, där det till denna del inte tagits hänsyn till konsekvensen i det nationella straffrättsystemet.

Tillämpningsområdet för den föreslagna 4 § skall alltså gälla gärningar som inte är så nära förknippade med ett brott som begåtts i

terroristiskt syfte att den som begått brottet kan dömas som gärningsman eller som delaktig i ett sådant brott. Vid straffmätningen gäller det att beakta att straffet för deltagande i verksamheten står i proportion till det straff som döms ut för den eventuella huvudgärningen och i synnerhet för medhjälp till den. Deltagande i verksamheten ligger längre från själva brottet än medhjälp. Om huvudbrottet inte har begåtts skall straffet för deltagande i verksamheten mätas ut med beaktande av vilket slag av brott gruppens verksamhet har riktat sig till och straffet för deltagande i verksamheten ställas i förhållande till det straff som hade kunnat dömas ut för ett sådant fullbordat brott. De strängaste straffen paragrafen tillåter kommer alltså i fråga i en sådan förmodligen rätt ovanlig situation då det har begåtts ett brott som enligt 1 § skall bestraffas mycket strängt, men den som deltagit i gruppens verksamhet ändå inte kan dömas som gärningsman eller annars delaktig i brottet.

Den föreslagna 4 § är subsidiär också när ett lika stängt eller strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag. Flera av de brott som anges i 1 § har företräde framför 4 § också på denna grund. Också bestämmelsen om ledande av terroristgrupp i 3 § skall ha företräde framför 4 §. Bestämmelsen om ledande av terroristgrupp i 3 § har företräde också i det fall som anges i dess 2 mom., eftersom maximilängden på det gemensamma fängelsestraff som döms ut enligt 3 mom. i samma paragraf då är fängelse i nio år. Finansiering av terrorism, som den föreslagna 5 § handlar om, skall anses om ett specialfall av deltagande i en terroristgrupps verksamhet och skall tillämpas före 4 §. Med tanke på detta har det föreslagits att bestämmelsen i 4 § inte heller skall tillämpas då ett lika strängt straff för gärningen bestäms på något annat ställe.

5 §. *Finansiering av terrorism.* Det föreslås att en bestämmelse om finansiering av terrorism skall tas in i 34 a kap. om terroristbrott. I samband med ikraftträdandet av FN:s konvention om bekämpande av finansiering av terrorism togs en ny 9 b § om finansiering in i 34 kap. Den nu föreslagna paragrafen innehåller vissa ändringar jämfört med nämnda paragraf. Till övriga delar hänvisas till moti-

veringen i regeringens proposition om ikraftträdande av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism (RP 43/2002 rd).

Paragrafens 1 mom. skall ändras så att det i nästan alla punkter i momentet hänvisas till de internationella konventioner mot terrorism som nämns i bilagan till konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism. Det straffbara beteendet begränsas på så sätt endast till sådana gärningar som avses i finansieringskonventionen. De enda gärningar som saknar en hänvisning till internationella konventioner är tagande av gisslan samt kapning, vilka nämns i 1 punkten. Bestämmelsen om tagande av gisslan har sitt upphov i kampen mot den internationella terrorismen, men den kan också tillämpas t.ex. på barnaröv i utpressningssyfte (RP 94/1993 rd). Det har inte ansetts befogat att lämna sådana gärningar utanför finansieringsbestämmelsen. Den gällande bestämmelsen om kapning av fartyg i 34 kap. 11 § baserar sig också på internationella konventioner mot terrorism. I denna proposition föreslås att bestämmelsen skall utsträckas till att också omfatta kapning av spårfordon och motordrivna forskaffningsmedel i kollektivtrafik. Om det i fråga om paragrafen hänvisades till de konventioner som avses i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, skulle de föreslagna utvidgningarna i paragrafen inte omfattas av tillämpningsområdet för paragrafen om finansiering, vilket inte bör anses ändamålsenligt.

I paragrafens 1 mom. 4 punkt nämns straffbar användning av kärnenergi som ett möjligt finansieringsobjekt. Olovlig användning av kärnenergi och brott mot stadgandena i kärnenergilagen, vilket nämndes i detta sammanhang i den tidigare bestämmelsen om finansiering av terrorism i 34 kap. 9 b § 1 mom. 2 punkten, behöver inte längre nämnas, eftersom den straffbestämmelse i kärnenergilagen (990/1987) som gällde dem har upphävts och ersatts med en bestämmelse om straffbar användning av kärnenergi i 44 kap. 10 § strafflagen (400/2002).

Enligt paragrafens 2 mom. skall även den dömas för finansiering av terrorism som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller medvetenskap om att de skall användas till att finansie-

ra de brott som avses i kapitlets 1 §. Den hänvisning till andra paragrafer i strafflagen som finns i gällande bestämmelse om finansiering av terrorism i 34 kap. 9 b § 2 mom. behövs inte längre. I 1 § i kapitlet om terroristbrott, vilken det hänvisas till i den föreslagna paragrafens 2 mom., ingår nämligen de andra brott som finns i bestämmelsen om finansiering av terrorism i 34 kap. 9 b § 2 mom., som baserar sig på artikel 2.1 b i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism. I artikel 2.1 b uppställs för de brott som avses där inget sådant villkor som ingår i den föreslagna 34 a kap. 1 § och även anges i rambeslutet och enligt vilket gärningen skall vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Man kan dock anse att de gärningar som avses i nämnda punkt i konventionen uppfyller villkoret, eftersom det i konventionen förutsätts att uppsåtet med gärningen på grund av dess beskaffenhet eller det sammanhang i vilket den utförs är att injaga skräck i en befolkning eller att förmå en regering eller en internationell organisation att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd. Sådana gärningar kan också utan något uttryckligt villkor anses vara ägnade att allvarligt skada t.ex. en stat. Det föreslagna 2 mom. är således vad tillämpningsområdet beträffas inte mer begränsat än vad konventionen förutsätter och momentet uppfyller de krav som konventionen ställer.

I paragrafens 4 mom. föreslås en likadan subsidiaritetsklausul som i bestämmelsen om deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Det föreslagna maximistraffet i paragrafen om finansiering av terrorism överensstämmer med rambeslutet och möjliggör strängare straff än de som kan dömas ut för flera av de brott som anges i 1 och 2 § och för medhjälp till dem. Dessutom skall finansiering av terrorism vara straffbar oberoende av om själva terroristbrottet begås eller inte. Finansiering av terrorism kan i vissa fall bli straffbar också som delaktighet i brott, även som medgärningsmannaskap. Det är nämligen möjligt att anse att finansieringen som helhet betraktad bildar en så väsentlig del av verkställigheten av det brott som begås i terroristiskt syfte att finansören kan bestraffas som medgärningsman. Om det förefaller möjligt att till-

lämpa såväl 1 som 5 § på gärningen skall således i första hand 1 § tillämpas, också när det skulle leda till ett lindrigare straff än 5 §. Detsamma gäller också förhållandet mellan 2 och 5 §. I vissa situationer är det möjligt att betrakta finansiering av terrorism t.ex. som sådant uppgörande av en plan för att begå ett brott i terroristiskt syfte som avses i den föreslagna 2 § 1 mom. I punkten eller som delaktighet i ett sådant brott.

Den föreslagna subsidiaritetsklausulen gör det möjligt att iakttä konsekvens inom straffsystemet, även om maximistrafte för finansiering av terrorism baserar sig på kraven i rambeslutet. Tillämpningsområdet för den föreslagna 5 § skall gälla gärningar som inte är så nära förknippade med själva terroristbrottet att finansören kan bestraffas som gärningsman eller annars delaktig i ett sådant brott. Vid straffmätningen gäller det således att beakta att straffet för finansiering av terrorism står i proportion till det straff som döms ut för den eventuella huvudgärningen och i synnerhet för medhjälp till den. Också i regeringens proposition om ikraftträdande av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism hänvisades till detta.

Enligt subsidiaritetsklausulen skall den föreslagna 5 § vara subsidiär också när strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag. Många av brotten i 1 § skulle på denna grund gå före 5 §, såsom också 3 § om ledande av terroristgrupp. Finansiering av terrorism har däremot företräde framför 4 § om deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Av denna anledning skall 5 § inte vara subsidiär när ett lika strängt straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

Det föreslås att subsidiaritetsklausulen skall täcka också de gärningar som avses i paragrafens 1 mom. 1—5 punkten och straffbara försök till sådana samt delaktighet i sådana. Om en gärning skall bestraffas som ett brott enligt nämnda punkter eller som försök till eller delaktighet i ett sådant, skall paragrafen om finansiering av terrorism inte tillämpas. Med delaktighet avses i detta sammanhang medgärningsmannaskap, medelbart gärningsmannaskap, anstiftan och medhjälp.

Finansiering kan i vissa fall för det första utgöra en så väsentlig del av verkställigheten av själva terroristbrottet att finansörens

verksamhet skall bedömas som medgärningsmannaskap. Finansören skall då dömas enligt den straffbestämmelse som är tillämplig på huvudgärningen. För det andra kan finansieringen bli bedömd som anstiftan eller medhjälp till brott. Detta torde vara fallet särskilt i fråga om de brott som avses i paragrafens 1 mom. 1 punkt. För deras del utsträcker sig kriminaliseringen av finansiering av terrorism något längre än vad konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism förutsätter, eftersom de strafflagsbestämmelser som det hänvisas till i 1 punkten vad tillämpningsområdet beträffar till vissa delar är vidare än kriminaliseringsskyldigheterna i de konventioner som nämns i bilagan till konventionen. Det är nödvändigt att delaktighet nämns också i fråga om vissa gärningar gällande finansiering av terrorism som skall bestraffas strängare, eftersom det t.ex. för medhjälp till tagande av gisslan är möjligt att döma till fängelse i högst sju år och sex månader.

Subsidiaritetsklausulen uttrycker den utgångspunkt som skall iakttas vid straffmätningen vid finansiering av terrorism och som nämnts i den tidigare propositionen om finansiering av terrorism. Enligt den skall en riktlinje vid straffmätningen vara att medhjälp ses som en grund för nedsättning av straffet. Vid straffmätningen skall dessutom beaktas att finansiering på samma sätt som deltagande i en terroristgrupps verksamhet ligger längre från själva brottet än medhjälp.

6 §. *Definitioner.* Enligt vedertaget skrivsätt i strafflagen placeras definitionerna i slutet av kapitlet. Utgående från rambeslutet definieras här terroristiskt syfte och terroristgrupp. Också internationell organisation skall definieras.

1 mom. En gärningsman har ett sådant terroristiskt syfte som avses i kapitlet om han eller hon har för avsikt att 1) framkalla stark rädsla hos en befolkning, 2) orättmätigt tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något, 3) upphäva eller orättmätigt ändra en stats statsförfattning eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsökonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada,

eller 4) tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada. Definitionen bygger i huvudsak på artikel 1.1 i rambeslutet. De olika gärningssätten är alternativa, dvs. även ett enda av de syften som nämns i momentet räcker för att visa att det är fråga om terroristiskt syfte.

Definitionen av terroristiskt syfte är av central betydelse för kapitlet. Dess existens gör de i 1 § nämnda brotten till sådana, för vilka strängare straff skall utdömas än för motsvarande brott utan sådant syfte. I den föreslagna 2 § (förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte) hänvisas till 1 §, vilket innebär att definitionen av terroristiskt syfte också inverkar på 2 §. Definitionen av terroristiskt syfte ingår vidare i definitionen av terroristgrupp i 2 mom. och inverkar via den på 3 § (ledande av terroristgrupp) och 4 § (deltagande i en terroristgrupps verksamhet). Också i 5 § 2 mom. om finansiering av terrorism hänvisas till 1 §, vilket betyder att definitionen av terroristiskt syfte är av betydelse också för bestämmelsen om finansiering av terrorism.

Enbart terroristiskt syfte räcker inte för att ett brott skall vara ett sådant som avses i 1 §. Gärningen skall också i de fall som anges i 1 § 1 mom. vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Denna förutsättning har närmare behandlats ovan i samband med 1 §.

I synnerhet de föreslagna 2 och 3 punkterna innehåller sådana mål som kan eftersträvas också på annat sätt än genom terroristisk verksamhet. Det är möjligt att t.ex. genom strejker eller demonstrationer försöka tvinga en regering att göra något. Det är därför viktigt att skilja mellan terrorism och sådan verksamhet som sker genom utövande av allmänt erkända grundläggande fri- och rättigheter. Detta har beaktats också i flera punkter i rambeslutet.

Enligt ingresspunkt 10 i rambeslutet kan inget i rambeslutet tolkas som om syftet vore att begränsa eller hindra de grundläggande rättigheterna eller friheterna, t.ex. strejkrätt, mötesfrihet, föreningsfrihet eller yttrandefrihet, inbegripet rätten att tillsammans med andra bilda fackföreningar och ansluta sig till

sådana fackföreningar för att försvara sina intressen och den därmed sammanhängande rätten att demonstrera.

Enligt artikel 1.2 i rambeslutet skall rambeslutet inte kunna ha som effekt att skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna i enlighet med vad som fastställs i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen på något sätt ändras. I denna artikel 6 hänvisas på ett allmänt plan till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner.

Enligt det uttalande som rådet godkände i samband med behandlingen av rambeslutet i december 2001 kan rambeslutet inte tolkas så att man på terroristgrunder anklagar personer som utövar sin grundläggande rätt att lägga fram sina åsikter, även om de begår brott när de utövar en sådan rätt.

Det är klart att bestämmelserna om brott som begåtts i terroristiskt syfte inte kan tillämpas på strejker, demonstrationer och andra sätt att utöva sina grundläggande fri- och rättigheter när sådana gärningar som avses i 1 § inte hänför sig till dem. Om någon i detta sammanhang utför en sådan gärning som avses i 1 § får frågan fler dimensioner. På basis av det separata uttalande som rådet godkänt förefaller det som om ett brott enligt 1 § som begåtts i samband med en demonstration åtminstone inte i vanliga fall kan betraktas som begånget i terroristiskt syfte, även om demonstrationens syfte är att t.ex. tvinga en regering till något. Denna regel torde dock inte kunna anses helt absolut, utan vikt måste också läggas vid gärningens art. När egendom skadas eller förstörs i samband med en sådan demonstration måste detta bedömas på annat sätt än när t.ex. regeringen tas som gisslan i samband med en demonstration. Om ett brott begånget i samband med en demonstration är mycket allvarligt och motsvarar definitionen av brott som begåtts i terroristiskt syfte, finns det inga skäl att anse att det inte i något fall skulle kunna betraktas som ett brott enligt 1 §.

Frågan kan bli aktuell också i samband med arbetskonflikter. Syftet med exempelvis en strejk kan vara att tvinga regeringen att göra något. Vid strejk kan det också före-

komma sådant ingripande i ett produktions-, distributions- eller datasystems funktion som avses i bestämmelsen om sabotage i 34 kap. 1 § 2 mom. och som förorsakar allvarlig fara t.ex. för energiförsörjningen. Eftersom rekvisitet för sabotage dock till denna del förutsätter att ingripandet sker obehörigen, utgår regeringens proposition om sabotage (RP 94/1993 rd) från att en arbetskonflikt som sådan inte kan betraktas som sabotage, även om den kan äventyra någon viktig samhällsfunktion. Det är skäl att följa samma tolkning som i nämnda proposition också i regleringen gällande terroristbrott och utgå ifrån att ingripande i ett produktions-, distributions- eller datasystems funktion i anslutning till en strejk eller annan arbetskonflikt inte kan betraktas som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Om det däremot i samband med en arbetskonflikt utförs sådant sabotage där det inte finns något särskilt krav på att ingripandet skall ske obehörigen, såsom uppsåtligt anläggande av en eldsvåda eller sprängning, och om gärningen har utförts i terroristiskt syfte och även är ägnad att allvarligt skada en stat, kan sabotaget anses som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Samma bedömning kan t.ex. också gälla brott mot person som begåtts i samband med en strejk, om de i övrigt motsvarar definitionen av brott som begåtts i terroristiskt syfte.

1 punkten. En gärningsman anses ha ett terroristiskt syfte för det första om han eller hon har för avsikt att framkalla stark rädsla hos en befolkning. Punkten baserar sig delvis på artikel 1.1 i rambeslutet, där ett av syftena som nämns är att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning. Delvis baserar sig punkten också på konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, enligt vilken det är förbjudet att finansiera sådana gärningar som är avsedda att orsaka en i konventionen närmare specificerad person död eller allvarlig kroppsskada när uppsåtet med gärningen på grund av dess beskaffenhet eller det sammanhang i vilket den utförs är att injaga skräck i en befolkning (artikel 2.1 punkt b).

I punkten används uttrycket ”stark rädsla”. Även om uttrycket i konventionen (”skräck”) förefaller något starkare, är skillnaden i uttryckssätt inte stor.

Den rädsla som avses i punkten är en hos

befolkningen utbredd och befogad stark rädsla för att privata intressen (såsom liv, hälsa, frihet, fysisk integritet, egendom eller hemfrid) eller samhälleliga intressen (såsom statsförfattningen eller miljön) är i fara. Hur utbredd rädslan skall vara för att gälla en befolkning avgörs från fall till fall. En allmänt utbredd stark rädsla också hos en liten minoritet räcker för att uppfylla de kriterier som avses i punkten, om det t.ex. är fråga om en etnisk minoritet.

2 punkten. En gärningsman har ett terroristiskt syfte också om han eller hon har för avsikt att orättmätigt tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något. Punkten baserar sig på artikel 1.1 i rambeslutet och på artikel 2.1 punkt b i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism.

I sådan verksamhet som avses i punkten är det fråga om tvingande som riktar sig till en stat eller internationell organisation. Staten kan också vara någon annan än Finland. Tvingandet måste ske orättmätigt eller, enligt rambeslutet, otillbörligt. Tvingandet kan vara helt berättigat om det är fråga om en ekonomisk, militär eller annan sanktion som godkänts i Förenta nationerna eller annars i tillbörlig ordning internationellt. I synnerhet militära men också ekonomiska sanktioner kan medföra skada för invånarna i den stat som är föremål för sanktionerna, eller åtminstone fara till liv och hälsa. Eftersom tvingande i sådana fall dock inte är orättmätigt, kan äventyrande av liv och hälsa till följd av sanktioner inte betraktas som terroristbrott. Militära sanktioner faller bort redan av den orsaken att rambeslutet enligt dess 11 ingresspunkt inte reglerar de väpnade styrkornas verksamhet under en väpnad konflikt enligt definition i internationell humanitär rätt och en stats väpnade styrkors verksamhet när de utövar sina officiella uppgifter. På dem tillämpas internationell humanitär rätt och andra regler i internationell lagstiftning.

I rambeslutet nämns offentliga organ och en internationell organisation som föremål för tvingandet, medan motsvarande objekt i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism är en regering och en internationell organisation. I den föreslagna 2

punkten nämns regeringen i en stat, andra myndigheter och internationella organisationer. Enligt rambeslutet kan den myndighet som avses i punkten också vara någon annan än en statlig myndighet. Visserligen kan en åtgärd som t.ex. riktar sig mot en kommunal myndighet endast i mycket exceptionella fall uppfylla det allmänna rekvisitet i 1 § 1 mom., enligt vilket gärningen skall vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Av denna anledning kan t.ex. ett hot som riktar sig till en kommunal tjänsteman i syfte att orättmätigt tvinga tjänstemannen att bevilja den som uttalar hotet en förmån knappast anses som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 1 §.

En definition av internationell organisation finns i 3 mom.

3 punkten. En gärningsman anses ha ett terroristiskt syfte om han eller hon har för avsikt att upphäva eller orättmätigt ändra en stats statsförfattning eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsökonomien eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada. Något sådant terroristiskt syfte ingår inte i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, utan det bygger endast på rambeslutet. Gärningssättet i rambeslutet är strävan att allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation. Det skrivsätt som föreslås i punkten är exaktare och motsvarar bättre det som följts i finsk strafflag.

Som en del av terroristiskt syfte nämns avsikt att upphäva eller orättmätigt ändra en stats statsförfattning eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning. Den föreslagna ordalydelsen är avsedd att täcka det rambeslutet säger om att allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska och konstitutionella strukturerna i ett land. Det föreslagna skrivsättet är exaktare och liknar straffbestämmelsen om högförräderi (13 kap. 1 §).

Med statsförfattning avses lagar som reglerar behörighet, val och beslutsfattande åtminstone i fråga om de högsta statsorganen. I de lagar som ingår i statsförfattningen kan också ingå bestämmelser t.ex. om medborgarnas

grundläggande fri- och rättigheter och rättsställning i övrigt i förhållande till staten. Med ändring av statsförfattningen avses att denna ändras delvis dock utan att hela statsförfattningen upphävs. En sådan ändring som avses i punkten skall ske orättmätigt. Genom detta betonas att normal politisk verksamhet inte skall omfattas av definitionen. En central del av statens rättsordning utgörs av rättsnormerna, som styr medborgarnas beteende.

I vissa fall kan såväl bestämmelserna om terroristbrott som bestämmelserna om högförräderibrott (13 kap. 1—3 §) tillämpas på en gärning. I sådana fall ges bestämmelserna om högförräderibrott företräde. Eftersom de endast skyddar Finland bör de betraktas som specialbestämmelser i förhållande till bestämmelserna om terroristbrott.

Eftersom den stat som avses i punkten kan vara någon annan än Finland, kan det på basis av punkten bli aktuellt att bedöma verksamhet som riktar sig mot en stat med ett diktatoriskt eller annars odemokratiskt styre. Det gäller då att beakta det rambeslut som ligger bakom punkten och tolkningen av det. Enligt ingresspunkt 1 i rambeslutet bygger Europeiska unionen på de allmängiltiga värdena mänsklig värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Unionen grundar sig på principerna om demokrati och om rättsstaten, principer som är gemensamma för medlemsstaterna. Enligt ingresspunkt 2 är terrorismen en av de allvarligaste överträdelserna av dessa principer.

När rambeslutets syfte granskas måste också det av rådet i december 2001 godkända uttalandet beaktas. Rådet förklarar där att rambeslutet om bekämpande av terrorism omfattar handlingar som av alla medlemsstater i Europeiska unionen betraktas som allvarliga överträdelser av deras straffrätt, begångna av personer vars syfte utgör ett hot mot deras demokratiska samhällen, som respekterar rättsstaten och den civilisation på vilka dessa samhällen bygger. Det måste tolkas på detta sätt och inte så att man hävdar att beteendet hos dem som har arbetat för att bevara och återupprätta dessa demokratiska värden, vilket i synnerhet var fallet i några medlemsstater under andra världskriget, nu kan betraktas som "terroristhandlingar".

Rambeslutets syfte, som framgår av dess ingress, och det separat godkända uttalandet visar att rambeslutets syfte är att skydda rättsstaten och ett demokratiskt samhälle. Rambeslutet ger tolkningen att åtgärder som vidtas av rörelser verksamma i odemokratiska och totalitära samhällen och som syftar till att åstadkomma en rättsstatlig och demokratisk samhällsordning inte betraktas som brott som begåtts i terroristiskt syfte. Detta innebär inte att dessa gärningar inte skulle kunna vara brott som skall bedömas enligt andra bestämmelser.

Som terroristiskt syfte nämns vidare avsikt att tillfoga statsekonomin eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada. Statsekonomin kan tillfogas sådan skada t.ex. genom en åtgärd som har till följd att statens skatteintäkter drastiskt sjunker. Grundläggande samhällsstrukturer är utgående från sammanhanget sådana som på grund av sin betydelse kan jämföras med statsförfattningen, rättsordningen eller statsekonomin. Som exempel på sådana kan åtminstone nämnas statens socialskydds-, hälsovårds- och utbildningssystem. Åtminstone i sådana stater där religionen spelar en framträdande roll kan också kyrkan eller en motsvarande institution utgöra en sådan grundläggande samhällsstruktur som enligt punkten bör skyddas.

Den skada som avses i punkten kan vara synnerligen stor antingen på grund av sin omfattning eller sin tidsmässiga effekt eller båda orsakerna bedömda som en helhet. För att en skada skall vara stor skall den förstöra eller allvarligt destabilisera den struktur den riktar sig till.

4 punkten. En gärningsman har ett terroristiskt syfte om han eller hon har för avsikt att tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada. Bakom detta ligger artikel 1.1 i rambeslutet, där det talas om de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i en internationell organisation. Eftersom en internationell organisation dock inte naturligt kan anses ha alla dessa strukturer, talas i förslaget endast om en internationell organisations ekonomi eller övriga grundläggande strukturer i en sådan or-

ganisation.

En definition av internationell organisation finns i 3 mom. Ekonomiska grundläggande strukturer utgör strukturer som är centrala med tanke på organisationens verksamhet och som ur organisationens synvinkel vad betydelsen beträffar kan jämföras med statens samhällsekonomi. Övriga grundläggande strukturer kan vara de materiella strukturer som är en nödvändig förutsättning för organisationens verksamhet.

2 mom. Detta moment skall innehålla en definition av terroristgrupp. Med terroristgrupp avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §. Definitionen baserar sig på definitionen i rambeslutet. Den i sin tur bygger på de definitioner som ingick i Europeiska unionens gemensamma åtgärd, godkänd 1998, om att göra deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater till ett brott samt FN:s konvention mot internationell organiserad brottslighet. Det föreslagna ordalydelsen i definitionen av terroristgrupp liknar den definition som föreslagits för kriminell organisation i regeringens proposition med förslag om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott.

De olika faktorerna i definitionen är antalet personer, en viss varaktighet, en strukturerad form, samförstånd vid handlandet samt att verksamhetens syfte är att begå terroristbrott.

Antalet personer, minst tre, motsvarar rambeslutet, enligt vilket gruppen skall bestå av mer än två personer.

Kravet på varaktighet kan inte ges ett lika exakt innehåll som antalet personer, vilket inte heller gjorts i definitionen i rambeslutet eller i de definitioner som varit dess förebild. I regeringens proposition om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott sägs i motiveringen att en verksamhet som pågår i några veckor ännu inte visar att den brottsliga organisationen är varaktig. Om organisationens verksamhet har pågått i minst ett år är det däremot klart att kravet på varaktighet uppfylls. I fråga om verksamhet som pågått längre än några veckor men mindre än ett år blir man tvungen att från fall till fall avgöra frågan om verksam-

heten skall anses varaktig. Det som sägs om varaktighet i nämnda proposition kan tas som utgångspunkt också när en terroristgrupps varaktighet bedöms.

Att gruppen är strukturerad visar graden av organisation. ”Strukturerad grupp” definieras i rambeslutet. Motsvarande definition finns också i artikel 2 i konventionen mot internationell organiserad brottslighet. Också i den gemensamma åtgärden gällande kriminalisering av deltagande i en kriminell organisations verksamhet används uttrycket ”strukturerad”.

Med strukturerad grupp avses enligt rambeslutet en grupp som inte tillkommit slumpartat i det omedelbara syftet att begå ett brott. Gruppen har dock inte nödvändigtvis formellt fastställda roller för medlemmarna, kontinuitet i sammansättningen eller en noggrant utarbetad struktur. På basis av definitionen förefaller det som om graden av organisation är lägre hos en ”strukturerad grupp” än hos en ”organiserad” grupp. Även om det t.ex. inte förekommer någon hierarki, kan terroristgruppen ändå när de övriga förutsättningarna uppfylls anses strukturerad.

För att definitionen skall uppfyllas skall gruppen handla i samförstånd. Detta kriterium uppfylls inte om de personer som hör till gruppen begår brott var och en på sitt håll utan att veta vad de andra gör.

För att det skall vara fråga om en terroristgrupp måste den handla för att begå de brott som avses i 1 §. Om gruppens verksamhet undantagsvis siktar endast på gärningar enligt 2 §, är det också fråga om en terroristgrupp. I definitionen behöver dock inte 2 § nämnas särskilt, eftersom det i 2 § är fråga om förberedelse för att begå de brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. och hänvisningen till 1 § kan således anses täcka också brott enligt 2 §.

3 mom. Momentet skall innehålla en definition av internationell organisation. Begreppet internationell organisation används i kapitlets 1 § 1 mom., 4 § 5 punkt och 6 § 1 mom. 2 och 4 punkt. Enligt definitionen avses med internationell organisation en mellanstatlig organisation eller en organisation som på grund av sin betydelse och internationellt erkända ställning kan jämföras med en sådan.

Internationell organisation definieras inte

närmare i rambeslutet. I de olika punkterna i rambeslutet jämföras internationell organisation med en stat eller myndighet. På grund av detta jämförande måste utgångspunkten vara att det åtminstone i första hand är fråga om en mellanstatlig internationell organisation. Sådana är t.ex. Förenta Nationerna och dess fackorgan, Europarådet, Europeiska gemenskaperna, Nordiska rådet, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), allmänna avtalet rörande tulltariffer och handel (GATT) och Atlantpakten (NATO). Också Europeiska unionen kan jämföras med en internationell organisation i denna mening.

Andra icke-mellanstatliga organisationer som kan komma i fråga är internationellt erkända rörelser av exceptionellt stor betydelse, såsom internationella rödakors- och rödhalvmånefederationen. Röda Korsets internationella kommitté har en internationellt erkänd specialställning när det gäller att hjälpa krigsoffer och genomföra avtal som gäller dem. Finlands Röda Kors är en av finska staten erkänd offentlighetsrättslig förening (lagen om Finlands Röda Kors 283/2000, 1 §).

7 §. *Åtalsrätt.* I denna paragraf skall föreskrivas om åtalsrätt i fråga om de brott som ingår i kapitlet om terroristbrott. Enligt paragrafen skall riksåklagaren besluta om väckande av åtal för de brott som avses i kapitlet. Riksåklagaren bestämmer då från fall till fall vem som skall utföra åtalet. Samma förfarande har föreslagits tidigare i regeringens proposition om yttrandefrihet i masskommunikation (RP 54/2002 rd) när det är fråga om ett brott som grundar sig på innehållet i ett publicerat meddelande och som hör under allmänt åtal. Detta ansågs väsentligt med tanke på yttrandefriheten.

För riksåklagarens åtalsrätt i fråga om terroristbrott talar det uttalande som godkändes i december 2001 i samband med behandlingen av rambeslutet och där det nämns att rambeslutet inte får tolkas så att man på terroristgrunder anklagar personer som utövar sin grundläggande rätt att lägga fram sina åsikter, även om de begår brott när de utövar en sådan rätt. Även med utgångspunkt i de grundläggande fri- och rättigheterna är det i många avseenden motiverat att åtalsrätten ordnas på föreslaget sätt. Vid väckande av

åtal blir det aktuellt att överväga huruvida brottet har begåtts i terroristiskt syfte och eventuellt också på vilket sätt personens handlande förhåller sig till utövandet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Det föreslagna arrangemanget i fråga om åtalsrätten säkerställer att särskild omsorg iaktas vid åtalsprövningen i samband med terroristbrott, vilket för sin del bidrar till att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna.

8 §. *Juridiska personers straffansvar.* I artikel 7 i rambeslutet bestäms om juridiska personers ansvar och i artikel 8 om påföljder för juridiska personer. I artikel 5 i konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism ingår också en bestämmelse om juridiska personers straffansvar. Enligt rambeslutet skall juridiska personer hållas ansvariga för något av de brott som anges i artiklarna 1—4, om dessa begås till deras förmån av någon person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på befogenhet att företräda den juridiska personen, befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen. Straffansvaret skall dessutom utsträckas till situationer där brister i övervakning eller kontroll som skall utföras av en sådan person gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till förmån för denna juridiska person begå något av de brott som anges i artiklarna 1—4.

Enligt 9 kap. 1 § strafflagen kan för brott som har begåtts i ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons verksamhet på yrkande av allmän åklagare dömas till samfundsbot, om en sådan påföljd stadgas för brottet i strafflagen. Enligt 9 kap. 2 § 1 mom. kan en juridisk person dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett av dess lagstadgade organ eller annars hör till dess ledning eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits den omsorg och försiktighet som krävs för att förebygga brottet. Begreppet delaktig i brottet ges i paragrafen en vid betydelse så att det också täcker gär-

ningsmannans ansvar.

Enligt 9 kap. 3 § anses ett brott begånget i en juridisk persons verksamhet, om gärningsmannen har handlat på den juridiska personens vägnar eller till dess förmån och han hör till den juridiska personens ledning eller står i tjänste- eller arbetsförhållande till denna eller han har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen. Paragrafen motsvarar rambeslutets krav på att brottet har begåtts till en juridisk persons förmån av någon person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation.

I regeringens proposition med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott och av vissa lagar som har samband med dem föreslås att dömande till samfundsbot skall bli obligatoriskt, dock så att det finns tillräckliga bestämmelser om åtgärdseftergift som mildrar detta.

I regeringens proposition om straffrättens allmänna läror föreslås att till strafflagens 5 kap. om delaktighet fogas en bestämmelse om handlande på en juridisk persons vägnar. Den föreslagna paragrafen skall gälla den som hör till ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons lagstadgade organ samt den som utövar faktisk beslutanderätt inom en juridisk person eller som på grundval av ett anställnings- eller tjänsteförhållande eller ett uppdrag annars handlar på den juridiska personens vägnar. Vidare skall ett brott som har begåtts i en näringsidkares rörelse eller någon annan organiserad verksamhet som kan jämföras med den som utövas av en juridisk person jämföras med brott i juridiska personers verksamhet.

Artikel 7.1 i rambeslutet gäller ansvaret för en juridisk person när en representant för ledningen själv har begått brottet. I denna punkt definieras också begreppet ledning, enligt vilken det finns tre olika sätt att ingå i en juridisk persons ledning. Till ledningen hör de som har befogenhet att företräda den juridiska personen, befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

I 9 kap. strafflagen ingår däremot ingen uttömmande definition av ledningsbegreppet. I

9 kap. 2 § 1 mom. konstateras att de som hör till den juridiska personens lagstadgade organ ingår i dess ledning. Med lagstadgade organ avses t.ex. styrelsen för en förening, en stiftelse eller ett aktiebolag, förvaltningsrådet för ett aktiebolag, en verkställande direktör eller ansvariga bolagsmän i ett kommanditbolag. I momentet konstateras dessutom att också de handlingar som någon som ingår i den juridiska personens övriga ledning begår kan ligga till grund för straffansvar för den juridiska personen.

Enligt artikel 7.1 punkt a i rambeslutet skall ansvaret utsträckas till personer som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på befogenhet att företräda den juridiska personen. Den som har befogenhet att företräda den juridiska personen anses enligt finsk rätt inte nödvändigtvis höra till den juridiska personens ledning. En sådan persons agerande kan emellertid ge upphov till straffansvar för den juridiska personen genom att han eller hon i enlighet med 9 kap. 3 § 1 mom. har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen. Till denna del uppfyller lagstiftningen i Finland kraven i rambeslutet.

Enligt artikel 7.1 punkt b i rambeslutet skall ansvaret utsträckas till personer som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar. Sådan identifiering av ansvar baserad på beslutanderätt som anges i 9 kap. 2 § strafflagen förutsätter att en sådan person har vida befogenheter att självständigt fatta beslut. Det har ansetts att den som hör till mellanledningen i allmänhet inte i denna bemärkelse kan anses höra till ledningen på det sätt som avses i 2 § (RP 95/1993 rd). Det kan dock vara oklart om den befogenhet att fatta beslut som anges i rambeslutet bör grunda sig på en formell ställning inom den juridiska personen. Exempelvis ett företags huvudägare kan utöva faktisk beslutanderätt i företaget utan någon formell ställning. Det ansvar som grundar sig på beslutanderätten kan visserligen också då utgå ifrån ställningen, t.ex. som deltagare i bolagsstämman. Samma osäkerhet i fråga om tolkningen kom fram i den regeringsproposition som gällde förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av eu-

ron genom straffrättsliga och andra påföljder (RP 22/2001 rd). På grund av detta fogades faktisk beslutanderätt till de omständigheter i 9 kap. 2 § strafflagen som utgör förutsättningar för straffansvar. Lagstiftningen i Finland uppfyller kraven i rambeslutet till denna del.

Enligt artikel 7.1 punkt c i rambeslutet skall ansvaret utsträckas till personer som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen. I regeringspropositionen om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder konstaterades en punkt med samma innehåll närmast avse interna revisorer inom den juridiska personen. Sådana interna revisorer anses i Finland i allmänhet inte tillhöra den juridiska personens ledning. Brott som de begår kan emellertid ge upphov till straffansvar för den juridiska personen på grundval av ställningen som arbetstagare också när de inte hör till ledningen.

De brister som avses i artikel 7.2 i rambeslutet motsvarar bestämmelsen om försummelse i fråga om omsorgs- och försiktighetskyldigheten i 9 kap. 2 § 1 mom. strafflagen. I rambeslutet är bristerna, till skillnad från finsk strafflag, dock sammankopplade med den ledande ställning inom den juridiska personen som avses i artikel 7.1. Enligt vad som sagts ovan hör alla de personer som avses i artikel 7.1 inte till den juridiska personens ledning på det sätt som avses i 9 kap. strafflagen. Det straffansvar som uppkommer för juridiska personer på basis av försummelse enligt 9 kap. 2 § 1 mom. strafflagen förutsätter inte att den som har gjort sig skyldig till en försummelse som omedelbart möjliggjort ett brott hör till den juridiska personens ledning. Det räcker att någon försummelse har skett också i den juridiska personens ledning. I fråga om tillämpningen av bestämmelsen åtminstone väsentligt skall ha ökat möjligheten till att ett brott har kunnat begås i den juridiska personens verksamhet.

Enligt 9 kap. 2 § 2 mom. strafflagen kan samfundsbot dömas ut även om det inte kan utredas vem gärningsmannen är eller om gärningsmannen av någon annan anledning

inte döms till straff. Enligt finsk lagstiftning sträcker sig huvudprinciperna i fråga om juridiska personers straffansvar något längre t.ex. genom att rambeslutet inte förutsätter att sådan s.k. anonym skuld som föreskrivs i momentet skall utsträckas till terroristbrott. Till denna del går således förslaget om att utsträcka straffansvaret för juridiska personer till de brott som nämns i kapitlet om terroristbrott längre än vad rambeslutet kräver.

De gärningar som avses i artiklarna 1—4 i rambeslutet är till stor utsträckning sådana som enligt vedertagen uppfattning i Finland endast kan begås av en fysisk person. I gällande strafflag har straffansvaret för juridiska personer begränsats till ett fåtal brott. Av de brott som ingår i bestämmelsen om brott som begåtts i terroristiskt syfte i den föreslagna 34 a kap. 1 § är det endast grov miljöförstöring som är straffbar om den begås utan terroristiskt syfte av en juridisk person. I samband med ikraftträdandet av konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism utsträcktes straffansvaret för juridiska personer också till finansiering av terrorism, som samtidigt straffbelades.

Samfundsbot kan anses som ett särskilt motiverat straff vid sådan verksamhet som planeras relativt omsorgsfullt. I regeringens proposition om straffansvar för juridiska personer (RP 95/1993 rd) konstaterades sanktionens brottsförebyggande effekt då vara som störst. Det är också kriminalpolitiskt klokt att utsträcka straffansvaret för juridiska personer till relativt få brott. Ett uttryck för detta är också att förutsättningarna för juridiska personers straffansvar är relativt strikta.

Brottslighet i anslutning till terrorism, i synnerhet finansiering av terrorism, kan bedrivas i form av en juridisk person. Straffansvaret för juridiska personer lämpar sig inte särskilt väl för sådana gärningar där av tradition endast en fysisk person har kunnat vara gärningsman, t.ex. vid uppsåtliga brott mot liv. Möjligheten att en juridisk person utför en sådan gärning i terroristiskt syfte är dock betydligt större än om inget terroristiskt syfte föreligger. Terrorister arbetar ofta inom en organisation som till det yttre kan vara organiserad i form av en helt laglig juridisk person. Rambeslutet medför i vilket fall som helst en skyldighet att utsträcka straffansva-

ret för juridiska personer till de brott som avses i artiklarna 1—4. Även om straffansvar för juridiska personer inte lämpar sig särskilt väl för alla dessa brott är det ändå tänkbart att brotten kan begås också när den juridiska personens ledning är delaktig, på den juridiska personens vägnar eller till dess förmån. Av denna anledning skall juridiska personers straffansvar utsträckas till alla de brott som avses i 34 a kap.

35 kap. Om skadegörelse

2 §. *Grov skadegörelse.* Ovan i den allmänna motiveringen redogjordes för artikel 4.2 i rambeslutet, som förutsätter att försök att begå ett av de brott som anges i artikel 1 (terroristbrott) och artikel 3 (brott med anknytning till terroristverksamhet) skall straffbeläggas. Av artikeln följer att försök till grov skadegörelse skall kriminaliseras. Det finns skäl för detta även annars än på grund av rambeslutet, när man beaktar vilka grunder som gör skadegörelsen grov. Skadegörelsen är grov om genom den vållas 1) synnerligen stor ekonomisk skada, 2) synnerligen kännbar skada för den drabbade, med beaktande av dennes förhållanden, eller 3) avsevärd skada på egendom som är synnerligen värdefull i historiskt eller kulturellt hänseende. Dessutom skall skadegörelsen även bedömd som en helhet vara grov.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket försök är straffbart.

1.2. Tvångsmedelslagen

5 a kap. Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §. *Förutsättningar för teleavlyssning.* I denna paragraf föreskrivs om förutsättningarna för teleavlyssning på så sätt att de brott där teleavlyssning kan beviljas vid förundersökningen här uppräknas på ett uttömmande sätt. I samband med de brott som uppräknats i paragrafen kan den myndighet som handhar förundersökningen av brottet beviljas tillstånd att avlyssna och uppta telemeddelanden som den misstänkte sänder med hjälp av en teleanslutning som han innehar eller som han annars kan antas använda eller som befordras

till en sådan teleanslutning och är avsedda för den misstänkte, om de uppgifter som fås genom avlyssning kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Enligt regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem (RP 52/2002 rd) föreslås att teleavlyssning utvidgas så att individualiseringsgrunden för ett tillstånd till teleavlyssning förutom en teleanslutning också kan vara en e-postadress eller någon annan sådan teleadress och även en teleterminalutrustning, t.ex. en viss mobiltelefon.

Terroristbrott begås ofta inom ramen för en grupp organiserad för sådana brott. Grupper organiserade med tanke på terroristbrott kan sakna en fast struktur och kan utsträcka sin verksamhet till ett vidsträckt område, varvid medlemmarna i gruppen håller kontakt med varandra med hjälp av teledier.

Av ovannämnda skäl kan det vara synnerligen svårt att utreda terroristbrott utan teleavlyssning. Det är dock skäl att begränsa förutsättningarna för teleavlyssning till de mest klandervärda brotten i anslutning till terrorism, vilka också skall bestraffas strängast. I gällande paragraf om förutsättningarna för teleavlyssning ingår ingen hänvisning till något brott för vilket det föreskrivna maximistraffet är lindrigare än fängelse i fyra år — med undantag för straffbart försök till dessa brott. I ovannämnda proposition föreslås att användningsområdet för teleavlyssning utsträcks också till de grövsta ekonomiska brotten. Dessutom skall grovt sexuellt utnyttjande av barn och grov skadegörelse fogas till förteckningen över brottsbenämningar i 1 mom. Inte heller i reformförslagen föreslås att användningsområdet för teleavlyssning skall utsträckas till brott för vilka det föreskrivna maximistraffet är mindre än fängelse i fyra år — med undantag för straffbart försök till dessa brott.

För konsekvensens skull och för att teleavlyssning fortfarande endast skall gälla de grövsta brotten föreslås att till förteckningen över brottsbenämningar i 1 mom. i paragrafen om förutsättningar för teleavlyssning fogas de brott som avses i 34 a kap. om terroristbrott och för vilka det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst fyra år. Teleav-

lyssning blir därmed möjlig i samband med brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2, 3 och 5 punkten, i samband med ledande av terroristgrupp enligt 3 §, i samband med deltagande i en terroristgrupps verksamhet enligt 4 § och i samband med finansiering av terrorism enligt 5 §. Någon särskild hänvisning till de brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 4, 6 och 7 punkten och 2 mom. strafflagen, vilka gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte, behövs inte, eftersom de skall ingå i paragrafen om förutsättningar för teleavlyssning också utan att de begås i terroristiskt syfte. Någon hänvisning behövs inte heller till de gärningar som avses i 1 mom. 1 punkten, eftersom det då alltid torde finnas skäl att misstänka föremålet för teleövervakningen också för något allvarigare brott än olaga hot eller falskt alarm.

Teleavlyssning skall enligt förslaget vara möjlig också när någon skäligen misstänks för förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte enligt den föreslagna 34 a kap. 2 §, även om det föreskrivna maximistraffet för det är fängelse i tre år. Det är dock motiverat att förberedelse tas med i paragrafen om förutsättningar för teleavlyssning med tanke på hur viktigt det är att på förhand kunna förhindra brott som begås i terroristiskt syfte. Dessutom är teleavlyssning möjlig redan nu t.ex. när någon skäligen misstänks för straffbart försök till sabotage, för vilket kan dömas till fängelse i tre år. På så sätt tas det fortfarande inte in sådana gärningar i paragrafen som är mindre klandervärda än de som redan finns där.

Också folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot förbudet mot kemiska vapen och det föreslagna brottet mot förbudet mot biologiska vapen skall, av de skäl som anförts i motiveringen till paragrafen om underlåtenhet att anmäla grovt brott, tas in i paragrafen som sådana brott för vilka tillstånd för teleavlyssning kan beviljas vid förundersökningen.

3 §. *Förutsättningar för teleövervakning.* Teleövervakning kan enligt paragrafen komma i fråga när någon skäligen misstänks för ett brott för vilket inte har föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader, ett brott som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som har begåtts

med hjälp av en teleterminalutrustning, för olaga hot, för hot mot någon som skall höras vid en rättegång eller för ett narkotikabrott eller för ett straffbart försök till ovan nämnda brott. Förundersökningsmyndigheten kan då beviljas tillstånd att utföra teleövervakning av den teleanslutning som den misstänkte innehar eller som han annars kan antas använda eller tillfälligt stänga en sådan teleanslutning. Dessutom förutsätts att de uppgifter som fås genom teleövervakningen eller den tillfälliga stängningen av teleanslutningen kan antas vara av synnerligen vikt för utredningen av brottet.

Under behandling i riksdagen är regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem. I den föreslås att paragrafen ändras så att kopplingen mellan förutsättningen i paragrafens 1 mom. 1 punkt till minimistraflet för brottet skall ändras till maximistraflet för brottet. Enligt den föreslagna 1 punkten skall teleövervakning vara möjlig vid undersökning av ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Dessutom föreslås vissa språkliga ändringar i paragrafen.

Enligt de nuvarande förutsättningarna i paragrafen är det möjligt att använda teleövervakning i fråga om nästan alla de brott som avses i kapitlet om terroristbrott. Förutsättningarna för teleövervakning uppfylls dock inte om någon skäligen misstänks för förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte enligt den föreslagna 34 a kap. 2 §. Den föreslagna straffskalan för förberedelse är böter eller fängelse i högst tre år.

För att ett eventuellt brott som begås i terroristiskt syfte skall kunna förhindras är det viktigt att teleövervakning skall kunna riktas också mot den som på sannolika grunder misstänks för förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte. Sammanslutningar som handlar i terroristiskt syfte kan ha en lös struktur och det är då troligt att telemedier utnyttjas. Det kan också hända att telemedier används för att komma överens om förberedande åtgärder som gäller t.ex. massförstörelsevapen eller för att uppgöra en plan för att begå terroristiska brott. För att ett eventuellt brott då skall kunna förhindras och med

tanke på hur allvarligt brott det är fråga om är det ytterst viktigt att få uppgifter om telefonnummer eller tidsangivelser för teleförbindelserna. Av ovan nämnda skäl föreslås i propositionen att förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte tas in som en egen 4 punkt i 1 mom. i paragrafen om förutsättningar för teleövervakning. Ovan nämnda regeringsproposition om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen inverkar inte på behovet att ta in förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte i paragrafen. Ändringsförslaget inverkar däremot så att teleövervakning inte längre skall vara möjlig i samband med sådant falskt alarm som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten strafflagen, eftersom det föreslagna kravet på maximistraflet inte uppfylls. Olaga hot, som nämns i samma punkt, skall fortfarande nämnas särskilt i paragrafen om förutsättningar för teleövervakning. Av de skäl som anförts ovan i motiveringen för 2 § behöver dock falskt alarm inte nämnas särskilt.

När ovan nämnda regeringsproposition gällande tvångsmedelslagen eventuellt godkänns inverkar det föreslagna tillägget så att bestämmelsen om inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge, vilken föreslås i 5 a kap. 3 a § i tvångsmedelslagen, kommer i fråga också i samband med förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Den föreslagna 3 a § kunde tillämpas vid undersökning av de brott som avses i 1 mom. 1—3 punkten i paragrafen om förutsättningar för teleövervakning. Paragrafen skall ändras så att den också omfattar den nu föreslagna 1 mom. 4 punkten. Den föreslagna paragrafen skall gälla ett obegränsat antal mobilteleapparater då uppgifterna om mobilteleapparaternas läge, vilka erhålls med hjälp av teleövervakning, riktar sig till en mobilteleapparat som används av den misstänkte eller i vissa fall av målsäganden.

4 §. *Förutsättningar för teknisk observation.* I paragrafens 1 mom. bestäms om förutsättningar för teknisk observation och i 2 mom. om förutsättningar för optisk övervakning. I paragrafens 4 mom. bestäms dessutom om det område mot vilket den optiska övervakningen av den misstänkte får riktas. I regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och

tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem, som är under behandling i riksdagen, föreslås att paragrafen skall ändras så att den uppdelas i tre paragrafer: 4 § om förutsättningar för teknisk avlyssning, 4 a § om förutsättningar för optisk övervakning och 4 b § om förutsättningar för teknisk spårning.

I sin nuvarande form lämpar sig teknisk avlyssning med stöd av paragrafens 1 mom. 1 punkt för nästan alla de brott som avses i det föreslagna 34 a kap. om terroristbrott i strafflagen. Den lämpar sig inte för sådant olaga hot eller falskt alarm i terroristiskt syfte som avses i den föreslagna 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten och inte heller för sådan förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte som avses i 2 §.

För att eventuella brott som begås i terroristiskt syfte skall kunna förhindras på förhand är det motiverat att teknisk avlyssning utsträcks till att också omfatta förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Det kan väl hända att personer som planerar terroristdåd kommer överens om att begå brottet eller planerar det per telefon eller genom andra kommunikationsmedels förmedling. I propositionen föreslås därför att förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte skall tas med i paragrafen om förutsättningar för teknisk observation som en ny 4 punkt i 1 mom. När någon skäligen är misstänkt för förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte skall förundersökningsmyndigheten enligt förslaget få utföra teknisk avlyssning av den misstänkte, om de uppgifter som därmed fås kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Av de skäl som nämnts ovan i motiveringen för 2 § är det däremot inte nödvändigt att ta med 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten.

Enligt paragrafens 2 mom. kan teknisk observation riktas mot en misstänkt person i fängvårdsväsendets förvar i samband med samma i 34 a kap. strafflagen föreslagna brott som vid teknisk avlyssning. Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte föreslås bli fogad också till ett sådant brott i 2 mom. i fråga om vilket teknisk observation får riktas mot en misstänkt person i fängvårdsväsendets förvar. Tillägget är motiverat, eftersom en för terroristbrott dömd eller

misstänkt person i fängvårdsväsendets förvar inte har särskilt stora möjligheter att delta i det praktiska utförandet av ett nytt dåd så länge han eller hon befinner sig där. Däremot kan han eller hon göra sig skyldig åtminstone till förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 eller 3 punkten strafflagen.

6 kap. Andra tvångsmedel

5 §. *Bestämning och registrering av DNA-profiler.* Enligt 1 mom. i gällande paragraf om bestämning och registrering av DNA-profiler får för utredning av brott DNA-profiler bestämmas ur prov som har tagits vid kroppsbesiktning av den som misstänkts för brott. För utförande av uppgifter som föreskrivs i 1 § 1 mom. polislagen (493/1995) får DNA-profiler som har bestämts ur prov som tagits på detta sätt registreras i polisens personregister, om det strängaste straffet för brottet är minst ett år fängelse.

Har en person genom lagakraftvunnen dom konstaterats ha begått våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till samlag, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, grovt rån eller grov utpressning, brott som avses i 34 kap. strafflagen, grovt ocker, grovt narkotikabrott eller straffbart försök, straffbar medhjälp eller straffbar anstiftan till dessa brott, får på honom enligt 2 mom. företas kroppsbesiktning för bestämning av DNA-profil och registrering av denna i polisens personregister utom när DNA-profilen redan har bestämts i samband med förundersökningen eller bestämning av en sådan annars är obehövlig.

I gällande paragraf finns en hänvisning till hela 34 kap. Kapitlet innehåller några gärningar som är rätt lindriga, men gemensamt för de gärningar som straffbeläggs i kapitlet är den allmänna fara som gärningen har förorsakat eller kommer att förorsaka en på förhand ospecificerad mängd människor eller egendom. Också kapitlet om terroristbrott innehåller gärningar som är klandervärda i olika hög grad, men för konsekvensens skull är det ändamålsenligt att i paragrafen ta in en

hänvisning till alla de brott som avses i 34 a kap. strafflagen. Vissa av de brott som avses i kapitlet, såsom deltagande i en terroristgrupps verksamhet, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte och finansiering av terrorism, kan dessutom till sin art vara sådana att de fungerar som någon slags mellanfas till det brott som begås i terroristiskt syfte.

Den föreslagna ändringen är temporär och blir överflödig när nämnda proposition med förslag till ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen godkänns. I den propositionen föreslås nämligen att en uttömmande förteckning över brottsbenämningar skall frångås och att det skall bli möjligt att på den som är misstänkt för brott också företa kroppsbesiktning för bestämning av DNA-profilen, om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst sex månader. Till skillnad från gällande lag skall en förutsättning för personbesiktning inte längre vara att en sådan är nödvändig för utredningen av det brott som undersöks. För alla de brott som ingår i det föreslagna 34 a kap. föreskrivs ett strängare maximistraff än fängelse i sex månader.

2. Ikraftträdande

Enligt artikel 11 i rambeslutet om bekämpande av terrorism skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet senast den 31 december 2002. Lagarna avses träda i kraft den dagen.

3. Lagstiftningsordning

Även om det i förslaget är fråga om i många avseenden exceptionella brott, är skyldigheten att beakta de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen och de mänskliga rättigheterna i internationella konventioner inte för den skull mindre. I 23 § grundlagen föreskrivs att undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna kan införas genom lag under undantagsförhållanden. Sådana är det inte fråga om här. Inte heller rätten att avvika från konventionsförpliktelse vid nödläge enligt artikel 15 i Europarådets människorättskonvention eller artikel 4 i internationella konventionen om medborgerliga rättigheter är aktuell.

I 8 § grundlagen bestäms om den straffrättsliga legalitetsprincipen: ingen får betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Legalitetsprincipen har av hävd ansetts innehålla ett krav på exakthet i regleringen. Rekvisitet för varje brott skall i lag uttryckas med tillräcklig exakthet så att det på basis av ordalydelsen i en bestämmelse är möjligt att förutse om någon verksamhet eller försummelse är straffbar. Även artikel 7.1 i Europarådets människorättskonvention ("Inget straff utan lag") har ansetts förutsätta exakthet i regleringen. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 15.1 i internationella konventionen om medborgerliga rättigheter. För legalitetsprincipens skull har regleringen i de föreslagna paragraferna delvis preciserats avsevärt jämfört med rambeslutet om bekämpande av terrorism.

Grundlagens 12 § 1 mom. gäller yttrandefrihet och 13 § mötes- och föreningsfrihet. Mötesfriheten inbegriper också rätt att ordna demonstrationer och delta i dem. Närmare bestämmelser om yttrande-, mötes- och föreningsfriheten utfärdas genom lag. Motsvarande rättigheter har tryggats i internationella människorättskonventioner. Förverkligandet av dessa rättigheter har behandlats ovan i olika sammanhang i detaljmotiveringen. I samband med den föreslagna 34 a kap. 4 § strafflagen konstaterades att enbart deltagande i en grupp möten eller stödjande av en grupp genom åsiktsyttringar eller annat understöd inte är straffbara handlingar. I samband med det föreslagna 6 § 1 mom. i samma kapitel granskades definitionen av terroristiskt syfte i förhållande till rätten att demonstrera och strejka. I motiveringen till samma paragraf ansågs också att definitionen av terroristiskt syfte inte är tillämplig på åtgärder som vidtas av rörelser verksamma i demokratiska och totalitära samhällen och som syftar till att åstadkomma en rättsstatlig och demokratisk samhällsordning. I samband med 7 § i samma kapitel konstaterades att det föreslagna arrangemanget gällande åtalsrätten bidrar till att trygga yttrandefriheten och de andra grundläggande fri- och rättigheterna.

Med beaktande av ordalydelseerna i de föreslagna paragraferna och ställningstagandena i motiveringen kan konstateras att förslaget inte begränsar yttrande-, mötes- eller föreningsfriheten.

I 7 § grundlagen bestäms bl.a. att alla har rätt till personlig integritet. Den får inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Grundlagens 10 § gäller skydd för privatlivet. Vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade. Brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar. Genom lag kan bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas. Genom lag kan också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll samt under frihetsberövande. Motsvarande bestämmelser finns i artikel 8 i Europarådets människorättskonvention samt i artikel 17 i den internationella konventionen om medborgerliga rättigheter. Enligt Europarådets människorättskonvention får offentliga myndigheter störa åtnjutandet av dessa rättigheter om det är bestämt i lag och om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till bl.a. landets yttre säkerhet, den

allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd och för förebyggande av oordning och brott.

De föreslagna ändringarna i tvångsmedelslagen inskränker på den personliga integriteten och skyddet för privatlivet. Enligt förslaget skall rätten till teleavlyssning och teknisk observation utsträckas till att omfatta nästan alla de terroristbrott som avses i 34 a kap. strafflagen. Rätten till teleövervakning och rätten till bestämning och registrering av DNA-profiler skall utvidgas till alla terroristbrott. Dessa utvidgningar, som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna, gäller på det sätt som nämns i 10 § grundlagen brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet. Begränsningarna överensstämmer dessutom med grundlagsutskottets praxis när det gäller grunderna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. De föreslagna begränsningarna skall basera sig på en i lag klart avgränsande och exakt bestämmelse. Begränsningarna är föranledda av ett tungt vägande samhälleligt behov och nödvändiga för uppnåendet av målet, dvs. att effektivt kunna utreda allvarliga brott.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det föreslås dock att grundlagsutskottets utlåtande om förslaget inhämtas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens förslag
upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 34 kap. 9 b och 13 §, sådana de lyder i lag 559/2002,
ändras 15 kap. 10 § 1 mom., sådant det lyder i lag 563/1998, och 34 kap. 11 §, sådan den lyder i lag 343/2000, och
fogas till 1 kap. 7 §, sådan den lyder i lag 626/1996, ett nytt 3 mom., till 11 kap., sådant det lyder jämte ändringar, en ny 7 b §, till lagen ett nytt 34 a kap. och till 35 kap. 2 §, sådan den lyder i lag 769/1990, ett nytt 2 mom., som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §

Internationella brott

 Finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på ett brott enligt 34 a kap. som har begåtts utanför Finland.

11 kap.

Om krigsförbrytelser och brott mot humaniteten

7 b §

Brott mot förbudet mot biologiska vapen

Den som
 1) använder biologiska vapen eller toxinvapen på något annat sätt än som avses i 1—3 § i detta kapitel,

2) olagligen framställer, transporterar eller levererar biologiska vapen eller toxinvapen, eller

3) i strid med konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande utvecklar, framställer, annars förvärvar, lagrar eller innehar biologiska vapen eller toxinvapen eller vapen, utrustning eller redskap för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen

skall, om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *brott mot förbudet mot biologiska vapen* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

15 kap.

Om brott mot rättskipning

10 §

Underlåtenhet att anmäla grovt brott

Den som vet att folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot förbudet mot kemiska

vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, äventyrande av Finlands suveränitet, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, högförräderi, grovt högförräderi, våldtäkt, grov våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av barn, mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, rån, grovt rån, människorov, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning, brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten, grov miljöförstöring eller grovt narkotikabrott är på färde, men underlåter att i tid medan brottet ännu kan förhindras underrätta myndigheterna eller den som hotas av brottet, skall, om brottet eller ett straffbart försök därtill sker, för *underlåtenhet att anmäla grovt brott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

34 kap.

Om allmänfarliga brott

11 §

Kapning

Den som med våld eller hot om våld obehörigen

1) ingriper i manövreringen av ett luftfartyg under flygning, av ett fartyg i handelssjöfart eller av ett spårfordon i spårtrafik eller av ett motordrivet fortkaffningsmedel i kollektivtrafik,

2) på ett sätt som äventyrar flyg-, sjö- eller spårtrafiksäkerheten bemäktigar sig ett luftfartyg, ett fartyg i handelssjöfart eller ett spårfordon i spårtrafik eller på ett sätt som allvarligt äventyrar trafiksäkerheten bemäktigar sig ett motordrivet fortkaffningsmedel i kollektivtrafik, eller

3) bemäktigar sig en fast plattform, skall för *kapning* dömas till fängelse i minst två och högst tio år.

Försök är straffbart.

Om en kapning som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten har medfört endast obetydlig fara

för flyg-, sjö-, spår- eller den övriga trafiksäkerheten och brottet med beaktande av våldets eller hotets art, något annat orättmätigt tillvägagångssätt som använts vid gärningen eller andra omständigheter vid gärningen även bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen inte dömas för kapning utan för de andra brott som gärningen innefattar.

34 a kap.

Terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot eller falskt alarm, skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst tre år,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott eller brott mot lagen om eggvapen (108/1977), skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet fortkaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller sådant exportbrott som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år,

5) grov misshandel, människorov, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

6) dråp under förmildrande omständigheter, skall dömas till fängelse i minst fyra och högst tolv år,

7) dråp, skall dömas till fängelse i minst åtta år eller på livstid.

Den som i terroristiskt syfte begår mord skall dömas till fängelse på livstid.

2 §

Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom.

1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott,

2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen,

3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett biologiskt eller kemiskt vapen,

skall för *förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

Som förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte betraktas inte en gärning enligt 1 mom. 2 punkten som skall bestraffas enligt 1 § 1 mom. eller 4 § 2 punkten.

3 §

Ledande av terroristgrupp

Den som leder en terroristgrupp, som har begått ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, skall för *ledande av terroristgrupp* dömas till fängelse i minst två och högst tolv år.

Den som leder en terroristgrupp som endast har begått ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten skall för ledande av terroristgrupp dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Den som döms för ledande av terroristgrupp skall också dömas för ett i 1 § avsett brott som personen i fråga själv eller den terroristgrupp som han eller hon leder har begått eller för ett straffbart försök till ett sådant brott eller för ett i 2 § avsett brott.

4 §

Deltagande i en terroristgrupps verksamhet

Den som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet

1) grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp,

2) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

3) ordnar eller försöker ordna utbildning för en terroristgrupp eller ger en terroristgrupp utbildning för brottslig verksamhet,

4) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver samt fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet,

5) för att gynna en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp, eller

6) på något annat lika allvarligt sätt arbetar till förmån för en terroristgrupp

skall, om gärningen inte skall bestraffas enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på

något annat ställe i lag, för *deltagande i en terroristgrupps verksamhet* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

5 §

Finansiering av terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera

- 1) tagande av gisslan eller kapning,
- 2) sabotage, grovt sabotage eller förberedelse till allmänfarligt brott, när de skall anses som sådana brott som avses i internationella konventionen om bekämpande av bombattentat av terrorister (FördrS 60/2002),
- 3) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage eller förberedelse till allmänfarligt brott, när de skall anses som sådana brott som avses i konventionen om förebyggande av olagliga handlingar mot säkerheten inom den civila luftfarten (FördrS 56/1973), protokollet för bekämpande av våldsbrott på flygplatser som används för civil luftfart i internationell trafik (FördrS 43/1998), konventionen för bekämpande av brott mot sjöfartens säkerhet (FördrS 11/1999) eller i protokollet om bekämpande av brott mot säkerheten för fasta plattformar belägna på kontinentalsockeln (FördrS 44/2000).
- 4) kärnladdningsbrott, äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa, straffbar användning av kärnenergi eller en annan straffbar gärning som riktar sig mot ett kärnämne eller som utförs med hjälp av ett kärnämne, när de skall anses som sådana brott som avses i konventionen om fysiskt skydd av kärnämne (FördrS 72/1989), eller
- 5) mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, människorov, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer, som åtnjuter internatio-

nell skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 63/1978),

skall för *finansiering av terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera de brott som avses i 1 §.

Försök är straffbart.

Vad som föreskrivs ovan tillämpas inte om gärningen skall bestraffas som ett brott enligt 1 mom. 1—5 punkten eller som försök till eller delaktighet i ett sådant brott eller enligt 1 eller 2 § eller om strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

6 §

Definitioner

En gärningsman har ett *terroristiskt syfte* om han eller hon har för avsikt att

- 1) framkalla stark rädsla hos en befolkning,
- 2) orättmätigt tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något,
- 3) upphäva eller orättmätigt ändra en stats statsförfattning eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller
- 4) tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada.

Med *terroristgrupp* avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §.

Med *internationell organisation* avses en mellanstatlig organisation eller en organisation som på grund av sin betydelse och internationellt erkända ställning kan jämföras med en sådan.

7 §

Åtalsrätt

Riksåklagaren beslutar om väckande av åtal för de brott som avses i detta kapitel. Riksåklagaren bestämmer då också vem som skall utföra åtalet.

8 §

Juridiska personers straffansvar

På brott som nämns i detta kapitel tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

35 kap.

Om skadegörelse

2 §

Grov skadegörelse

Försök är straffbart.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 5 a kap. 2 §, sådan den lyder i lag 1026/1995, 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 22/2001, 4 § 1 och 2 mom., av dessa lagrum 1 mom. sådant det lyder i lag 402/1995 och 2 mom. sådant det lyder i lag 366/1999, och 6 kap. 5 § 2 mom., sådant det lyder i lag 566/1998, som följer:

5 a kap.

Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §

Förutsättningar för teleavlyssning

När någon är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,

3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,

4) mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter,

5) grovt frihetsberövande, människorov, tagande av gisslan,

6) grovt rån, grov utpressning,

7) grovt häleri, yrkesmässigt häleri,

8) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,

9) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2, 3 eller 5 punkten, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet, finansiering av terrorism,

10) grovt ocker,

11) grov penningförfalskning,

12) grov miljöförstöring,

13) grovt narkotikabrott, eller för

14) straffbart försök till ovan nämnda brott, kan den myndighet som handhar förundersökningen av brottet beviljas tillstånd att avlyssna och uppta telemeddelanden som den misstänkte sänder med hjälp av en telean-

slutning som han innehar eller som han annars kan antas använda eller som befordras till en sådan teleanslutning och är avsedda för den misstänkte, om de uppgifter som fås genom avlyssning kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

3 §

Förutsättningar för teleövervakning

När någon är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket inte har föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader,

2) ett brott som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som har begåtts med hjälp av en teleterminalutrustning, för olaga hot, för hot mot någon som skall höras vid en rättegång eller för ett narkotikabrott,

3) ett straffbart försök till ovan nämnda brott, eller för

4) förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte,

kan förundersökningsmyndigheten beviljas tillstånd att utföra teleövervakning av en teleanslutning som den misstänkte innehar eller som han annars kan antas använda eller tillfälligt stänga en sådan teleanslutning, om de uppgifter som fås genom teleövervakningen eller den tillfälliga stängningen av teleanslutningen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

4 §

Förutsättningar för teknisk observation

När någon är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett narkotikabrott,

3) ett straffbart försök till dessa brott eller för

4) förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte,

får förundersökningsmyndigheten utföra

teknisk avlyssning av den misstänkte, om de uppgifter som därmed fås kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

När någon är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det strängaste straffet är mer än sex månaders fängelse, får optisk övervakning riktas mot den misstänkte eller mot en viss plats där han kan antas befinna sig, om de uppgifter som därmed fås kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet. Optisk övervakning som riktas av en sådan person i fängårdsväsendets förvar som avses i 4 mom. förutsätter likväl att misstanken gäller ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år eller ett narkotikabrott eller ett straffbart försök till dessa brott eller förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte och att de uppgifter som därmed fås kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

6 kap.

Andra tvångsmedel

5 §

Bestämning och registrering av DNA-profiler

Har en person genom lagakraftvunnen dom konstaterats ha begått

1) våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till samlag, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,

2) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel,

3) grovt rån eller grov utpressning,

4) brott som avses i 34 kap. strafflagen,

5) brott som avses i 34 a kap. strafflagen,

6) grovt ocker,

7) grovt narkotikabrott eller

8) straffbart försök, straffbar medhjälp eller straffbar anstiftan till dessa brott,

får på honom företas kroppsbesiktning för bestämning av DNA-profil och registrering av denna i polisens personregister utom när DNA-profilen redan har bestämts i samband

med förundersökningen eller bestämning av Denna lag träder i kraft den
en sådan annars är obehövlig. 20 .

Helsingfors den 18 oktober 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen